

BUITENRUIMTES RONDOM GRAFELIJKE ZALEN DEN HAAG

Renovatie Binnenhof
Ontwerptoelichting

30 november 2023

KARRES
BRANDS

BUITENRUIMTES RONDOM GRAFELIJKE ZALEN DEN HAAG

Renovatie Binnenhof
Ontwerptoelichting

30 november 2023

Inhoud

1. Inleiding

07 Opgave

Bijlagen

A. Inventaris verharding
B. Entrees

2. Ontwerpvisie

13 Ontwikkeling
17 Ruimtelijke opgaven en ambities

3. Ontwerp

20 Ontwerpingrepen
25 Ontwerp aanvraag omgevingsvergunning

4. Deelontwerpen

28 Opperhof en voorruimte Grafelijke Zalen
44 Tussen de poorten
48 Gravinnentuin
56 Cokenhof

5. Ceremonieel gebruik

72 Principe ceremonie Prinsjesdag
74 Principe ceremonie VVIP AZ, EK, TK

Situatie Opperhof [bron: Corné Bastiaansen]

Inleiding

Op het Binnenhof in Den Haag zetelen de Eerste en Tweede Kamer, Raad van State en het ministerie van Algemene Zaken. Na een periode van intensief gebruik kampt het Binnenhof met veel technische en bouwkundige gebreken. Grootschalige renovatie is noodzakelijk voor meer veiligheid en betere werkomstandigheden voor gebruikers en bezoekers en om het cultureel erfgoed voor de lange termijn te behouden. Onderdeel van de renovatie-opgave is de herinrichting van de buitenruimtes in en direct rondom het Binnenhofcomplex.

De renovatie van het Binnenhofcomplex is in beginsel een technische en functionele renovatie van het complexinterieur. De ingrepen die daaruit voortkomen, hebben echter ook een impact op de buitenruimten op en rondom het Binnenhof. Meerdere entrees zullen bijvoorbeeld worden verplaatst als gevolg van de functionele eisen die aan de renovatie zijn gesteld. Ook zullen kabel- en leidingtracés onder het maaiveld veranderen naar aanleiding van de gestelde technische eisen. Daarnaast groeit het aantal toeristen en scholieren dat het Binnenhof bezoekt, dit heeft zijn weerslag op het gebruik van de buitenruimte. Bovendien zal de bouw nadrukkelijk sporen achterlaten in de buitenruimten. De renovatie van het complexinterieur leidt er daarmee toe dat de buitenruimten op en rondom het Binnenhof grotendeels opnieuw moeten worden aangelegd.

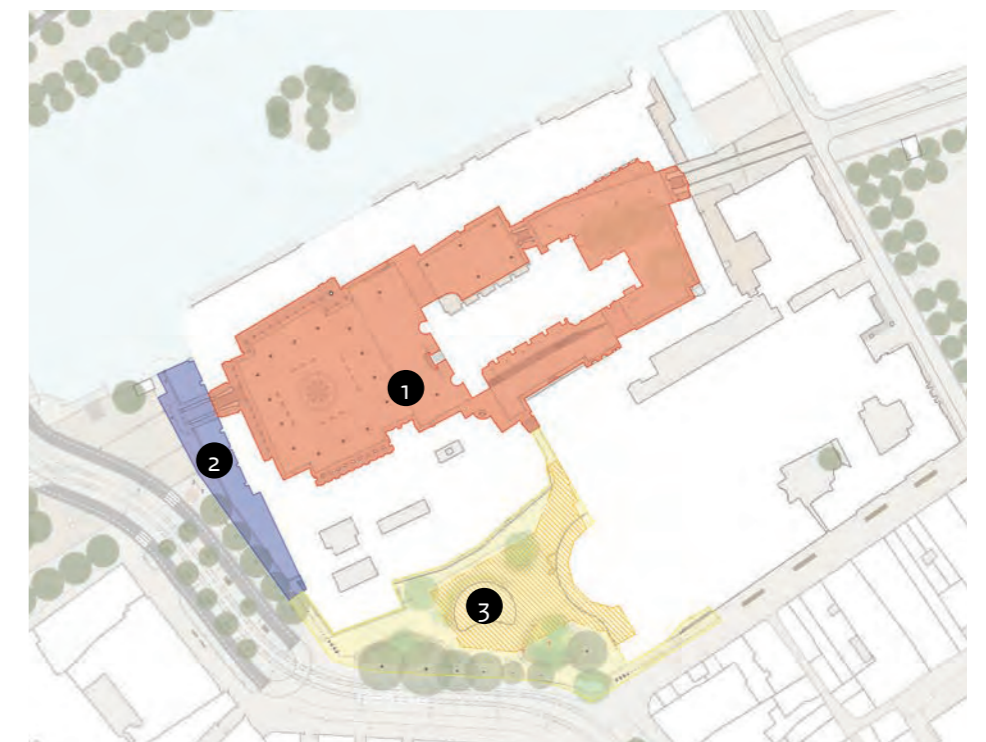
Het voorliggende document is het ontwerp aanvraag omgevingsvergunning van de ruimtes rondom de Grafelijke Zalen, in rood gemarkeerd in scopekaart. De opgave maakt onderdeel uit van de renovatie Binnenhofcomplex en is gemaakt op basis van het Functioneel programma van eisen Buitenruimten Renovatie Buitenhof, 2023 [versie 0.6]. Doel van de opgave:

- Het opnieuw aanleggen van de buitenruimten op en rondom het Binnenhof is een kans om de huidige staat van de buitenruimten te verbeteren, daar waar de renovatie-ingrepen dit mogelijk maken. Deze verbeteringen betreffen:
- het verhelderen van de stedenbouwkundige structuur door de samenhang en de overgangen tussen de buitenruimten te verbeteren;
- het versterken van de eigen identiteit van de verschillende buitenruimten door beter aan te sluiten op de verschillen in functie, sfeer en geschiedenis;
- het verbeteren van de gebruiks- en belevingswaarde van de buitenruimten door de inpassing van de gewenste functionaliteit, waaronder ook de logistiek, veiligheid en beveiligingsmaatregelen;
- het samenbrengen van alle eisen tot een vanzelfsprekende en samenhangende beeldkwaliteit als eindresultaat.

De historische situaties van de verschillende buitenruimten worden bij de benoemde doelen gebruikt als belangrijke inspiratiebron.

Het verlichtingsplan voor alle buitenruimtes van het Binnenhof wordt integraal ontwikkeld, maar maakt geen onderdeel uit van deze ontwerptoe-lichting. De wijze van aanlichten heeft als doel om het karakter van het Binnenhof en de historische gebouwen, de buitenruimte en bijzondere objecten beleefbaar te maken in de avond. Het lichtplan creëert een samenhangend avondbeeld voor het hele Binnenhofcomplex. Karakteristieke onderdelen zoals o.a. de poorten, hoofd entrees en de fontein op het Opperhof worden geaccentueerd. De toe te passen lichttechniek is energiezuinig en de lichtbronnen worden in het lichtplan zorgvuldig geplaatst.

Het uitgangspunt is dat er geen lichtmasten of andere objecten in de open ruimte worden geplaatst. Voor het verlichtingsplan wordt uitgegaan van zorgvuldig gekozen verlichtingsarmaturen die worden geïntegreerd in de architectuur en het maaiveld of aan de gebouwdelen worden bevestigd. De binnenwerken van de bestaande wandlantaarns met historisch uiterlijk worden gemoderniseerd en worden teruggeplaatst. Overige, toe te voegen armaturen zullen zodanig geplaatst worden dat ze zo min als mogelijk vanaf het maaiveld in zicht zijn. In de donkere uren van de dag is zowel [de beleving van] veiligheid als het uitnodigende karakter van het Binnenhof een belangrijk uitgangspunt.

Scopekaart: In rood [1] aangegeven wat de scope van de aanvraag is

Het Binnenhofcomplex als onderdeel van het publiek domein van de stad en de staat

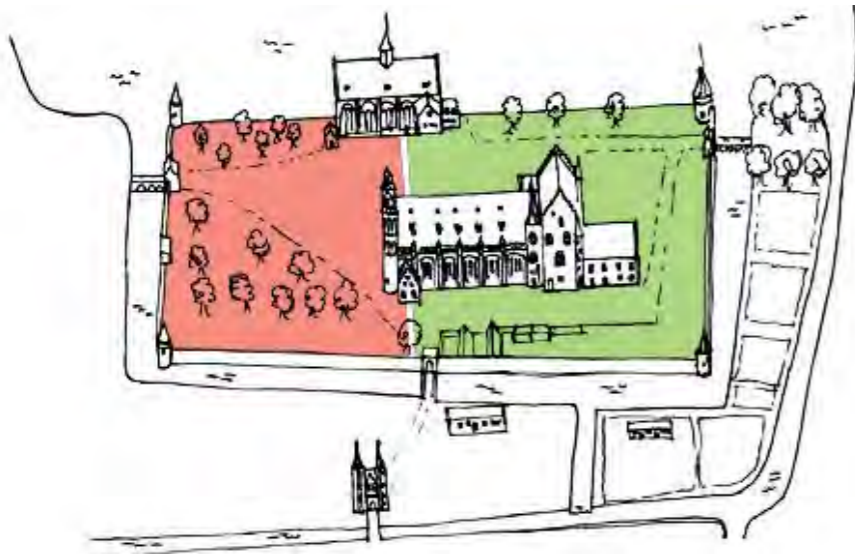

Andere tijden [bron: Nationaal Archief/Prodemos]

Recent [bron: ANP/Vincent Jannink]

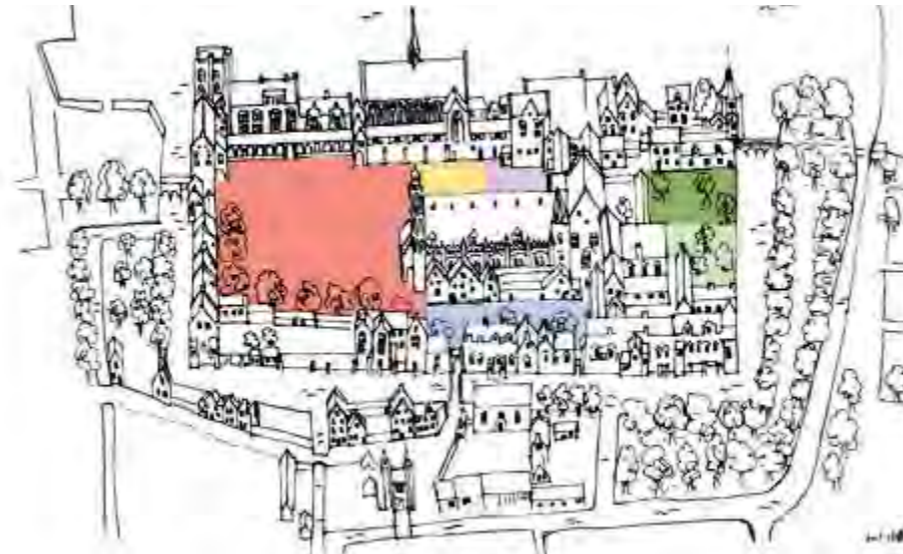
2. ONTWERPVISIE

Tot 1229

Het Hollandse Huis

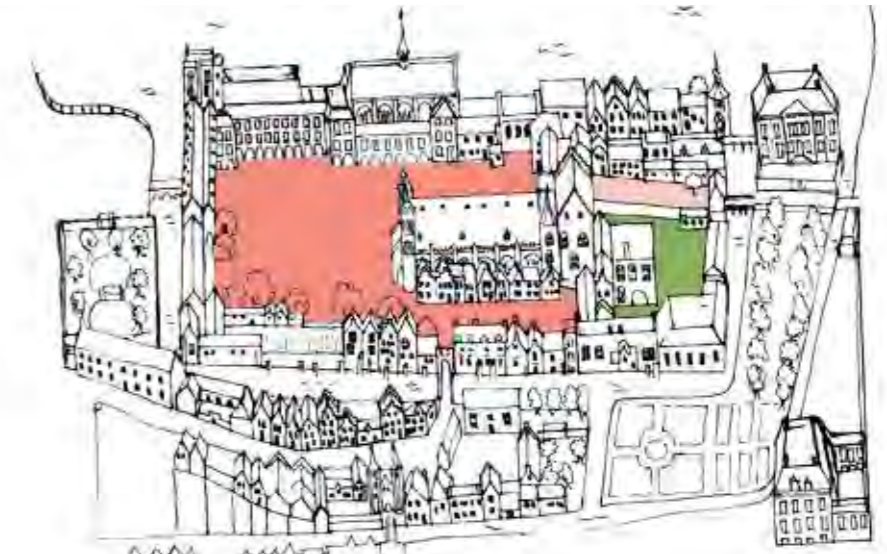
Het Binnenhof heeft een ruimtelijke tweedeling in een representatief Voorhof en een functioneel Achterhof [vermoedelijke situatie]

1229 - 1588

Late Middeleeuwen

Het Binnenhof is in deze periode een zelfvoorzienend Hof en bestaat uit het Voorhof en het Achterhof. Het Achterhof ontstond uit een compartimentering van ruimten met elk een eigen karakter, functie en sfeer dat gekoppeld was aan de functie van het aangrenzende gebouw. Bijvoorbeeld Keukenhof, Cokenhof, etc. als functionele nutsruimtes en privétuinen.

1588 - 1702

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

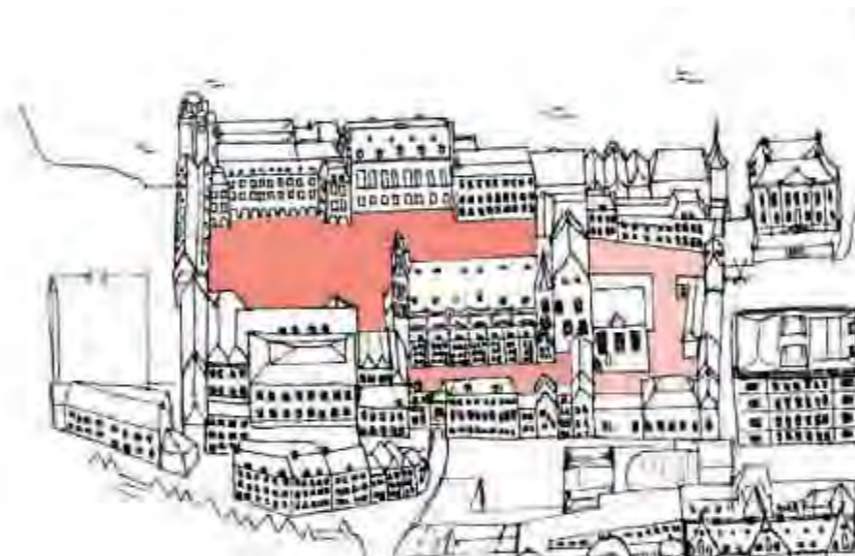
In deze periode wordt veel gesleuteld aan het Binnenhof, hierdoor is de compartimentering steeds aangepast. Doordat de Hoffunctie [bewoning] verdween, werd de compartimentering van ruimten ook steeds aangepast.

1702 - 1813

Franse Tijd

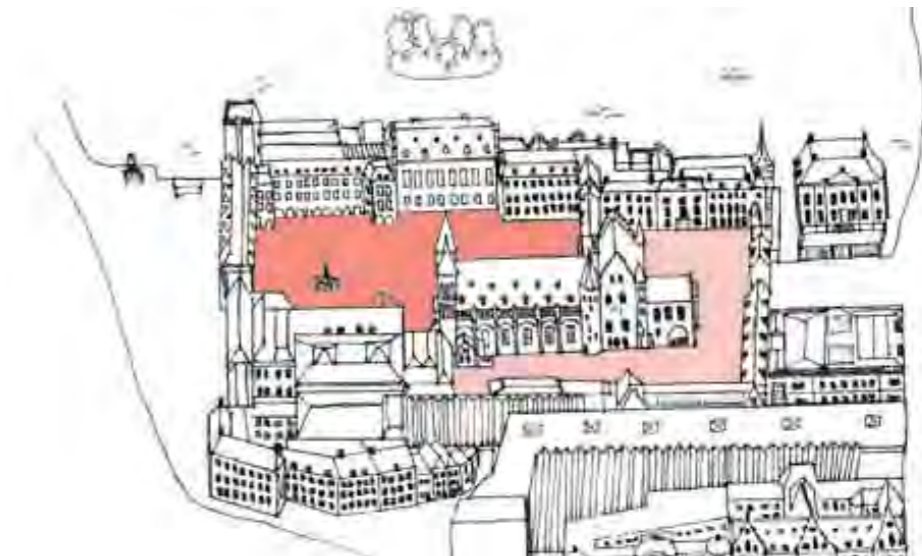
Aan het Binnenhofcomplex is over de eeuwen heen ongelooflijk veel gesleuteld, hierdoor is de compartimentering steeds aangepast. In het verleden werd de compartimentering van ruimten ook steeds aangepast of uitgebreid.

1813 - 1975

Koninkrijk der Nederlanden

Het Binnenhof raakte steeds meer verweven met de stad door nieuwbouw en uitbreiding aan de zuidzijde van het Binnenhof.

1975 - heden

Moderne tijd

In de loop van de 20ste eeuw zijn steeds meer gebouwen door de Tweede Kamer in gebruik genomen. Poort van Oostervant wordt verwijderd. Tweedeling in een formeel Voorhof en een informeel Achterhof door inrichting vertroebeld.

Ontwikkeling

Historische ontwikkeling

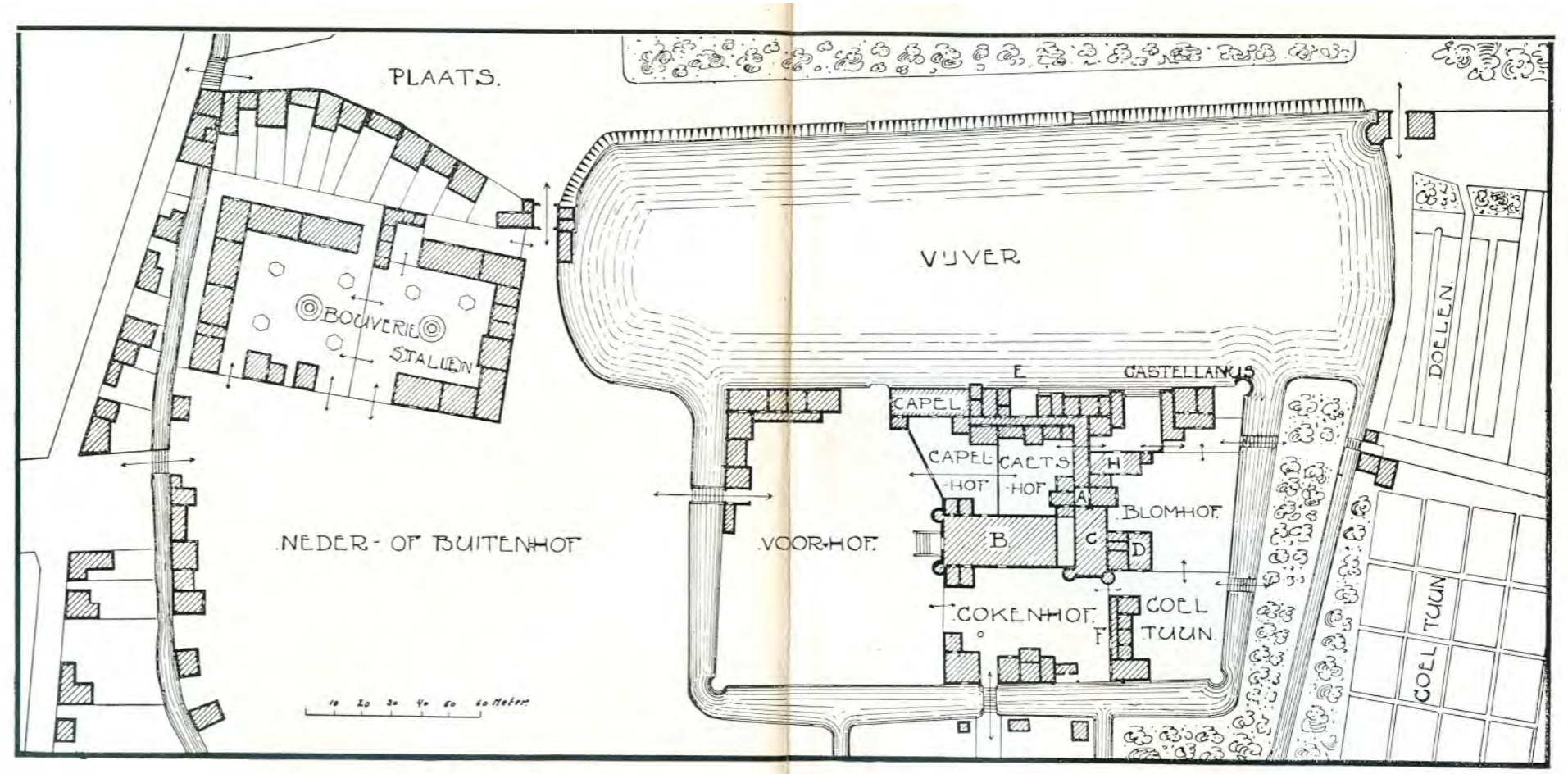
Het Binnenhof bestaat uit de ruimte rondom de Grafelijke Zalen. Het is een omsloten hof dat toegankelijk is door drie poorten. Uit historische kaarten blijkt dat de ruimte oorspronkelijk was opgebouwd uit verschillende hoven en tuinen met elk een eigen functie en sfeer. De belangrijkste representatieve ruimte, het Opperhof, ligt aan de voorzijde van de Grafelijke Zalen.

Aan de zij- en achterkanten van de Grafelijke Zalen lagen verschillende nuts- en siertuinen, die in het verleden een wezenlijk onderdeel van de uitstraling en het functioneren van het gehele Binnenhofcomplex vormden. Als bron van voedsel en materialen voor dagelijks gebruik, waren de nutstuinen noodzakelijk voor het grafelijke hof. De tuinen brachten gelaagdheid in het verblijven versus bewegen en het private ten opzichte van het publieke. Het waren plekken voor ontmoetingen, ontspanning en verkoeling.

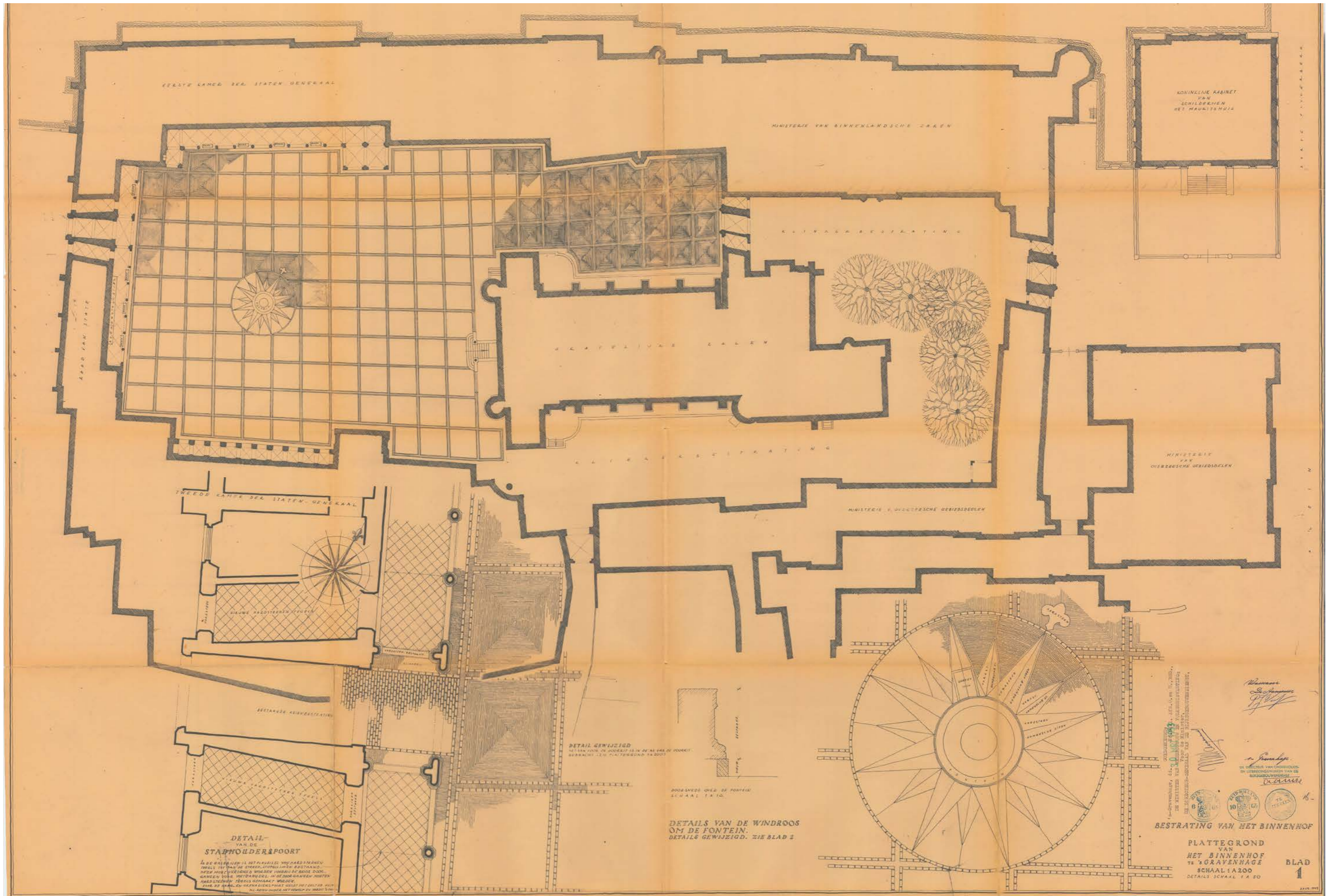
Doordat de hof functie verdween, verdween in de loop van tijd de kenmerkende indeling van het Binnenhof, waardoor het nu opgevat kan worden als één plein waar de Grafelijke Zalen opstaan. De tweedeling in Voor- en Achterhof en compartimentering met elk een eigen sfeer, gebruik en karakter is in de bestaande inrichting vrijwel verdwenen. Alleen het Opperhof heeft nog een verbijzondering in de pleinbestrating, de banken en de fontein. Aan de achterzijde van de Grafelijke Zalen, in de Gravinnentuin, wordt de ruimte geleed met een aantal bomen.

Stadspoorten

Het omsloten binnenhof is onlosmakelijk verbonden met zijn poorten en muren. In het geval van het middeleeuwse complex van de graven van Holland in Den Haag was er zelfs sprake van een dubbele ommuring: een drietal buitenpoorten vormde de verbinding tussen het hof en de buitenwereld, terwijl een handjevol binnenpoorten de verschillende hoven binnen het complex zelf met elkaar verbond. Ook nu nog is het hof duidelijk omsloten en is toegang alleen mogelijk via een van de poorten.

Plattegrond Binnenhof met compartimentering van het Achterhof
Reconstructie van het Grafelijk Hof rond 1400

Ontwerptekening buitenruimte 1953 met ruitpatroon en centrale positie fontein

Huidige situatie

De historische situatie tweedeling in een formeel Voorhof en een informeel Achterhof is vertroebeld in de huidige inrichting. Het Voorhof is herkenbaar als pleinruimte door een formeel bestratingspatroon dat door loopt in de ruimte naar de Middenpoort. De Binnenhoffontein van Cuypers vormt een hoofdmoment op het plein, maar door het sleetse in materialisatie van de windroos om de fontein en aangepaste positie ontbreekt de allure en logica.

Doordat de bestrating op het Voorhof willekeurig omhoog wordt gestraat naar entrees, ontstaat een onregelmatig beeld van het ruitpatroon van de bestrating. De ruimtes in het Achterhof hebben meer het karakter van een doorgangsruiimte en missen verfijningen van verblijfskwaliteit in de inrichting. Met name de ruimtes achter en aan de zuidzijde van de Grafelijke Zalen hebben het karakter van een achtergebied, waar het hellende maaiveld en grote hoogteverschil opvallend is.

Materialisering en detaillering

De huidige inrichting van het Binnenhof dateert uit ca. 1953. De verschillende pleinruimtes worden aan elkaar gesmeed met een ruitpatroon, terwijl in het Achterhof een vijftal bomen in de Gravinrentuin zorgen voor een dominante route door de Middenpoort en een luwe achterzijde van de Grafelijk Zalen.

Door de oogharen gezien, lijken de buitenruimten op en rondom het Binnenhof coherent vormgegeven. Als we vandaag gaan kijken zien we dat de centrale positie van de fontein in het Opperhof is aangepast en de vijfde boom in de Gravinrentuin er waarschijnlijk nooit is gekomen of er maar kort heeft gestaan. Het ruitpatroon in het Opperhof is enigszins gemankeerd terug te vinden en aangepast op de verschillende oriëntaties van de gebouwen. Het patroon knikt, is ongelijkmatig en dat effect wordt door de wisselende hoogtepeilen versterkt.

Bij nadere bestudering zien we dat er naast de oud-Hollandse gebakken klinkers en fraaie putdeksel voor hemelwaterafvoer een veelvoud aan verhardingstypen en straatverbanden voorkomt. Een veelvoud dat niet bijdraagt aan een zorgvuldige, ingetogen en tijdloze vormgeving van de beeldkwaliteit van het Binnenhofcomplex. Hetzelfde geldt voor de diverse inrichtingselementen die onderdeel zijn van de buitenruimten, zoals de verschillende aanrijdbeveiligingen, paaltjes, bewegwijzering, hekwerken en overige [tijdelijke] voorzieningen.

Door intensief gebruik, veranderingen in het ontwerp over de tijd en de leeftijd, maakt het geheel een sleetse indruk die in tegenspraak is met de representatieve functie en de monumentale en architectonische kwaliteit van het complex. Met name de hoogteligging van het plein in het Binnenhof, de aansluitingen aan de gevellijn en de opstaande rand met windroos rondom de fontein, maken een rommelige en sleetse indruk.

Renovatie 1953

Gebrekkig patroon dateert uit 1953

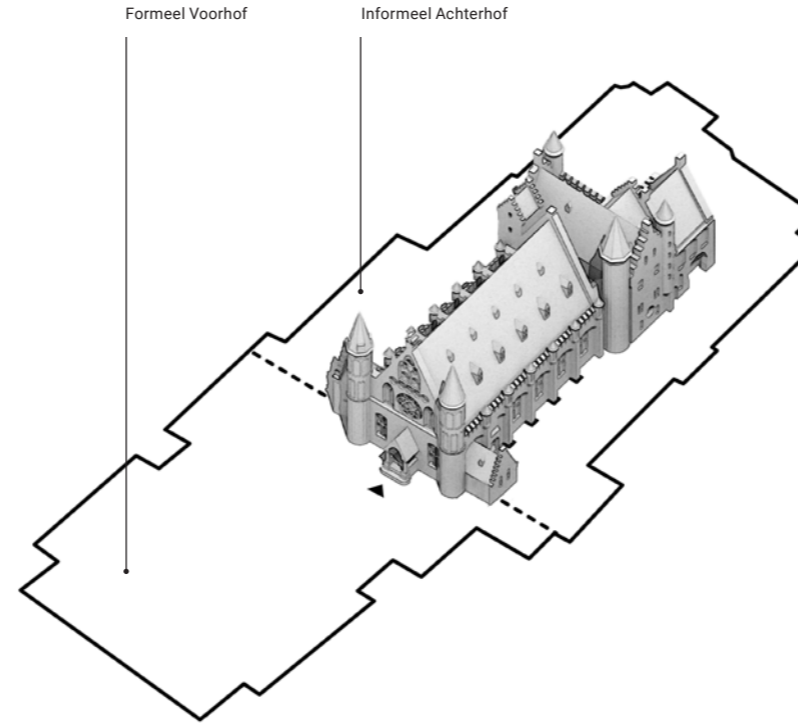
Opperhof in 1900 [ingekleurd beeld] - inspiratie voor de herinrichting

Ruimtelijke opgaven en ambities

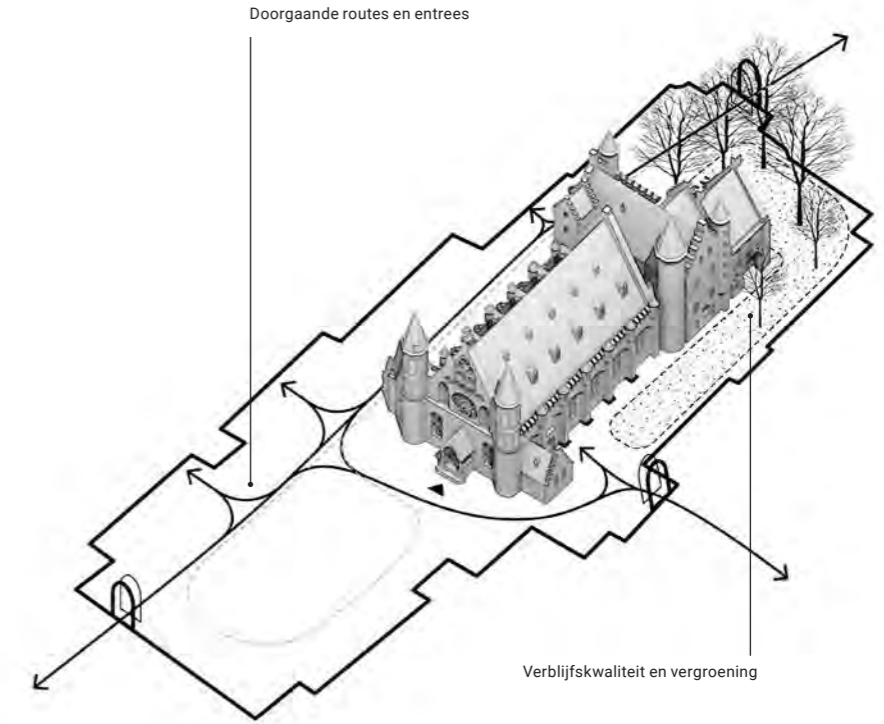
Uitgangspunten voor het ontwerp

De volgende uitgangspunten zijn van belang voor de inrichting:

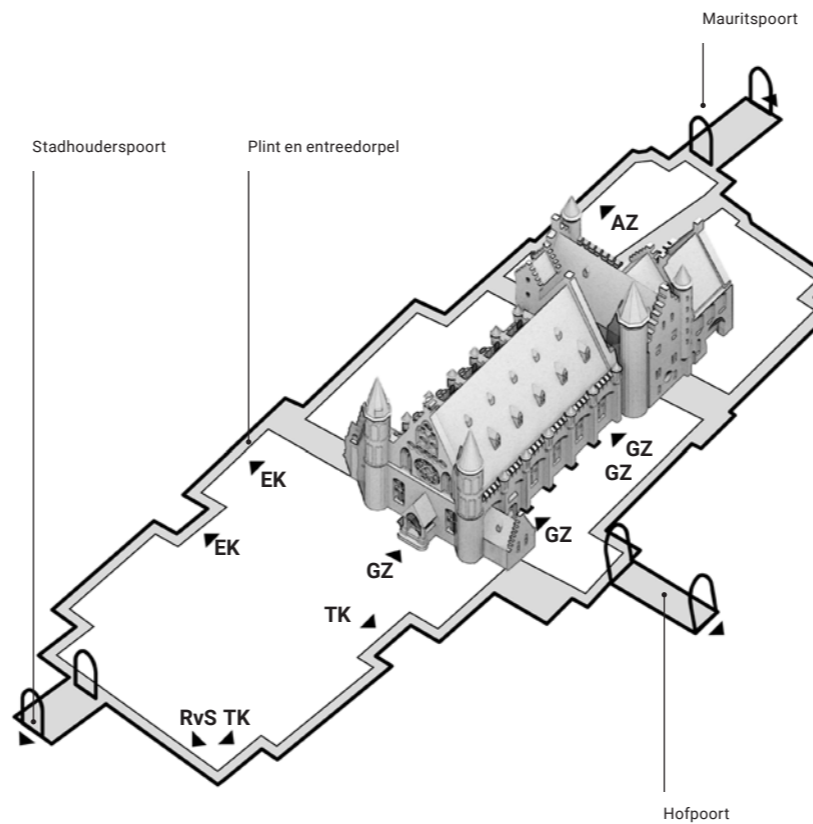
- de historische situatie tweedeling in een formeel Voorhof en een informeel Achterhof is uitgangspunt voor de inrichting van de ruimte. Het Opperhof heeft een duidelijke representatieve en ceremoniële functie en de inrichting moet daarop afgestemd zijn;
- de compartimentering van het Binnenhof is inspiratiebron om te komen tot een betekenisvolle nieuwe inrichting. Door de geleding van ruimten te articuleren in het bestratingspatroon ontstaat een samenhangend stelsel van ruimtes, die elk meer karakter en kwaliteit bezitten;
- het vergroenen van het Achterhof beperkt zich, door toegankelijkheid nood- en hulpdiensten en ondergrondse kabels en leidingen, tot de vergroening van de boomspiegel in de Gravinrentuin. Daarnaast wordt differentiatie van verharding en verlichting ingezet om de historische kwaliteiten te accentueren. Samen met de zittrappen in de Cokenhof worden de looproutes aan de zuidzijde van de Grafelijke Zalen gestimuleerd;
- de huidige materiaalkeuze en het bestratingspatroon hebben tot een vervlakking geleid en bovendien is het patroon ongeschikt voor een oplopend maaiveld. De nieuwe ingrepen in de gebouwen, de onderkelderingen en de toegankelijkheid van voorgestelde hoogteverschillen van de hoofdentrees vragen om een zorgvuldige afstemming en eenduidige benadering;
- zorgvuldige de behandeling van historische inrichtingsobjecten zoals de Binnenhoffontein, windroos, Berlage banken, waterpomp en wandlantaarns in de historische context van het ontwerp;
- gebouwentrees zijn ingetogen, maar subtiel herkenbaar middels een plint van bestrating en de integrale toegankelijkheid wordt primair in de gebouwen opgelost;
- in de stadspoorten worden de Zweeds granietkeien hergebruikt en in de Hofpoort wordt het materiaal toegevoegd.

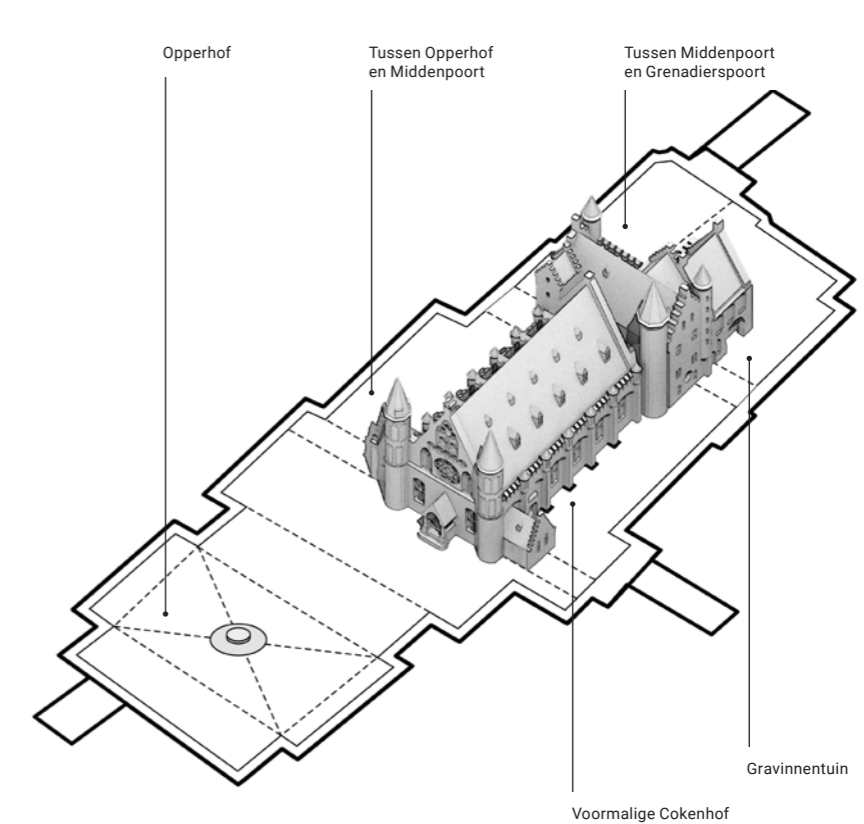
Formeel Opperhof en informeel Achterhof

Routing en luwte

Gebouwbonden entrees en drie toegangspoorten

Geleden van ruimtes

3. ONTWERP

Ontwerpingrepen

Het Binnenhof is de meest representatieve buitenruimte van het Binnenhofcomplex. De entrees van de verschillende gebouwdelen komen uit op het hof en er is daarnaast een stedelijke ruimte die een openbaar karakter heeft. Zowel publiek, bezoekers, gebruikers als politici maken gebruik van één en dezelfde ruimte.

Door de oogharen gezien, lijken de buitenruimten op en rondom het Binnenhof coherent vormgegeven. Bij nadere bestudering zien we dat er naast de oud Hollandse gebakken klinkers en fraaie putdeksel voor hemelwaterafvoer een veelvoud aan verhardingstypen en straatverbanden voorkomt. Een veelvoud die niet bijdraagt aan een zorgvuldige, ingetogen en tijdloze vormgeving die de beeldkwaliteit van het Binnenhofcomplex wordt toegekend. Hetzelfde geldt voor de diverse inrichtingselementen die onderdeel zijn van de buitenruimten, zoals de verschillende aanrijdbeveiligingen, paaltjes, signing, hekwerken en overige [tijdelijke] voorzieningen. Door intensief gebruik, veranderingen in het ontwerp over de tijd en de leeftijd maakt het geheel een sleetse indruk die in tegenspraak is met de representatieve functie en de monumentale en architectonische kwaliteit van het complex.

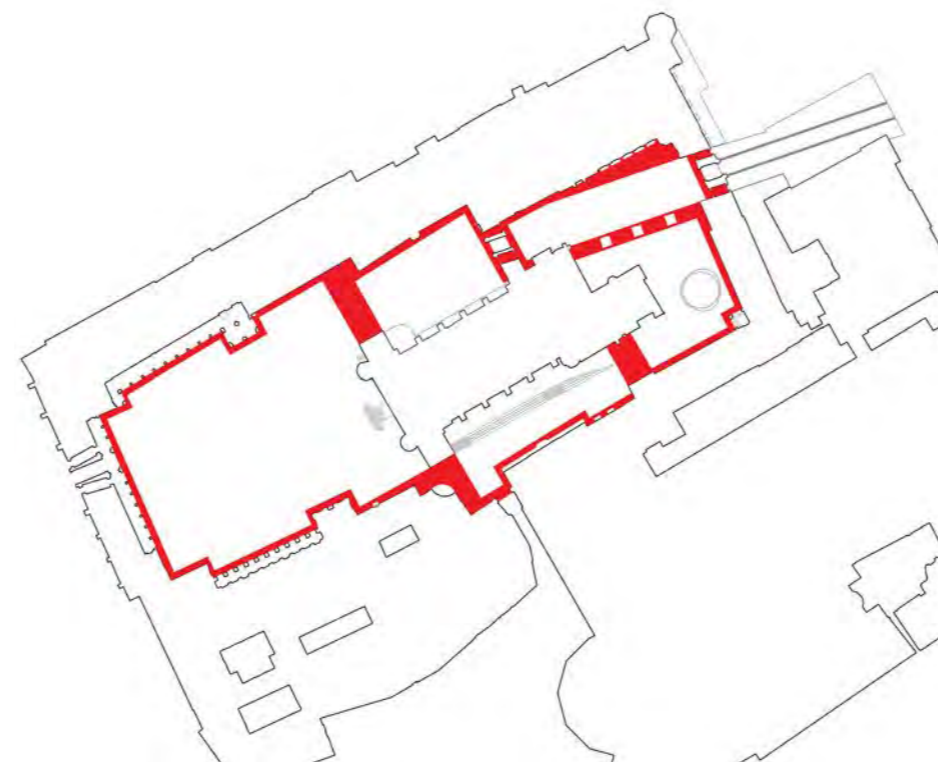
De rijke historische indeling en gelaagdheid is met het verdwijnen van de hof functie, waarin verschillende functies die bij het dagelijks leven behoorden werden gehuisvest, langzaam verdwenen. De tweedeling in Voor- en Achterhof en compartimentering met elk een eigen sfeer, gebruik en karakter is in de bestaande inrichting vrijwel verdwenen. De volledig politieke functie die het complex nu heeft en het Binnenhof als onderdeel van de publieke ruimtestructuur van de Haagse binnenstad hebben gezorgd voor een voornamelijk versteend plein rondom de Grafelijke Zalen met een utilitair gebruik.

Om tot een waardige inrichtingsontwerp te komen stellen we de volgende ontwerpingrepen voor.

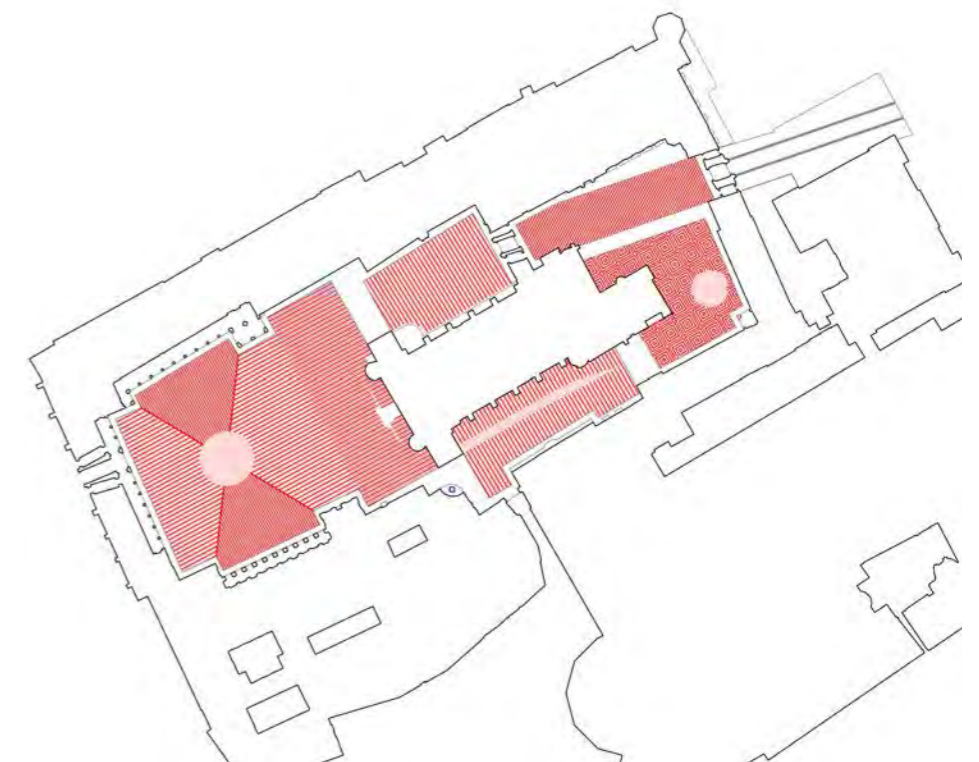
Compartimentering van historische ruimtes

De historische compartimentering van het Binnenhof is inspiratiebron om te komen tot een betekenisvolle nieuwe inrichting. Door de compartimentering aan te zetten in het bestratingspatroon ontstaat diversiteit in de inrichting van ruimtes, met elk meer karakter en kwaliteit. De geschiedenis van de verschillende buitenruimten is een rijke inspiratiebron om te komen tot een betekenisvolle keuze voor materialisering en detaillering. Uit het oogpunt 'sober en doelmatig' wordt baksteenbestrating hergebruikt zij het in verschillende legpatronen, die refereren naar de historische betekenis van de plekken [zie bestratingdetails].

Met een plint om de gebouwen wordt de overgang naar gebouwen en de compartimentering van de ruimtes in het bestratingspatroon vormgegeven. Deze bestaat uit een halfsteensverband haaks op de gevellijn. De 'verhardingstapitjen' hebben elke een eigen karakter gebaseerd op de functie en historie van de ruimte. Zo heeft de Gravinrentuin een rastervormig patroon geïnspireerd op de parterres van de voormalige bloementuin, terwijl het Opperhof juist een formeler patroon in vier kwadranten krijgt.

Overgangszone in baksteen

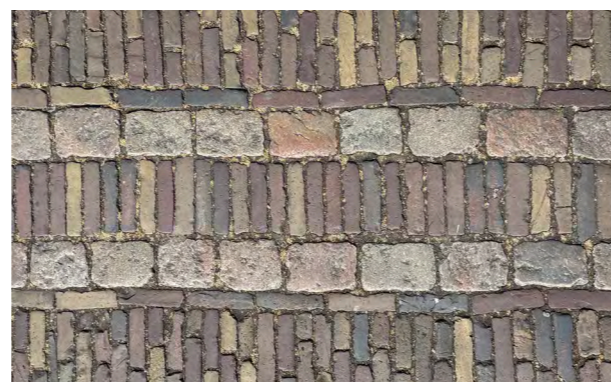
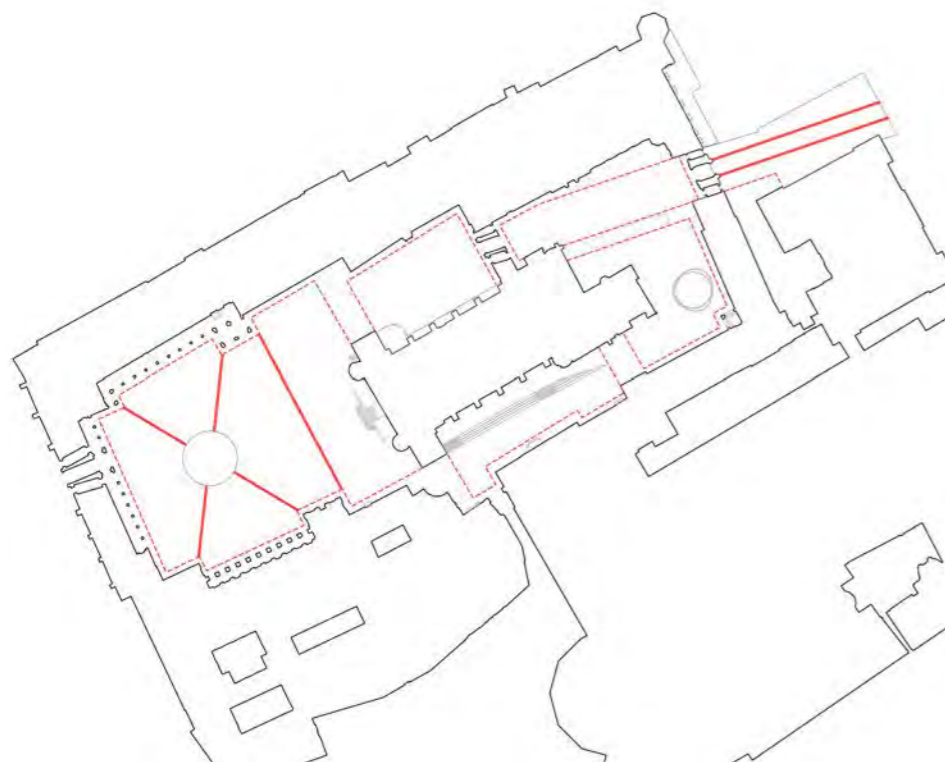
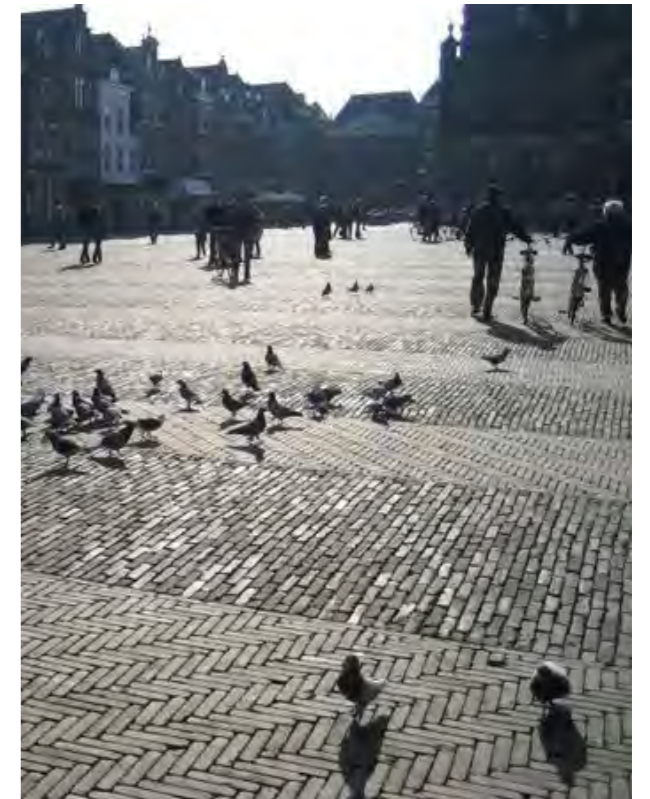
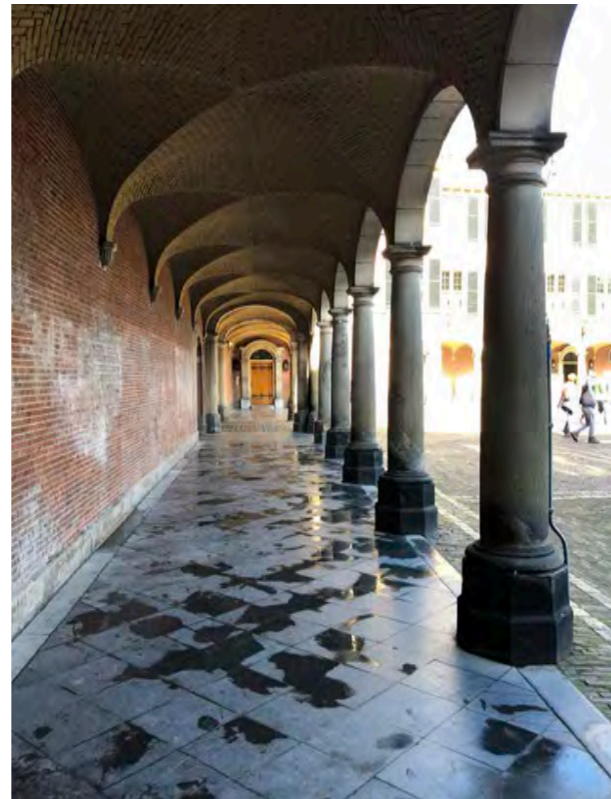

Verhardingstapitjen

Fundering Bestratingspatroon

In deze opgave bepaald de liefde voor het detail en de aandacht voor goede materiaalkeuzes in hoge mate het uiteindelijke resultaat. Gezien het representatieve karakter van het Binnenhof vraagt dit om goed vakmanschap en aandacht van de stratenmakers om tot goede oplossingen in knip/zaagwerk af te wegen tegen de bestratingspatroon als geheel. Hiertoe worden ingewikkelde aansluitingen eerst in een proefvak uitgewerkt.

Daarnaast moet de inrichting niet alleen mooi zijn, maar vooral mooi blijven! Om dit te bereiken worden de hoofdlijnen van het bestratingspatroon [zie afbeelding] gefundeerd in een opsluiting met cortenstalen verankering [zie detailset]. De hoofdlijnen houden het patroon bijeenhouden bij zwaar verkeersgebruik, waardoor verdraaiingen zoveel mogelijk voorkomen worden. Daarnaast moeten er vergaande afspraken gemaakt worden over de dakopbouw en cunetlaag onder de bestrating. Gezien de complexe ondergrond die ten dele onderkelderd wordt met verschillende pakketdiktes en situaties in volle grond, is de kans op zettingen na oplevering erg groot. Dit geeft niet alleen een onrustig beeld, maar zorgt ook voor vervuiling en waterplassen. In de realisatiefase moeten grondopbouw zorgvuldig worden verdicht en moet er onderzocht worden welke aanvullende maatregelen er getroffen moeten worden om een mooi, egaal maaiveld te houden. Na in gebruikname moet duidelijk zijn welke afwerking nodig is wanneer er toegang tot de kabels en leidingen noodzakelijk is.

Referenties verschillende bestratingspatronen en detailleringen

Poorten, colonnades en entrees

Er wordt, in lijn met de huidige inrichting, verbijzonderingen aangebracht ter aanduiding van entrees, onder de colonnades en in de stadspoorten. Naar belangrijke entrees en onder de colonnade van Eerste en Tweede Kamer wordt het Belgisch hardsteen gerenoveerd of indien nodig vervangen. Gebouwentrees zijn ingetogen, maar subtiel herkenbaar middels een 'deurmat' van Belgisch hardsteen. Waarbij de integrale toegankelijkheid wordt primair in de gebouwen opgelost. Daar waar dat niet kan wordt voor eenvoudige middelen gekozen om het aangezicht van de gebouwen en representatieve karakter van het Binnenhof als geheel niet aan te tasten.

In de stadspoorten worden de Zweeds granietkeien hergebruikt en in de Hofpoort wordt het materiaal toegevoegd. Daar waar er onvoldoende materiaal is kan het materiaal worden aangevuld met het Zweeds graniet uit het ruitpatroon van het Opperhof. Elementen zoals boomkransen, trappen, entrees en aanrijdbeveiligingen, zijn ingetogen en worden uitgevoerd in Belgisch hardsteen.

Aanpassen hoogteligging

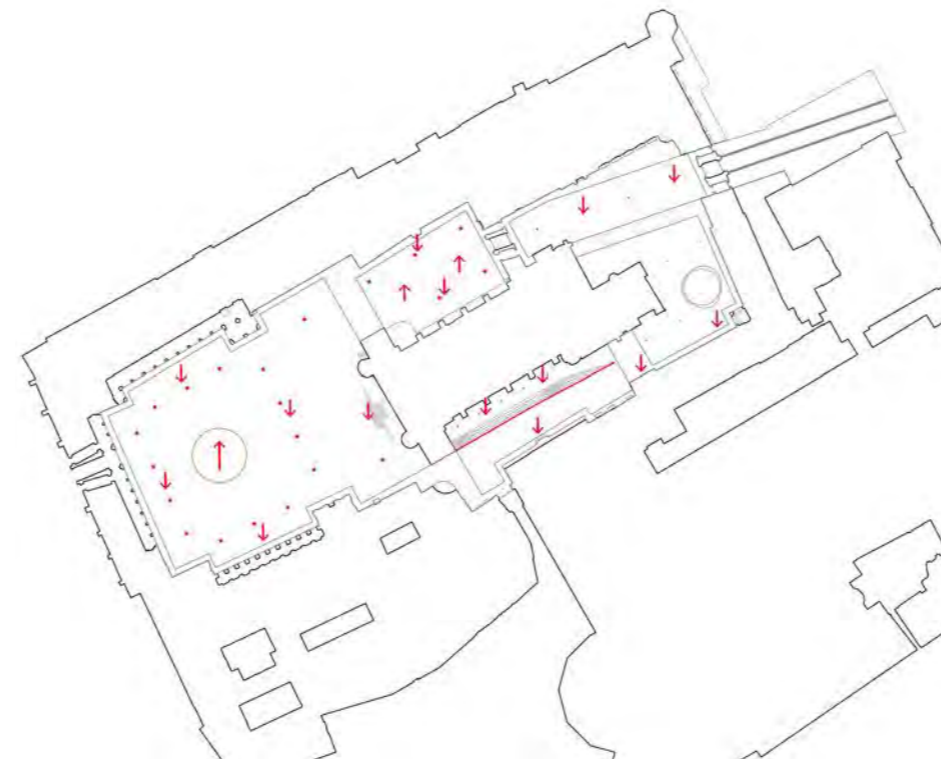
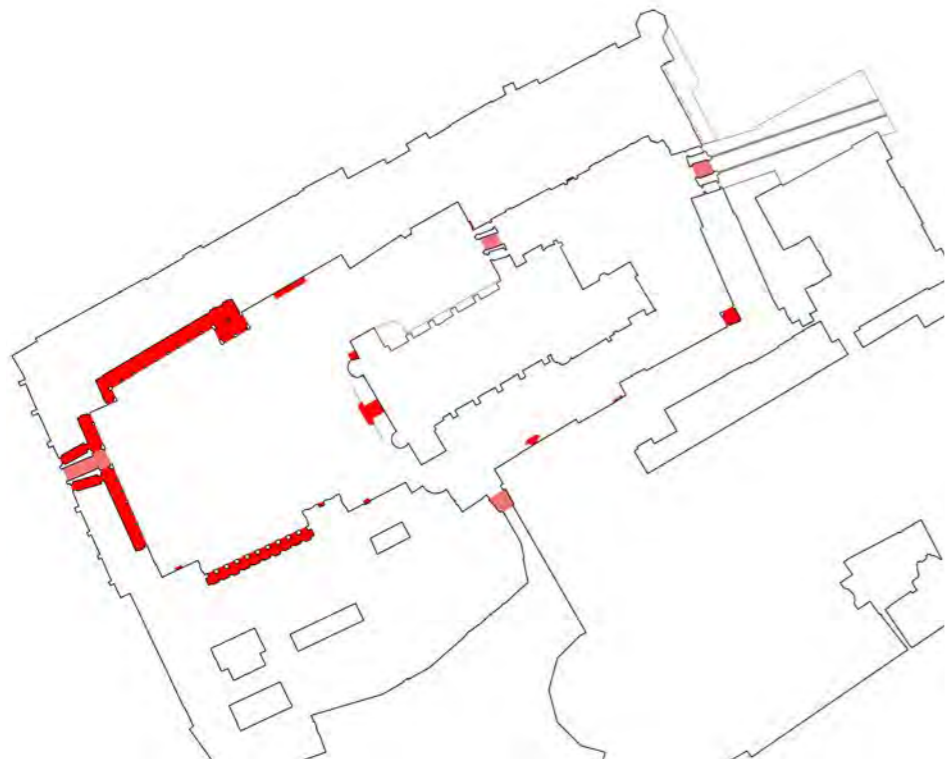
In de huidige situatie liggen er verschillende hoogteverschillen en aanpassingen ten behoeve van toegankelijkheid. Dit zorgt voor een verrommeld en onrustig beeld. Met name achter de Grafelijke Zalen, in de Gravinntuin en Cokenhof, ligt een groot hoogteverschil dat de toegankelijkheid en de mogelijkheid tot een publieksentree Grafelijke Zalen in toekomst in de weg zit.

Om een meer uitgebalanceerd en functioneel ontwerp te maken, zorgen we voor een egaler maaiveld dat goed aansluit op de belangrijkste entrees. Grootste aanpassingen in de hoogteligging zitten in de Gravinntuin en Cokenhof en voor de hoofdentree Grafelijke Zalen. Hier wordt een hoogte-aanpassing voorgesteld zodat de koninklijke koets beter kan halteren tijdens een ceremonie als Prinsjesdag.

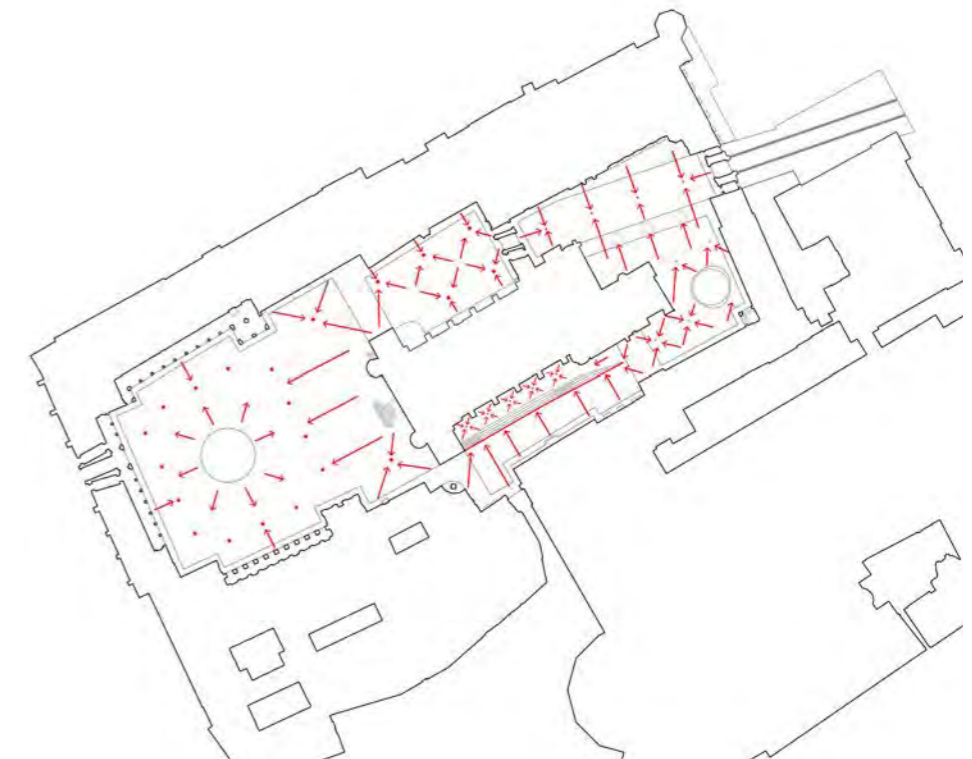
Afwatering

Om de steeds groter wordende piekbuien op te vangen en om wateroverlast te voorkomen worden nieuwe kolken toegevoegd. Belangrijk uitgangspunt is de afwateringsrichting die altijd van de gevel af ligt. Het hoogteverschil dat nodig is voor een goede afwatering en de posities van kolken zijn zo gekozen dat ze de nieuwe inrichting versterken.

Het Opperhof wordt bol gelegd met op het hoogste punt de Binnenhoffontein. De grote hardstenen kolken worden gehandhaafd in het ontwerp. Terwijl in de Gravinntuin nieuwe kolken toegevoegd worden, die voor een fijnmazige wateropvang zorgen. In het Cokenhof wordt een nieuwe verholten lijngoot langs de trappartij toegepast die de maaiveldverlaging mogelijk maakt.

Hoogteligging

Afwatering

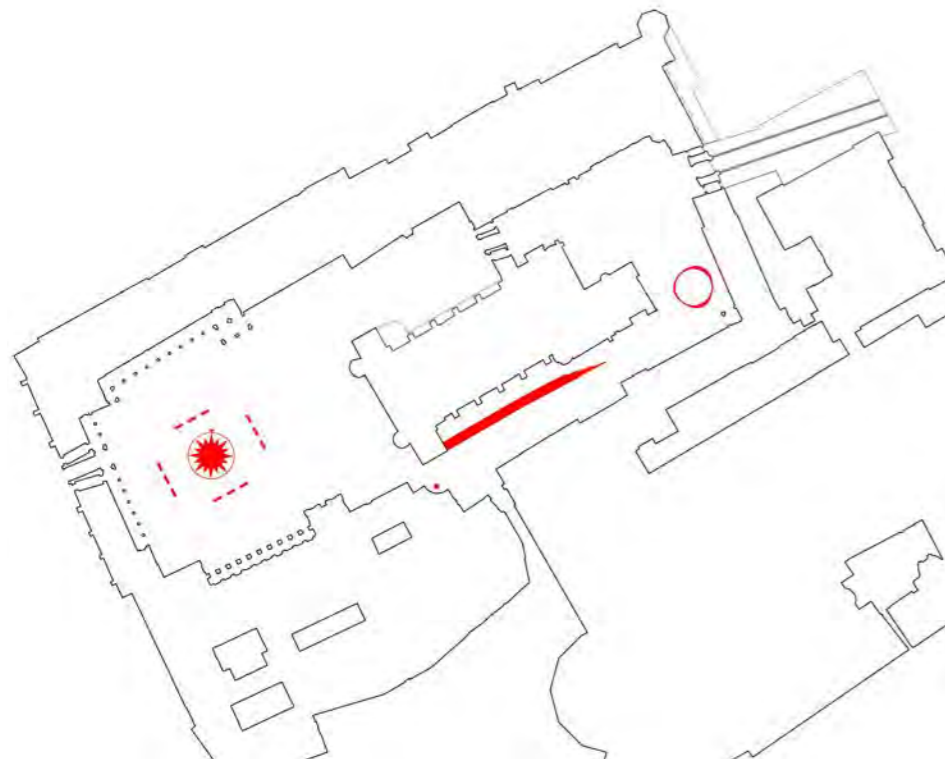
Objecten en inrichtingselementen

Op het Opperhof en langs de zuidzijde van de Grafelijke Zalen geven objecten als de Binnenhoffontein met banken, waterpomp, entreetrappen Grafelijke Zalen en boomvak om de Zilverlinde een verbijzondering aan de ruimtes. Bestaande objecten worden gerenoveerd en zo mogelijk weer werkend gemaakt. De nieuwe objecten [entreetrap en boomvak] geven een nieuwe tijdslaag aan het Binnenhof. Ze hebben een eenduidige en krachtige vormgeving die bijdraagt aan de kwaliteit van het Binnenhof. Gezien het gebruik van de objecten en beschadigen te voorkomen wordt voorgesteld om deze in Europees graniet te maken [nader te onderzoeken].

Er moet terughoudend omgegaan worden met bijzondere elementen zoals kunstuitingen, plaquettes en inpassing van installatie-technische [zoals de inspectieputten en mangaten]. Het dient zoveel mogelijk te worden voorkomen dat technische ruimten en installaties in de openbare ruimte landen en het representatieve beeld verstoren.

Binnenhoffontein met windroos

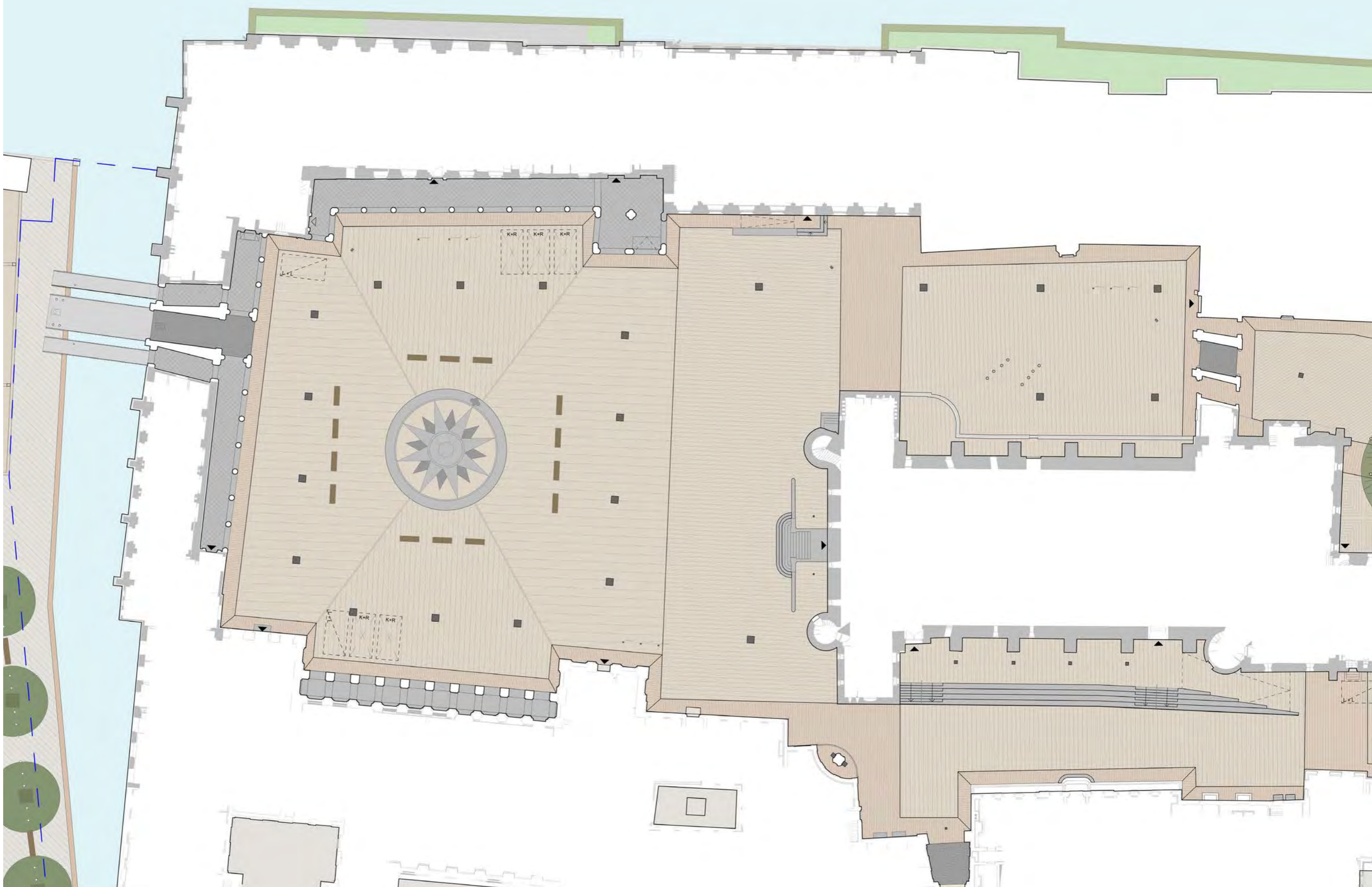
Objecten en inrichtingselementen

Waterpomp

Plantvak Zilverlinde

Ontwerp aanvraag omgevingsvergunning

LEGENDA

Algemeen

- ontwerp grens
- entreepijl gebouw - hoofdentree
- entreepijl gebouw - overige deuren, entrees logistiek en installaties
- opstelplek laden en lossen
- opstelplek 'kiss en ride'
- opstelplek MIVA
- opstelplek brandweer

Water en groen

- water
- bestaande boom
- vaste planten boomvak Gravinrentuin

Bebouwing

- bestaande gebouw

Verharding

- plint hergebruik gebakken klinkers, halfsteensverband
- plein Algemeene Zaken / Mauritshuis hergebruik gebakken klinkers, elleboogverband
- Gravinrentuin hergebruik gebakken klinkers, vierkant patroon met rand
- Cokenhof / Chapelhof hergebruik gebakken klinkers, keperverband
- Opperhof hergebruik gebakken klinkers, verlengd keperverband
- Voorplein Grafelijke Zalen hergebruik gebakken klinkers, verlengd keperverband
- poorten hergebruik zweeds graniet, halfsteensverband
- zullengalerij Eerste Kamer / Raad van State Belgisch hardstenen tegels, diagonaalverband
- zullengalerij Eerste Kamer / Raad van State Belgisch hardstenen banden, allen op maat gemaakt
- zullengalerij Tweede Kamer Belgisch hardstenen tegels, allen op maat gemaakt
- fontein rand rondom fontein van Belgisch hardsteen
- Hofplaats Portugees graniet belge, wildverband
- Mauritshuis goot van zweeds graniet en rollaag van baksteen
- Mauritshuis band van Belgisch hardsteen
- Gravinrentuin Boomspiegels: kleischelpen met cortenstaal opsluiting

afwatering

- Opperhof / Chapelhof Bestaande kolken, Belgisch hardsteen
- Cokenhof / Gravinrentuin Nieuwe kolken, Belgisch hardsteen
- Algemeene Zaken Nieuwe kolken, Belgisch hardsteen
- Cokenhof Lijngoot, cortenstaal

trappen

- trap en zitlement
- hellingbaan

terreinrichting

- Gravinrentuin boomvak met vaste planten Rand van Belgisch hardsteen
- Opperhof banken Berlage
- positie vlag potten
- bollards
- verzinkbare bollards
- hekwerk (bestaand)
- WKO deksels
- afsluiters
- brandkraan
- riool putten (onder bestrating)

4. DEELONTWERPEN

Opperhof en voorruimte Grafelijke Zalen

Ontwerp

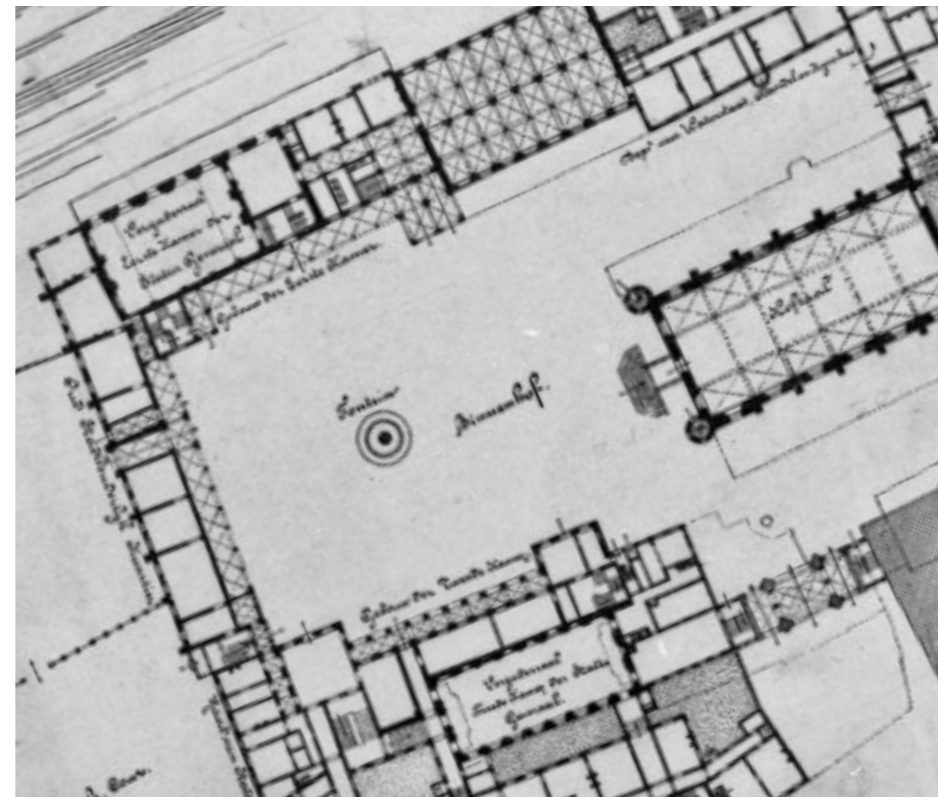
Ontwerp

Dit plein voor de Ridderzaal behoort tot de bekendste buitenruimten van het land. Het is met de Grafelijke Zalen op de achtergrond het beeld van het Binnenhof dat we zo goed kennen uit reportages van televisie en journaal. Het meest bekend is het in de ceremoniële route van Prinsjesdag of militaire ceremonies. Het is een plek waar toeristen graag vertoeven om zich te oriënteren en te informeren. Het intensieve publieke gebruik van het plein en de daaraan gelegen toegangen tot de Eerste Kamer en Raad van State en de VIP-entree van de Tweede Kamer, maken het Opperhof gedurende de dag een levendige plek die 's avonds stolt in rust.

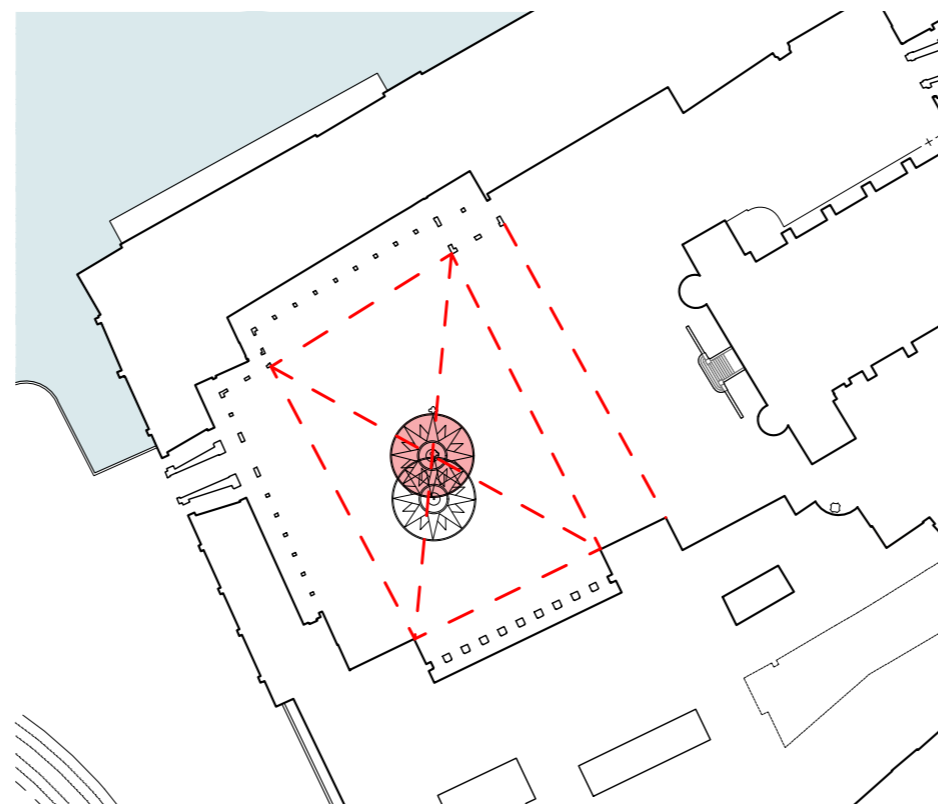
In de huidige situatie onderscheidt het Opperhof zich voor wat betreft de maaiveldafwerking nauwelijks van de overige ruimten rondom de Grafelijke Zalen. Het carré-patroon van Zweeds graniet [uit 1953] is met knikkende lijnvoering aangelegd, waardoor het op veel plekken een rommelige indruk geeft. Het ontwerp zet in op de versterking van het onderscheidende formele karakter van het Opperhof ten opzichte van de overige buitenruimten. Het Opperhof is een ruimtelijke compositie met omliggende galerijen, colonnades en fontein. De pleinruimte dat opgespannen is tussen de risalieten en colonnades wordt opgebouwd uit vier kwadranten met een verlengd keperbandbestrating in twee richtingen waardoor een formeel, ingetogen patroon ontstaat dat samenhangt met het vereenvoudigde hoogteverschil.

Om de compositie van het plein tot recht te laten komen wordt de fontein naar de historische locatie, midden op de pleincompositie, verplaatst. De fontein en de windroos worden gerenoveerd en aangevuld met een natuurstenen band waarin de noordpijl wordt opgenomen. De Koets is met de acht paarden maatgevend in de route van Prinsjesdag. Het verplaatsen van de Binnenhoffontein op het Opperhof naar de oude locatie is met afvaardiging van de Koninklijke stallen besproken en goed bevonden. De aanwezige banken van de architect Berlage worden in een carré-figuur om de fontein geplaatst. Ze staan dichtbij de fontein om meer intimiteit en reuring rond de Binnenhoffontein te maken en tegelijkertijd doorgaande route te faciliteren. Bestaande hemelwaterafvoer met putdeksels van natuursteen wordt hergebruikt in het ontwerp.

De overgang naar het bestratingspatroon van de voorruimte van de Grafelijke Zalen wordt gescheiden door een dubbele strek. Het bestratingspatroon vereenvoudigd zich van het verlengd keperbandbestrating van vier steenlengtes in het Opperhof naar twee steenlengtes in de voorruimte. Het maaiveld wordt ter plaatse van de entreetrap van de Ridderzaal vlak gemaakt, zodat de koets makkelijker kan stoppen en stilstaan voor de entree [zie peilenplan]. Hierdoor worden twee treden aan de entreetrap toegevoegd, die de entree extra prominentie geeft.

Historische situatie: Centrale positie van fontein

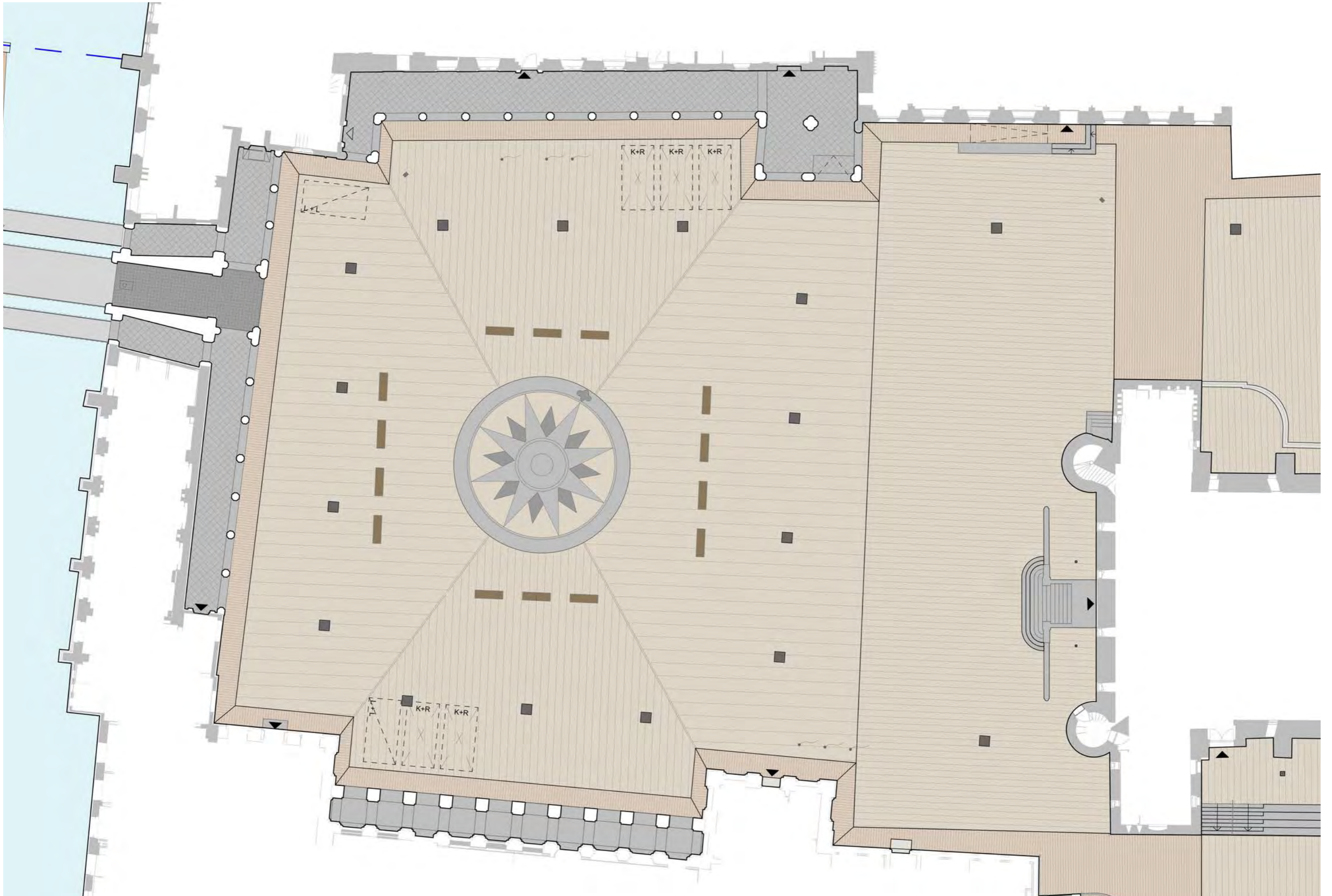
Huidige [wit] en voorstel centrale positie [rood] van fontein

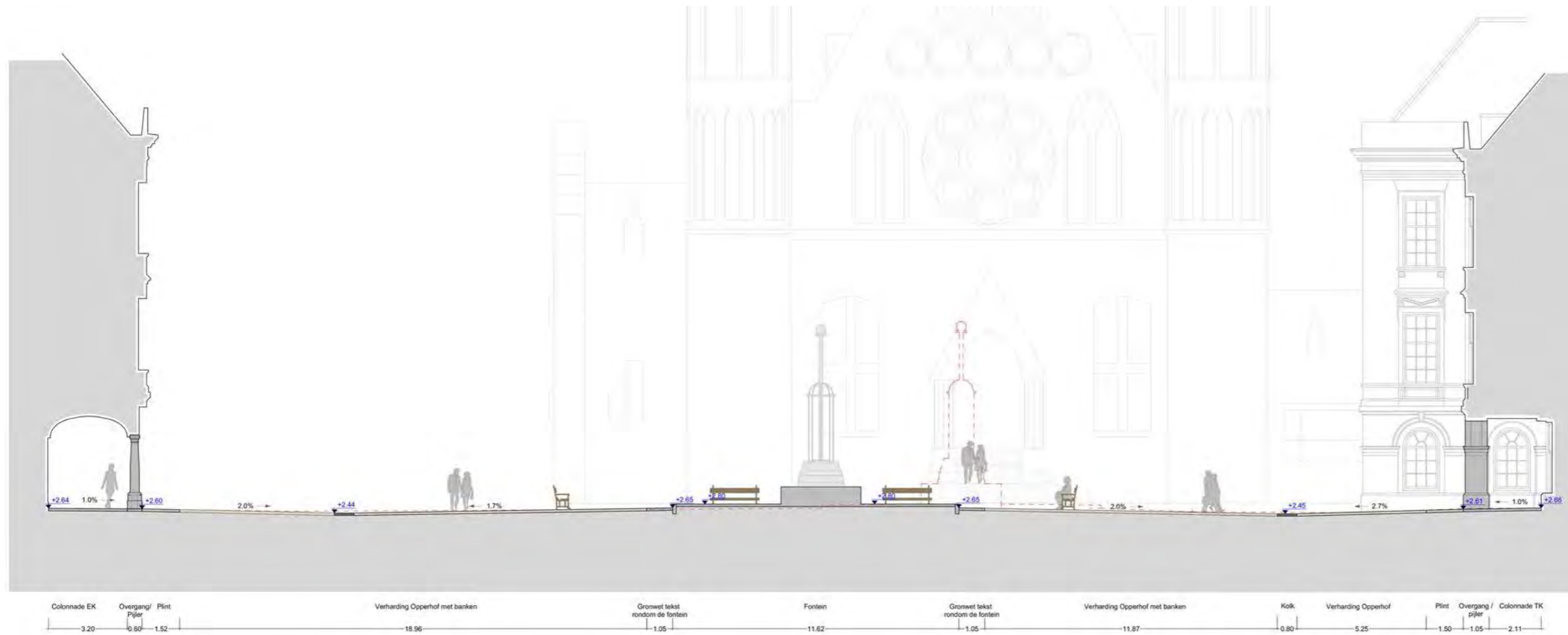

Opperhof in 1900 [ingekleurd beeld]: Centrale positie van fontein en egale maaiveldinrichting [inspiratie voor de herinrichting]

Voorstel centrale positie van fontein met Berlage banken

Langsdoorsnede over fontein

Langsdoorsnede over fontein

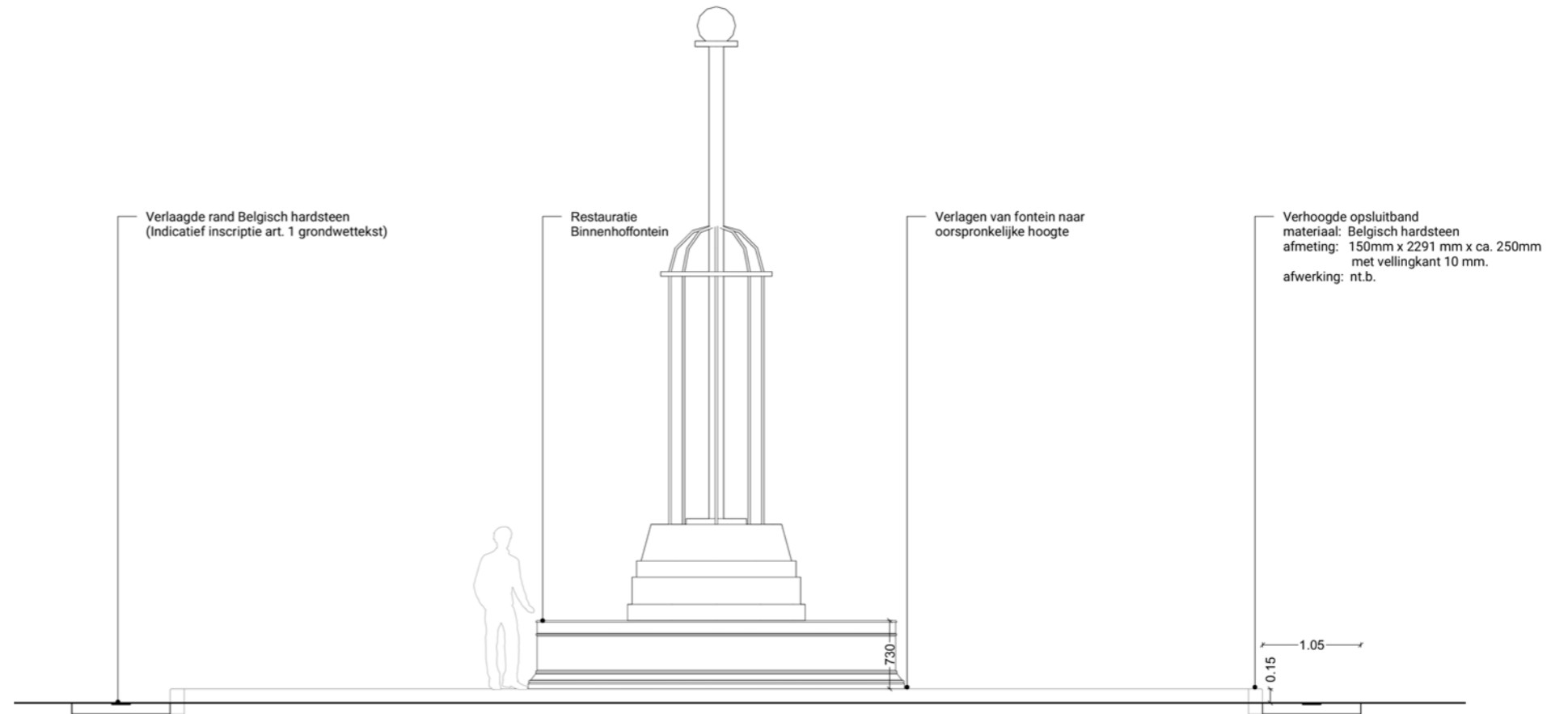

Visualisatie Opperhof [© Absent Matter, 2023]

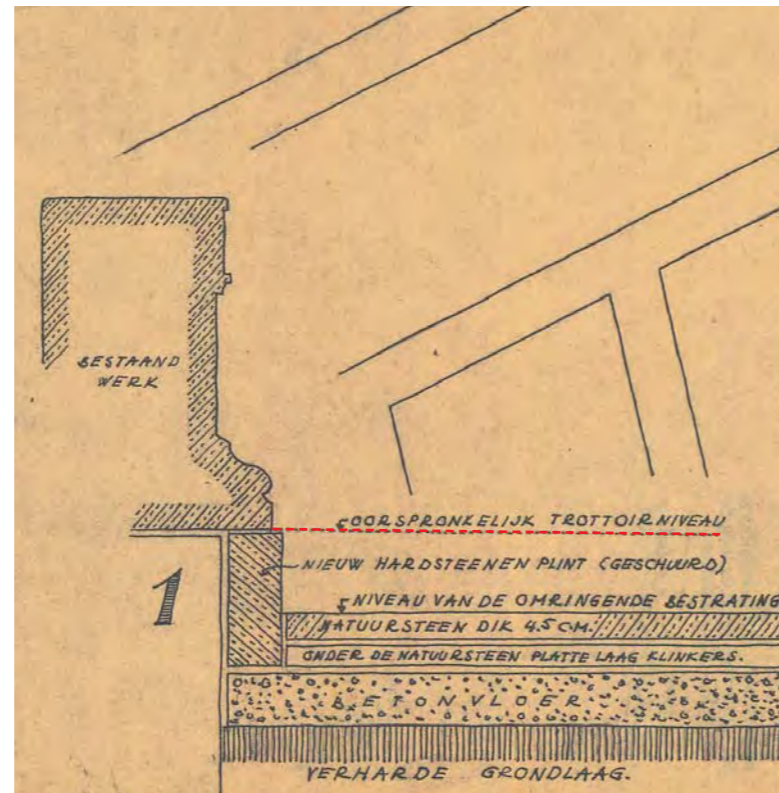
Fontein

De renovatie van de Binnenhoffontein biedt de kans om zowel historisch erfgoed te behouden als een nieuwe betekenis toe te voegen. We stellen hiervoor de volgende ingrepen voor:

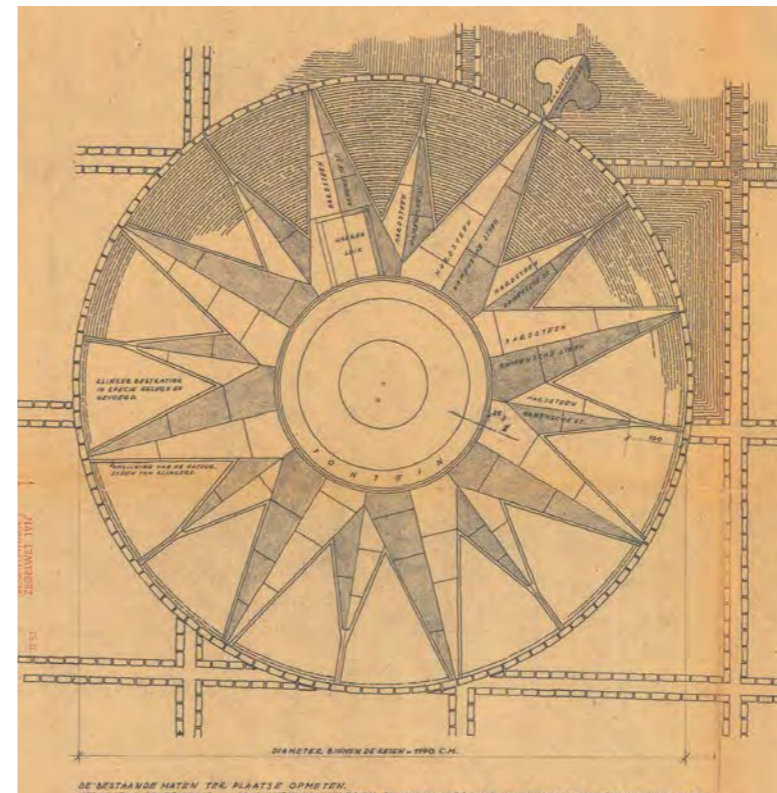
- Renovatie Binnenhof-fontein;
- Verlagen hoogteligging fontein naar het oorspronkelijk niveau;
- Volledig vervangen materialisering van windroos, naar origineel ontwerp uit 1953. Hardsteen renoveren, klinkers vervangen door hergebruikte klinkers Opperhof;
- Natuursteen band vlak in maaiveld;
- Inpassen van noordpijl in rand.

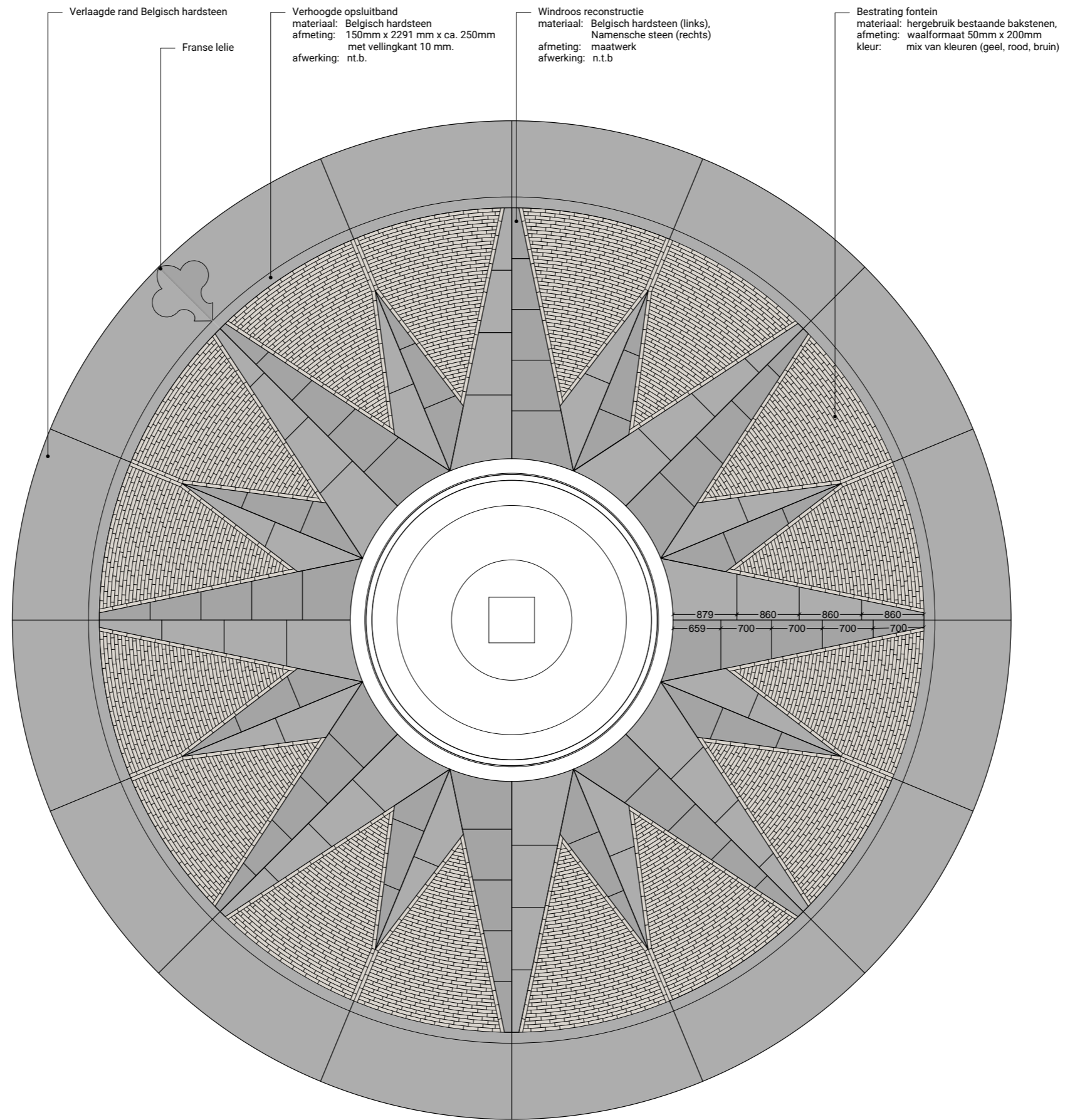
Ontwerptekening Binnenhoffontein 1883

Aanpassing hoogte fontein in 1953

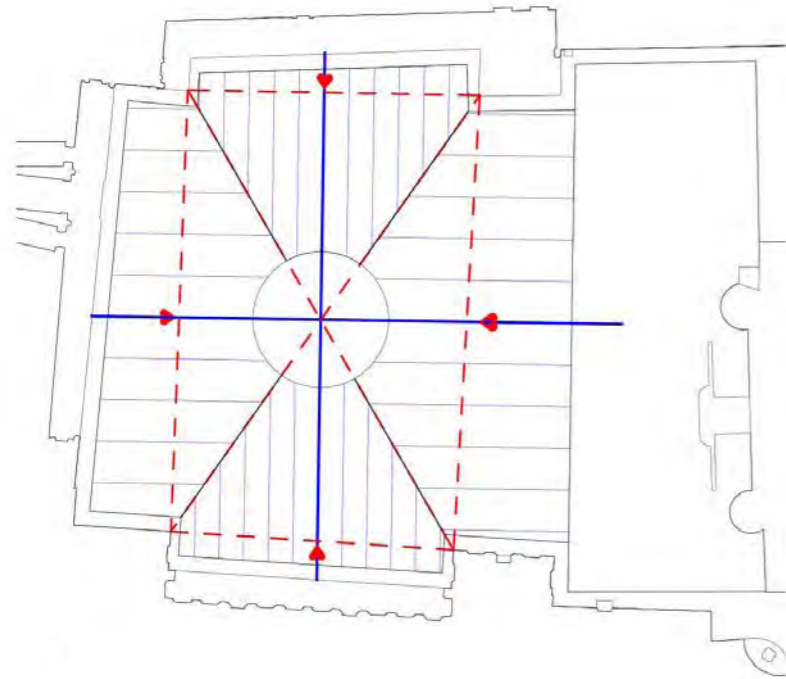
Ontwerptekening toevoeging windroos 1953

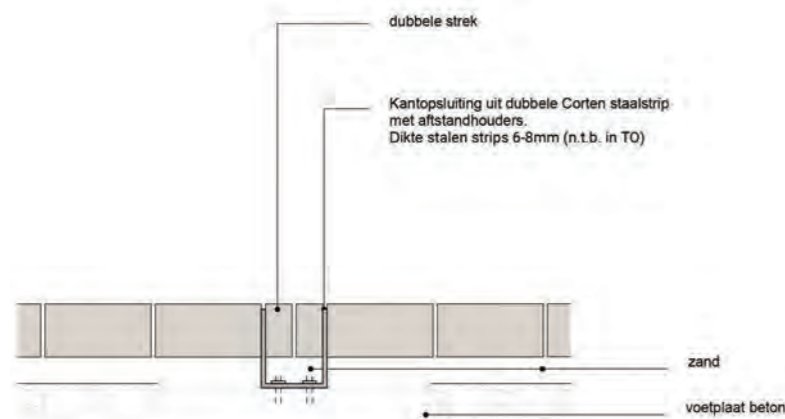
Detail bestratingspatroon Opperhof

Ingrepen:

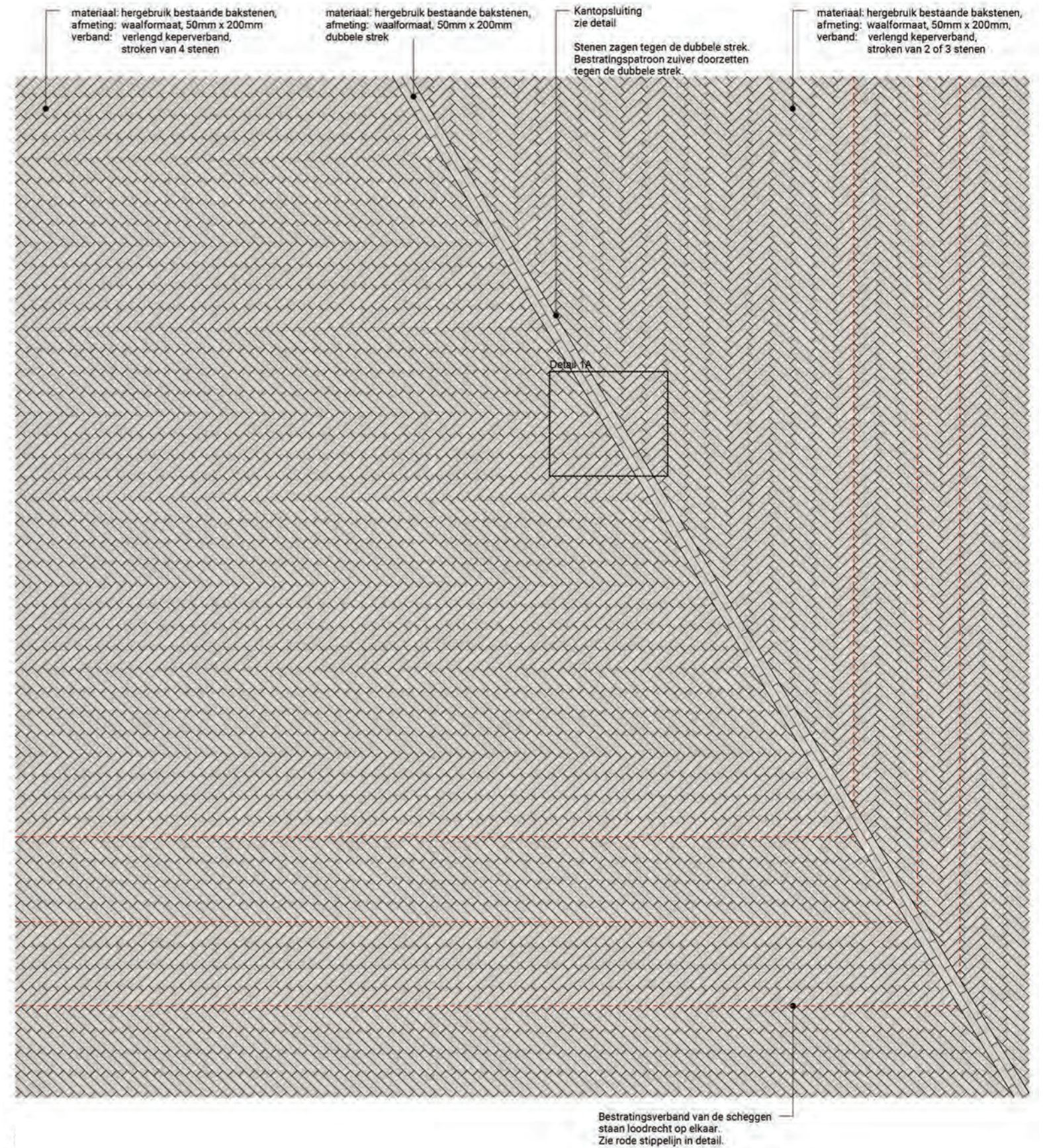
- Bestratingspatroon vormt van alle kanten een opmaat naar de monumentale fontein;
- hergebruik genuanceerde baksteenklinkers, waalformaat;
- Hoofdraamwerk pleinruimte uitzetten in dubbele strek, stenen zagen tegen dubbele strek;
- legpatroon verlengd keperverband in drie of vier stenen;
- doorlopend scheidelijnen patroon in haakse hoek. Bestratingsverband van de scheggen staan loodrecht op elkaar [zie detailtekening].

Bestratingsrichting opgebouwd vanuit centraal punt Opperhof en positie Binnenhoffontein

Detail A: kantopsluiting

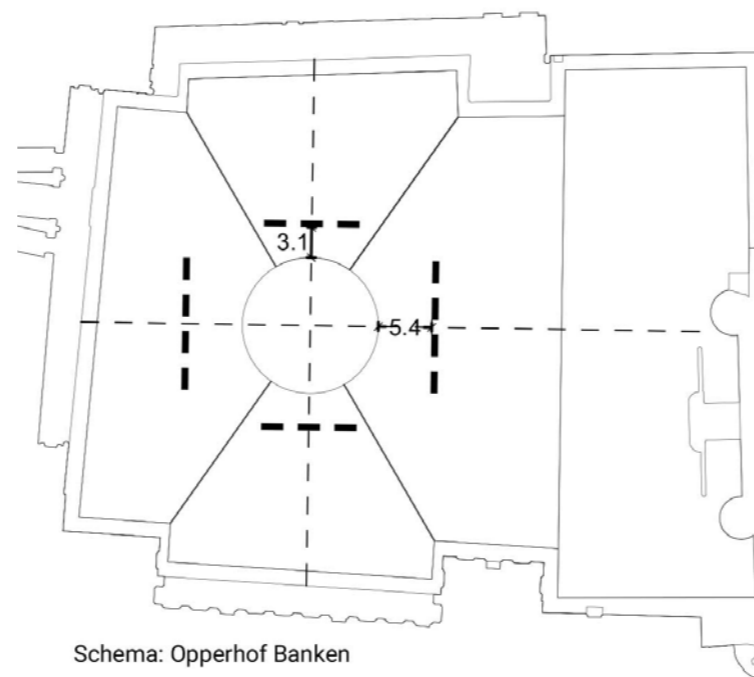
Principe ordening banken

Ingrepen:

- hergebruik bestaande Berlage banken;
- herpositioneren banken dicht bij fontein, open hoeken t.b.v. doorwaadbaarheid;
- route tussen Stadhouderspoort en Middenpoort vrijhouden;
- banken blind verankeren in maaiveld.

Impressie posities banken

Principe positionering

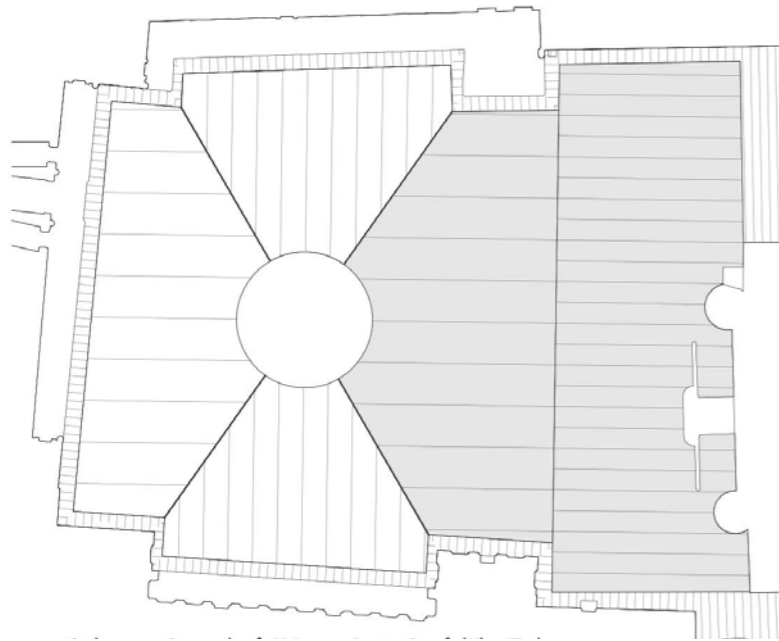

Berlage bank

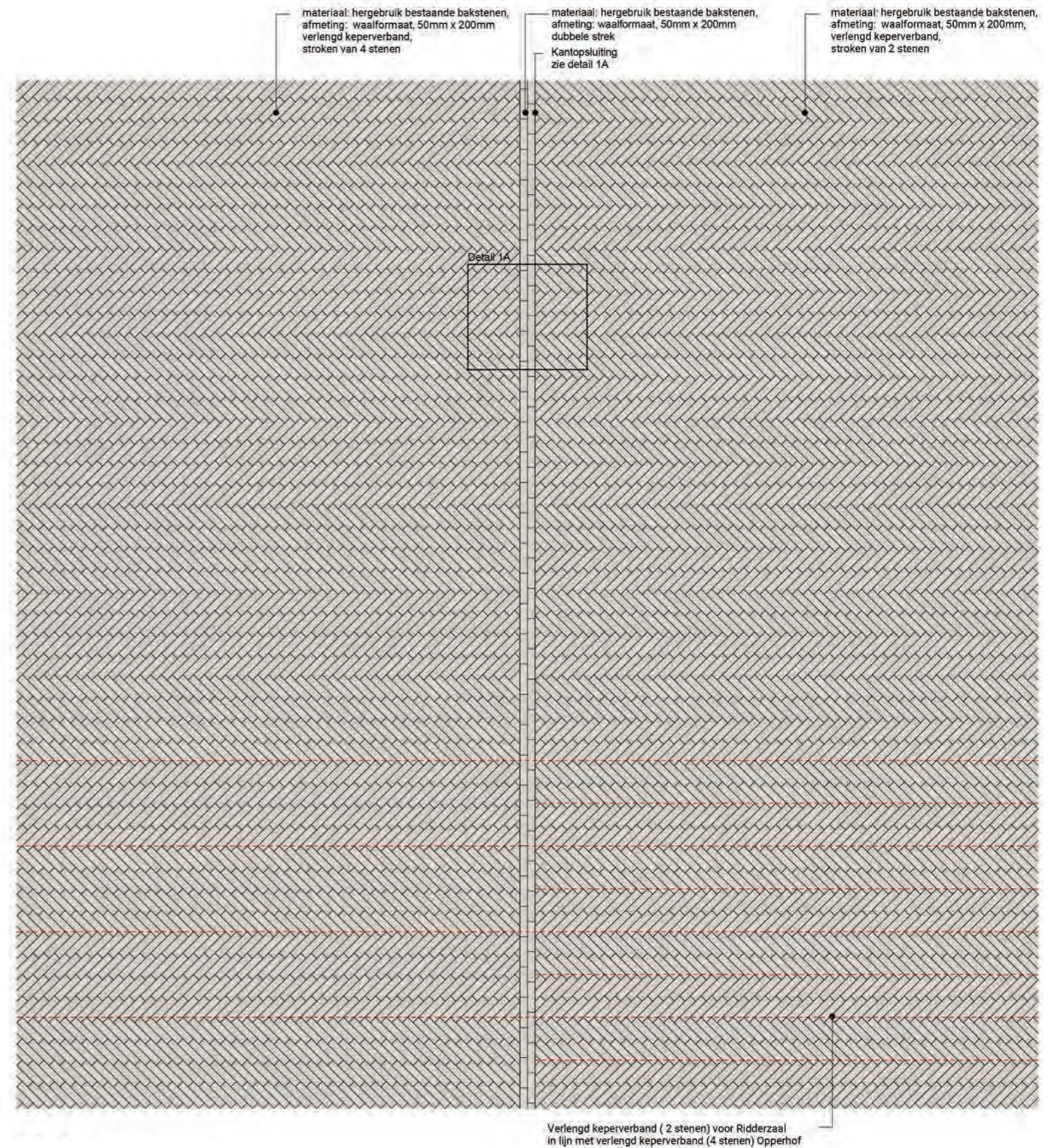
Detail bestrating overgang Opperhof - Voorruimte Grafelijke Zalen

Ingrepen:

- hergebruik genuanceerde baksteenlinkers, waalformaat;
- verlengd keperverband [twee stenen] voorruimte Grafelijke Zalen in lijn met verlengd keperverband [vier stenen] Opperhof;
- doorlopend lijnen in het patroon;
- scheiding van twee patronen met dubbele strek.

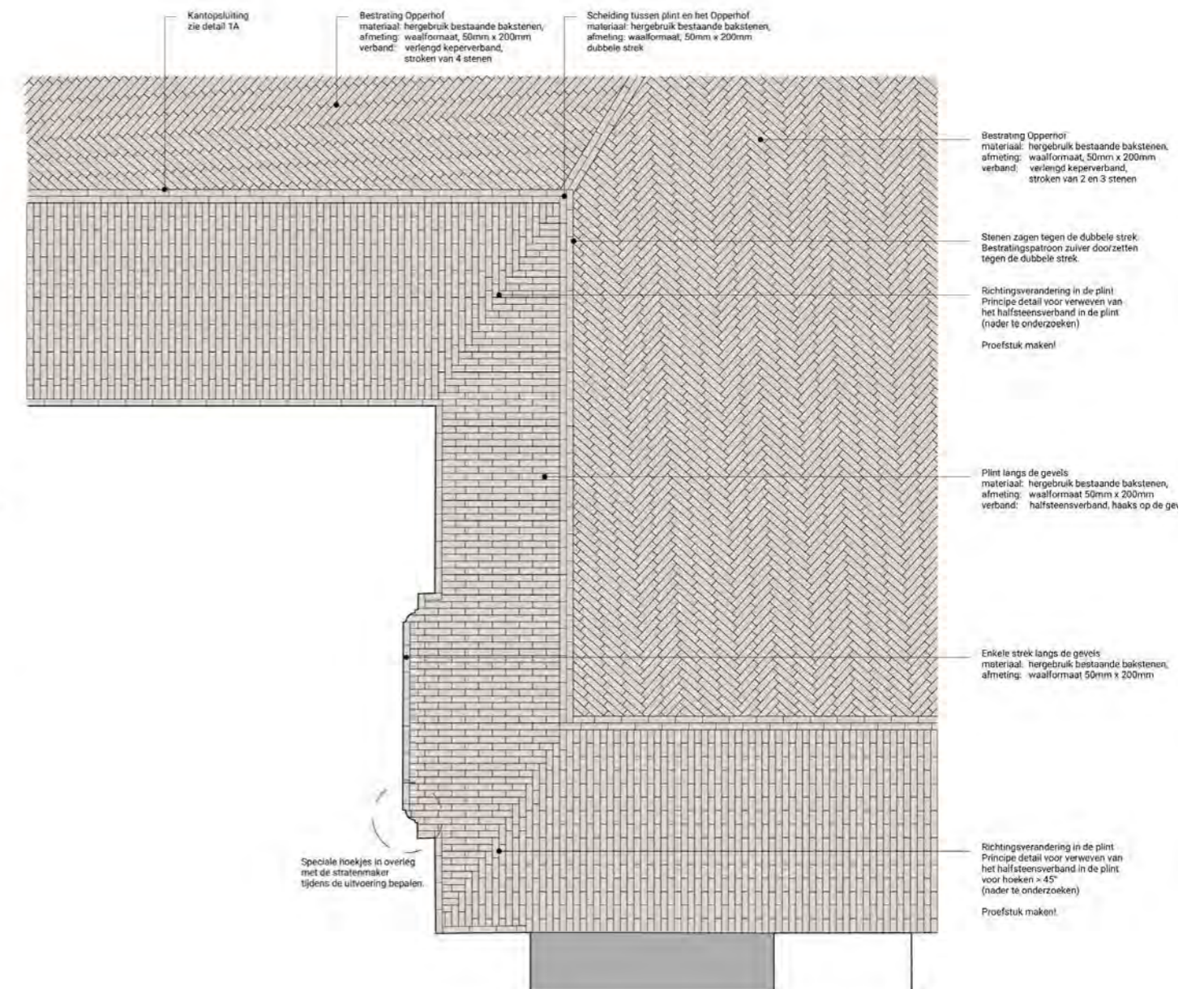
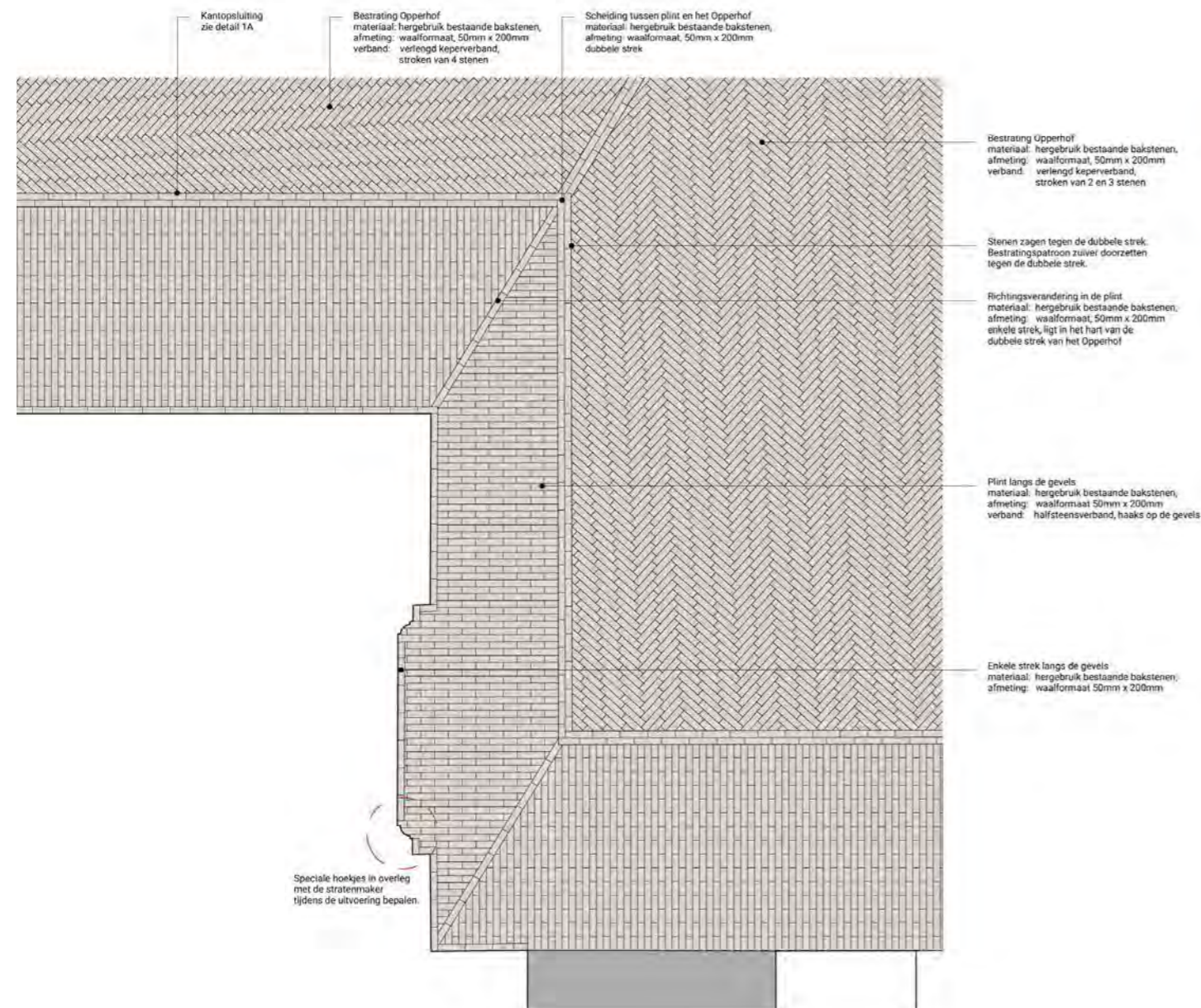
Principe doorlopend bestratingspatroon tussen Opperhof en voorruimte Grafelijke Zalen

Detail bestratingspatroon plint

Ingrepen:

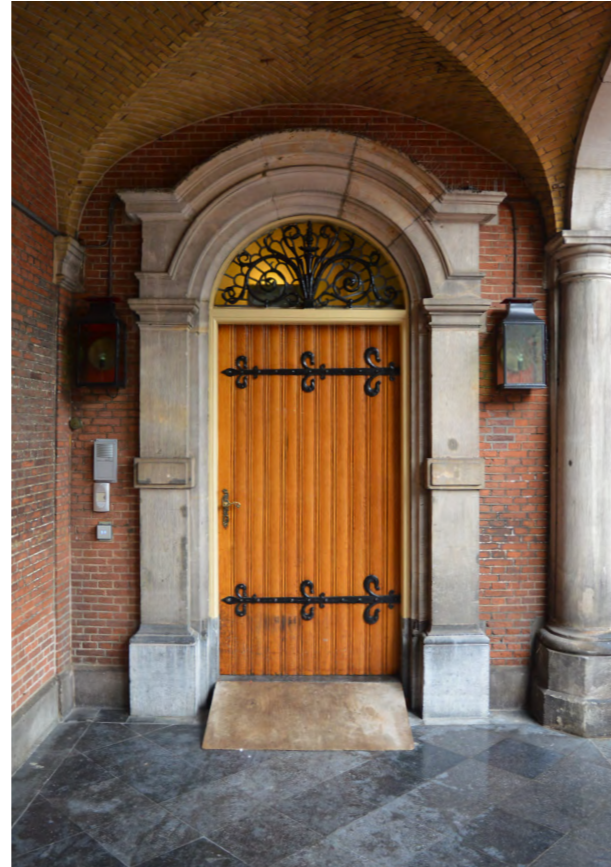
- hergebruik genuanceerde baksteenklinkers, waalformaat;
- bestratingsrichting zoom haaks op gevellijnen;
- opties voor hoekoplossing zoom, nader te bepalen o.b.v. proefvak:
[1] gescheiden door strek, stenen zagen tegen strek.
[2] patroon in elkaar vlechten
- scheiding van twee patronen met dubbele strek;
- streklaag tegen gebouwen.

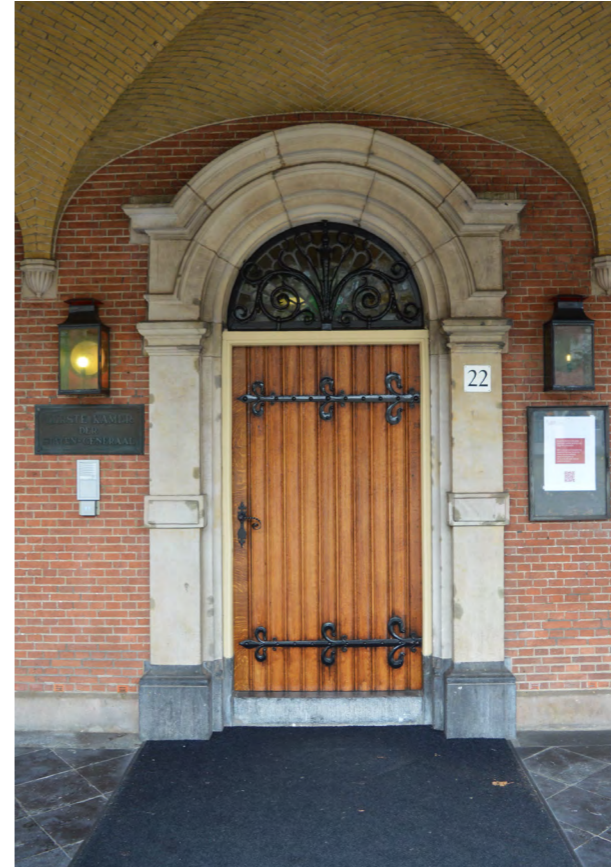
Principe entrees

Eerste Kamer

Aan het Opperhof liggen de voornaamste entrees van Raad van State, Eerste Kamer, Tweede Kamer en Grafelijke Zalen. De entrees worden zowel in het dagelijks gebruikt, als voor bezoek van hoogwaardigheidsbekleders. Om te zorgen voor integrale toegankelijkheid voor entrees worden specifieke oplossingen bij de Eerste Kamer voorgesteld. In het overige deel van het Binnenhof worden opstapjes bij de entree geminimaliseerd of, indien mogelijk, geheel verwijderd.

Entreedeur expeditie

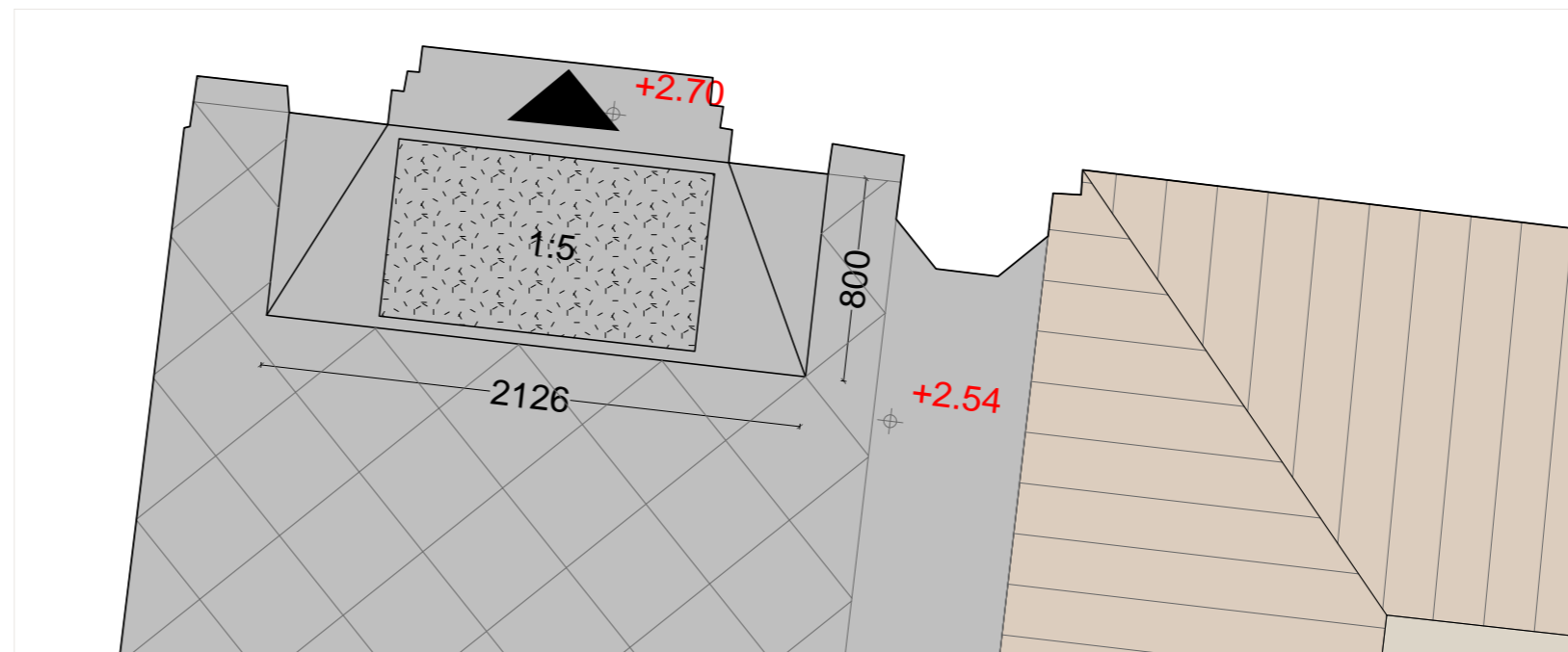
Ceremoniele entree

Nieuwe hoofdentree [dagelijks gebruik]

Entreedeur Expeditie:

- Tijdelijke voorziening hellingbaan wordt vervangen door een vaste voorziening in Belgisch hardsteen gezaagd met entreevlak in grof behakte afwerking t.b.v. grip [Zie detail].

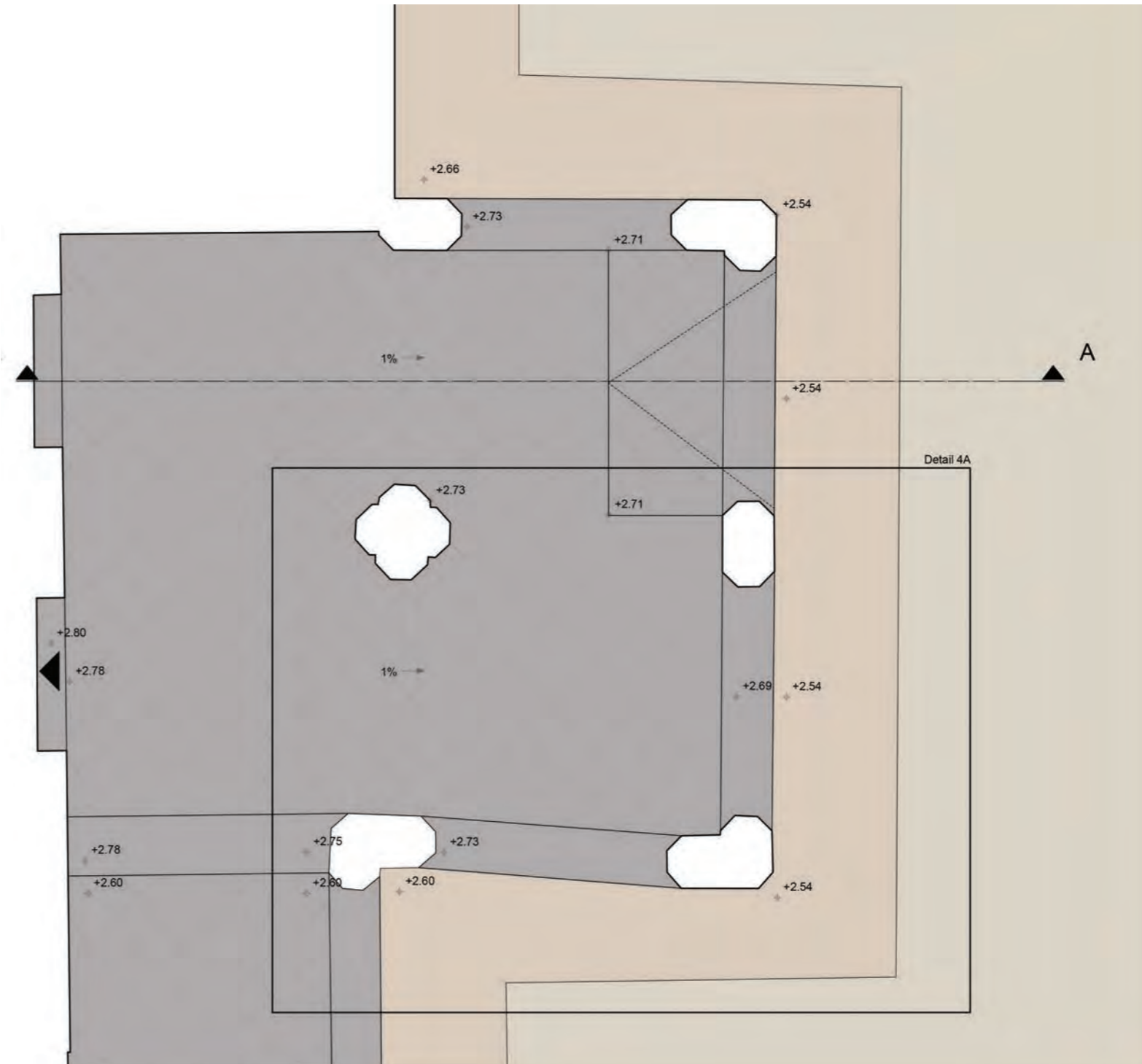

Ontwerpvoorstel: Hellingbaan entreedeur Expeditie Eerste Kamer

Principe hoofdentree Eerste Kamer

Ingrepen:

- verbijzondering colonnade Mary Stuart-kabinet met verhoogde entree [enkele optrede en hellingbaan];
- hellingbaan entree volgens ITS-2023 toegankelijkheidseisen.

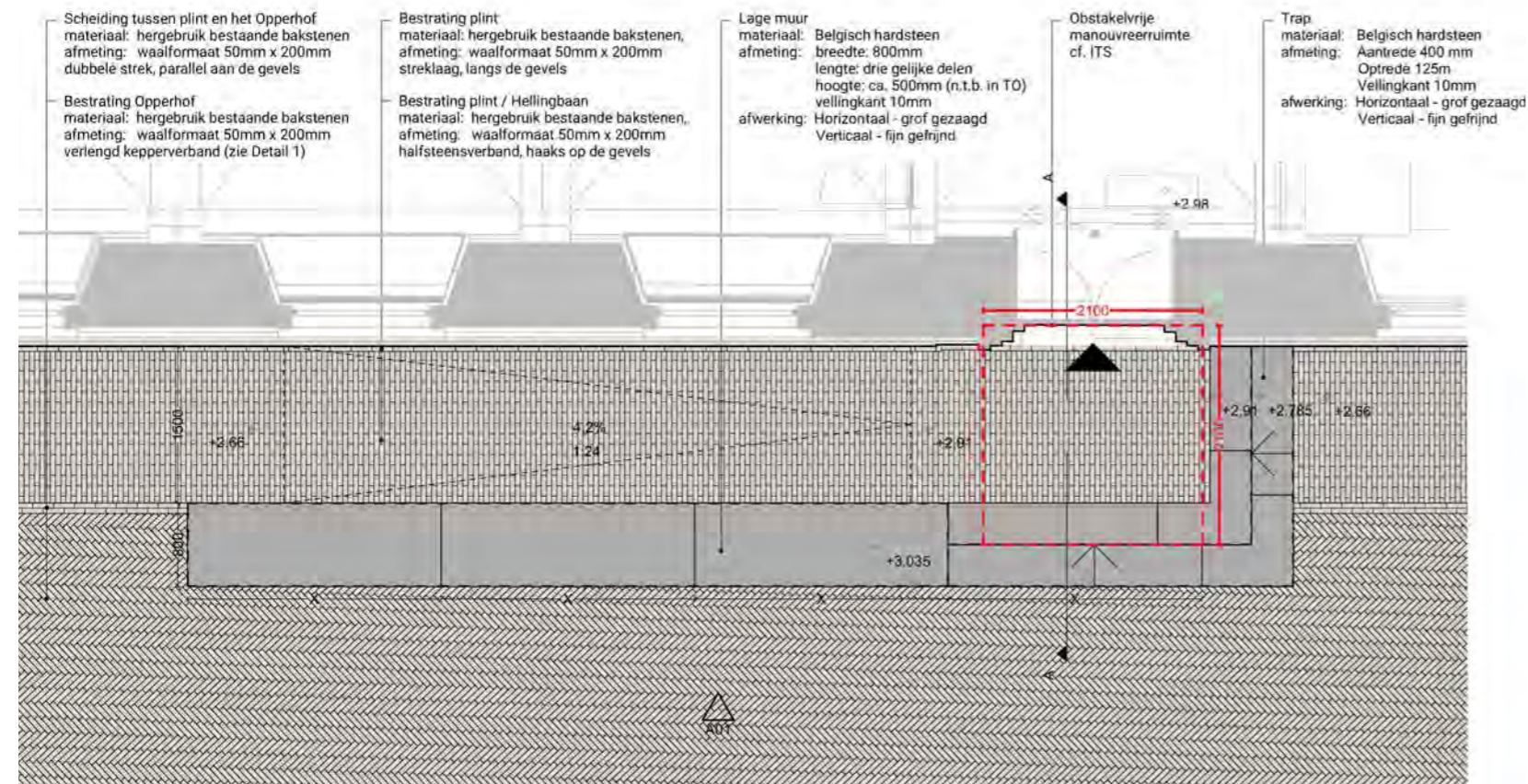
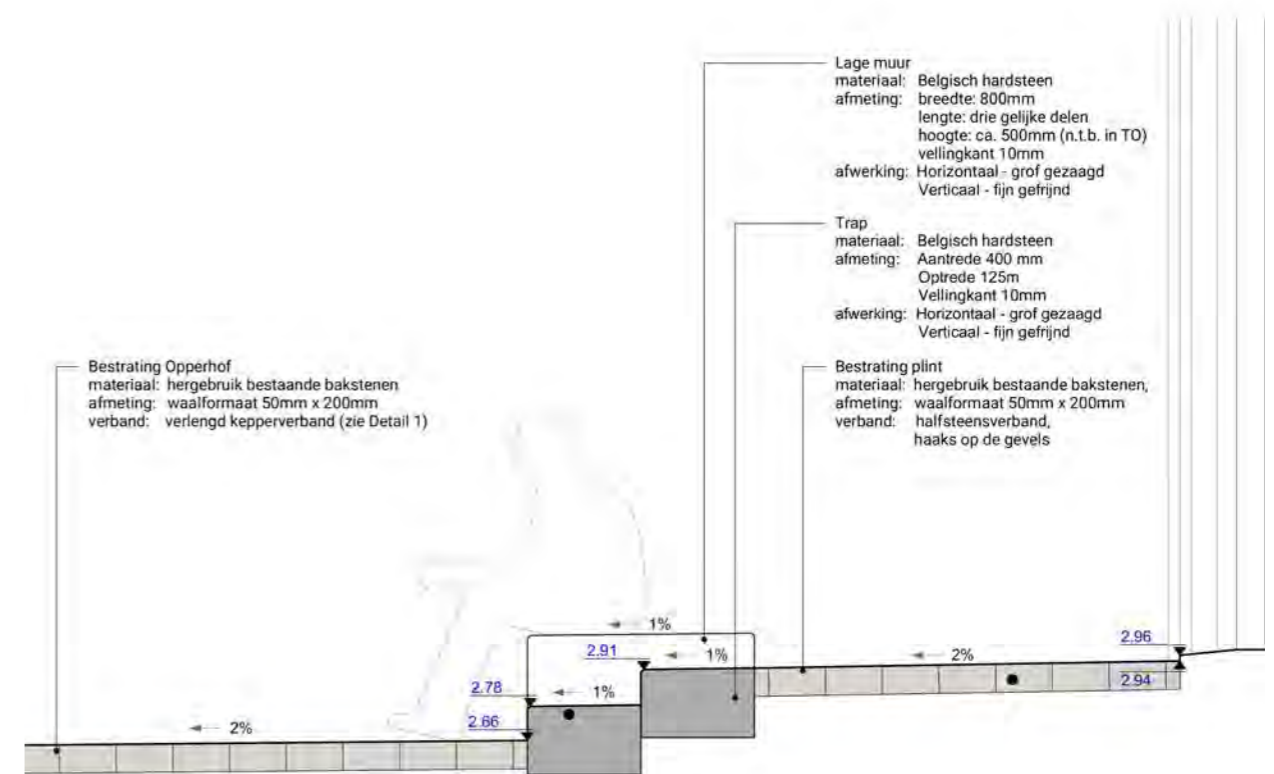
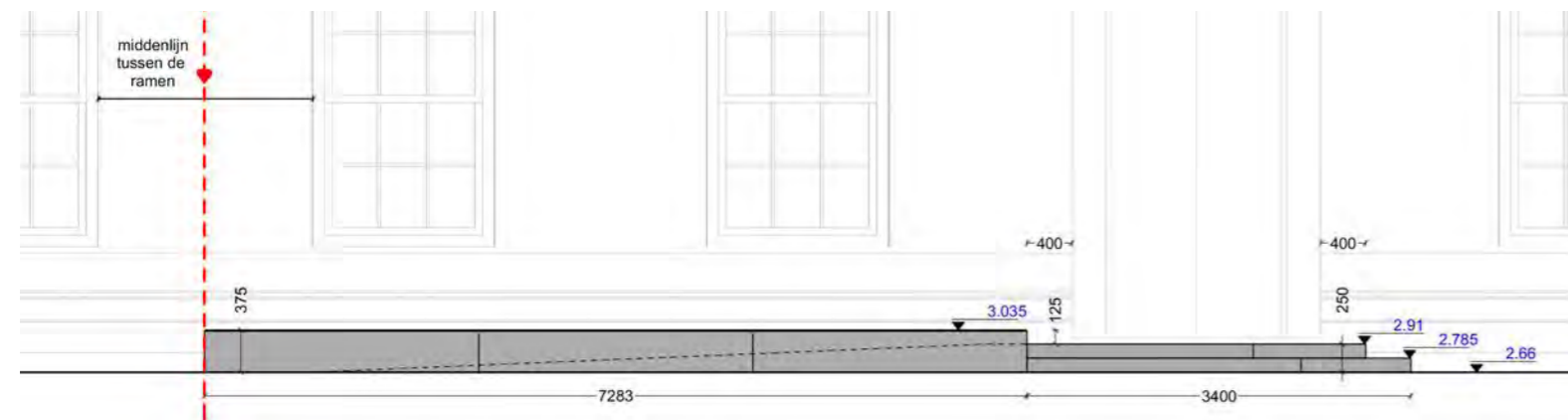

Principe hoofdentree Eerste Kamer

Publieksentree Eerste Kamer

Ingrepen:

- hellingbaan naar entree volgens ITS-2023 toegankelijkheids-eisen;
- hellingbaan 1.50m. in doorlopende plintverharding om het Binnenhof.
- zitrand voor scholieren van natuursteen met grof gezaagde aantrede en fijn gefrijnde optrede, facet 10 mm.
- trap voor entree deur bestaat uit zittreden en traptreden bij de twee entrees. Vormgeving treden van natuursteen met grof gezaagde aantrede en fijn gefrijnde optrede, facet 10 mm.

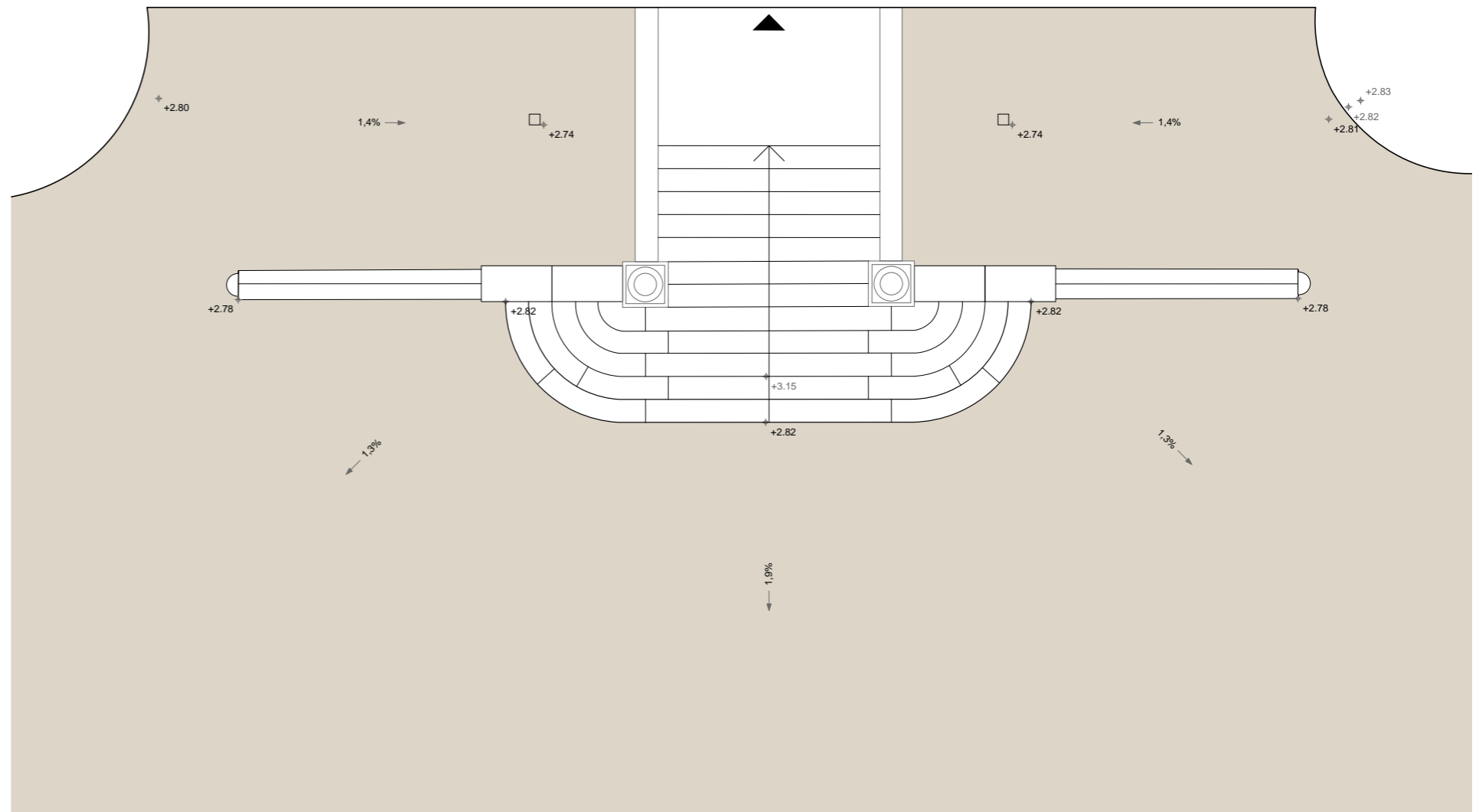

Impressie

Trap Grafelijke Zalen

Ingrepen:

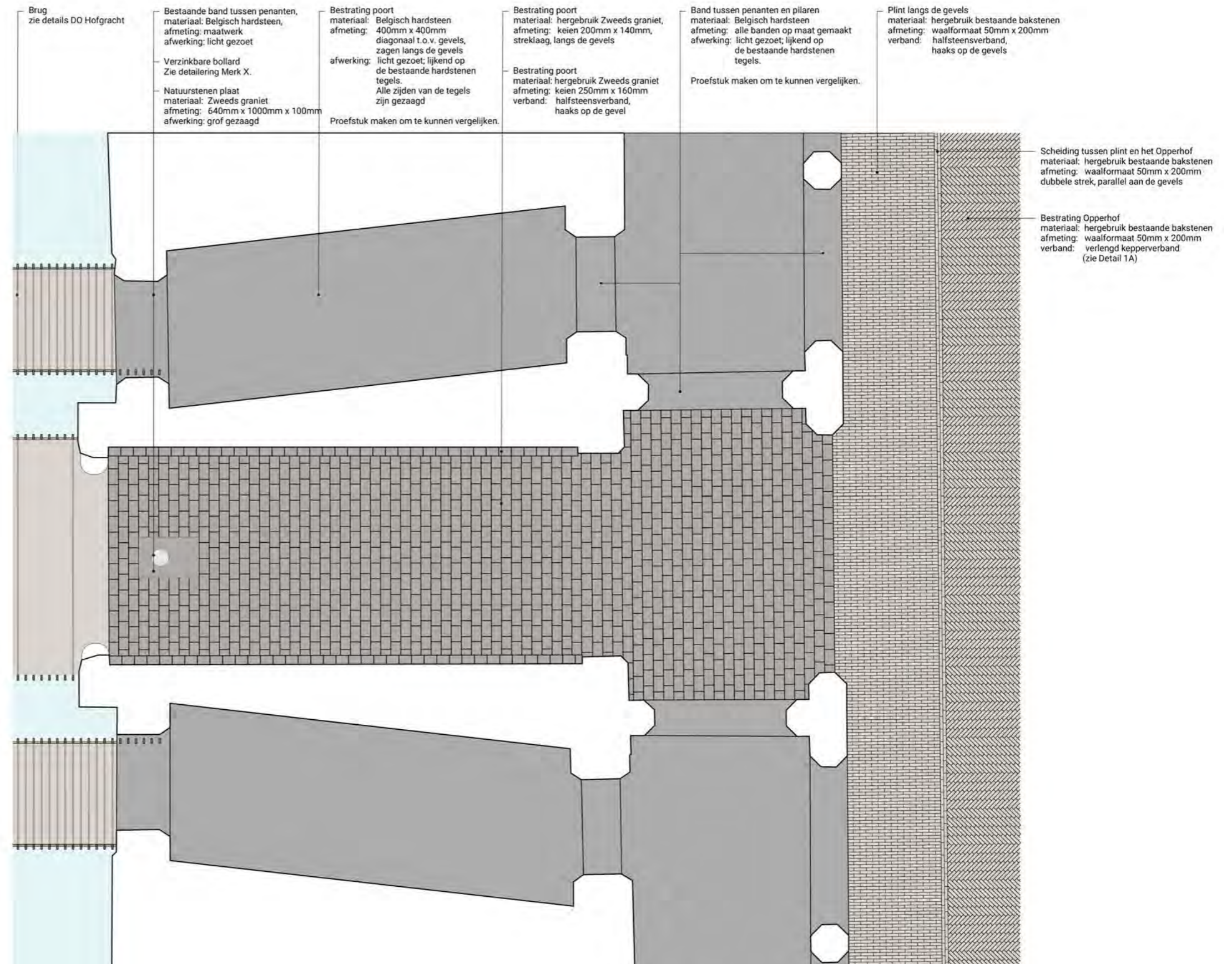
- verlagen en afvlakken maaiveld t.b.v. comfortabel halteren koets
- verleggen afwateringsrichting
- verlengen trappen met twee extra treden conform oorspronkelijk ontwerp en restaureren trappen
- aanhelen muurtjes zijvleugels, herstellen metselwerk

Detail bestrating Stadhouderspoort

Ingrepen:

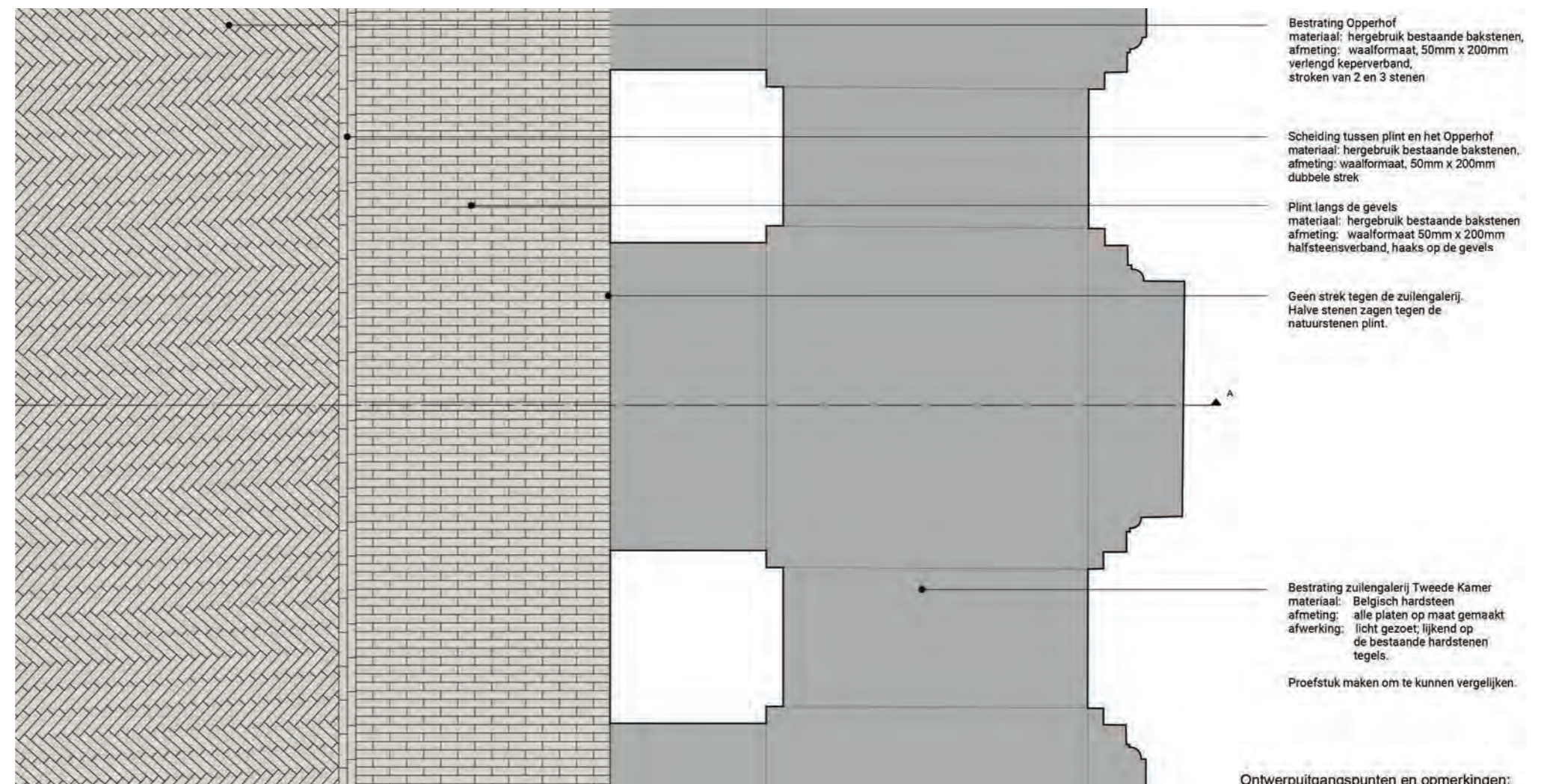
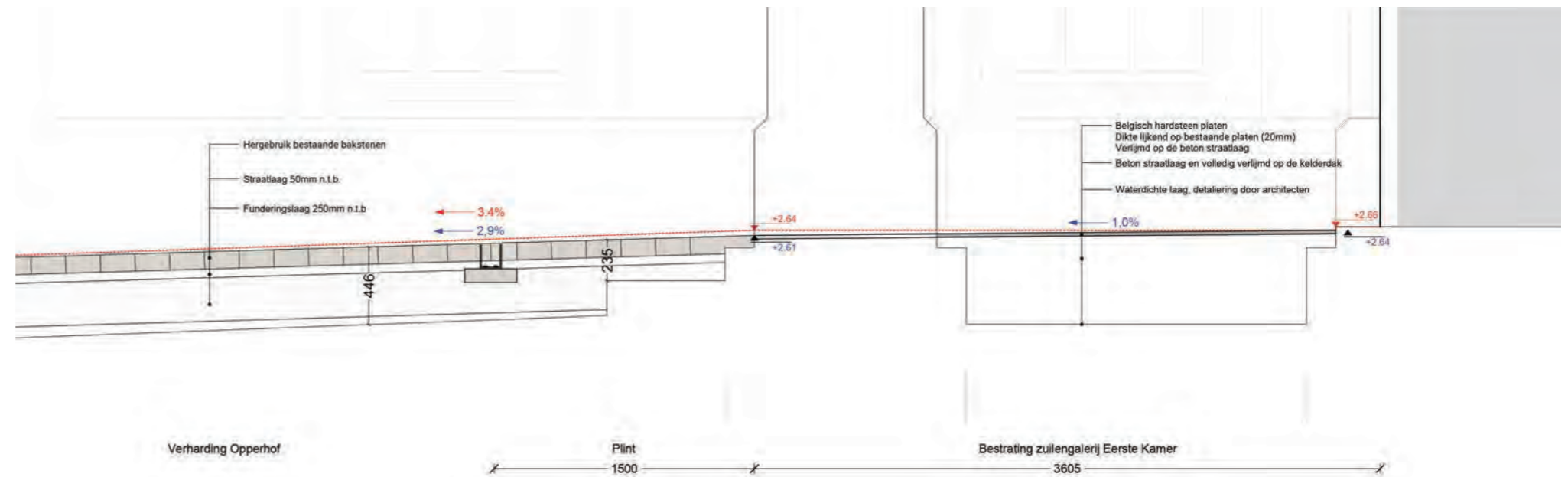
- hergebruik en renoveren Zweeds graniet in hoofdpoort, verwijderen baksteen veharding in poorten;
- hergebruik en renoveren belgisch hardsteen in voetgangspoorten;
- aansluiting plintverharding op colonnade zonder streklaag.

Detail bestrating colonnade Tweede Kamer

Ingrepen:

- hergebruik en renoveren belgisch hardsteen in colonnade;
- aansluiting plintverharding op colonnade zonder streklaag.

Verharding van de zuilengalerij bij de Tweede Kamer

Ontwerpuitgangspunten en opmerkingen:

Tussen de poorten

Ontwerp

De ruimte tussen de Middenpoort en Grenadierspoort is onderdeel van de sequentie van ruimtes tussen het Buitenhof en het Plein waar velen over fietsen en wandelen. Tegelijkertijd is de ruimte het voorplein van Algemene Zaken en wordt deze ruimte op piekmomenten intensief gebruikt. Bijvoorbeeld bij de wekelijkse ministerraad waar de ministers onder grote belangstelling van het publiek en de pers naar buiten treden. De ruimte wordt in samenhang met de ruimte tussen Opperhof en Middenpoort in een ingetogen baksteenbestrating ontworpen. De entree van de Algemene Zaken wordt op representatieve wijze vormgegeven in de signatuur van de overige entrees met een natuurstenen dorpel in de negge van de deur.

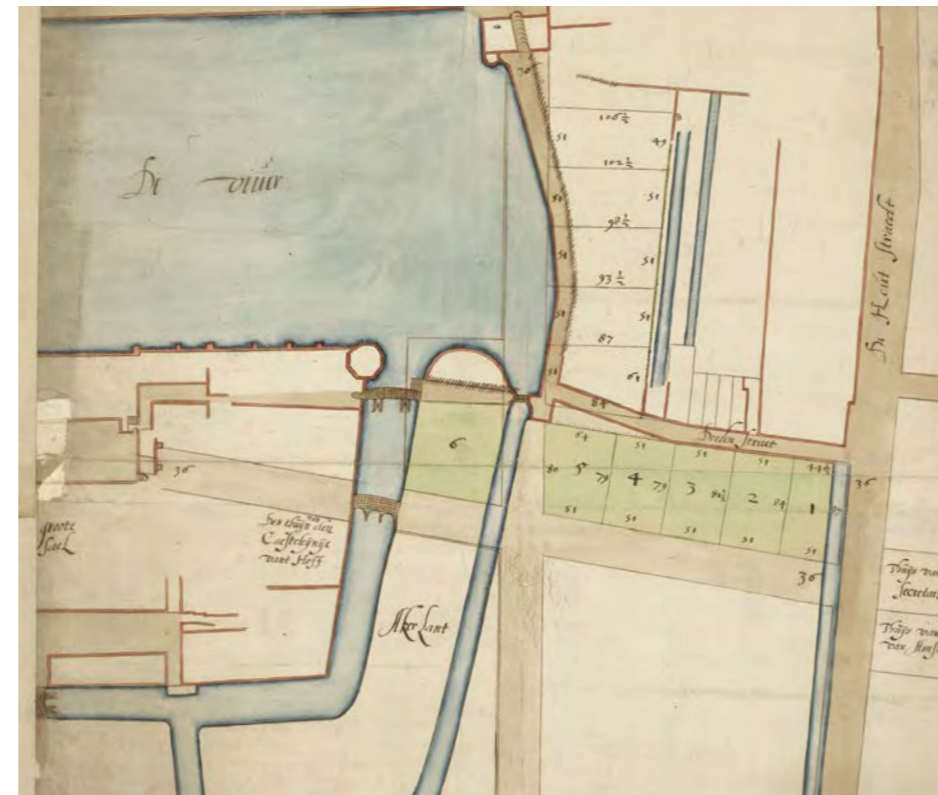
De ruimte was oorspronkelijk onderdeel van een straat die langs het Plein liep. De verdraaiing van richting ziet men nog terug in de schuine insneden van de onderdoorgangen in de Grenadierspoort en Middenpoort. De voormalige bebouwingslijn op het Binnenhof wordt zichtbaar gemaakt in de bestrating onder de rij lindebomen en de zoom van baksteen tegen de gevel van het gebouw [1]. Hier voor de lijn tussen de twee poorten aangezet door een reeks van putdeksels in een hol profiel [2]. Aan de stadszijde van de Grenadierspoort wordt de historische projectie van de Hofgracht en de brug [3] in het bestratingspatroon gemarkeerd. Voor het Mauritshuis langs wordt het straatprofiel teruggebracht dat verbinding met de noordgevel van het Plein maakt [4]. Hier worden de mangaansteen vervangen door de hergebruikte Hollandse baksteenklinker en molgoten van hergebruikte Zweeds graniet uit het Opperhof.

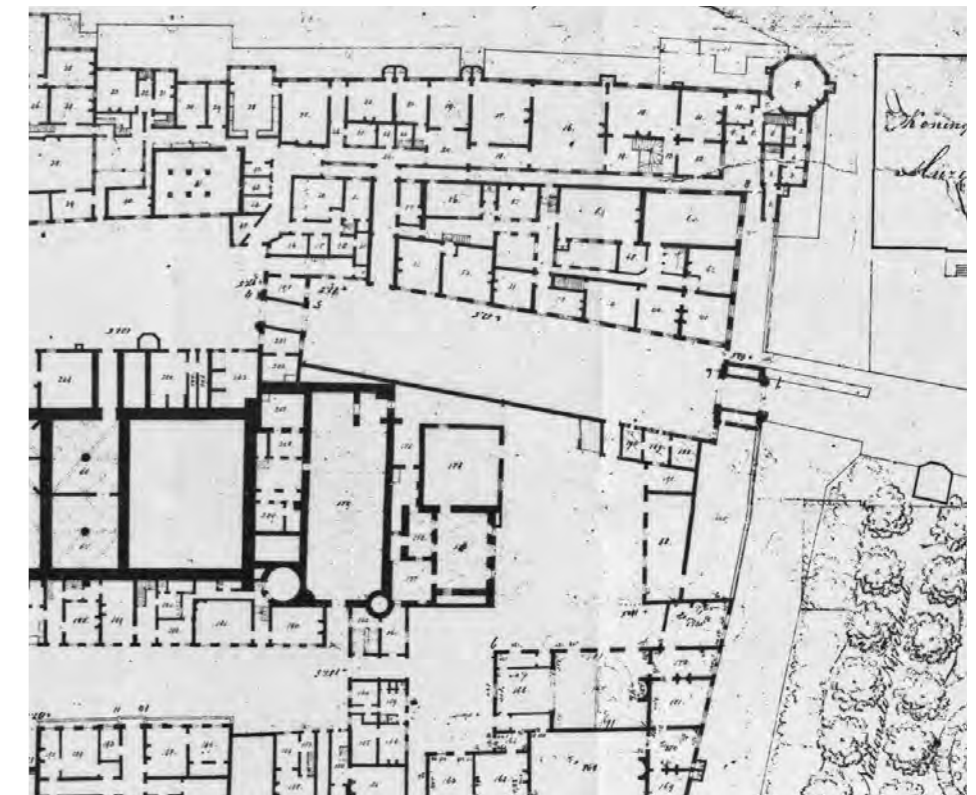
Ontwerpprincipes

Huidige situatie

1700

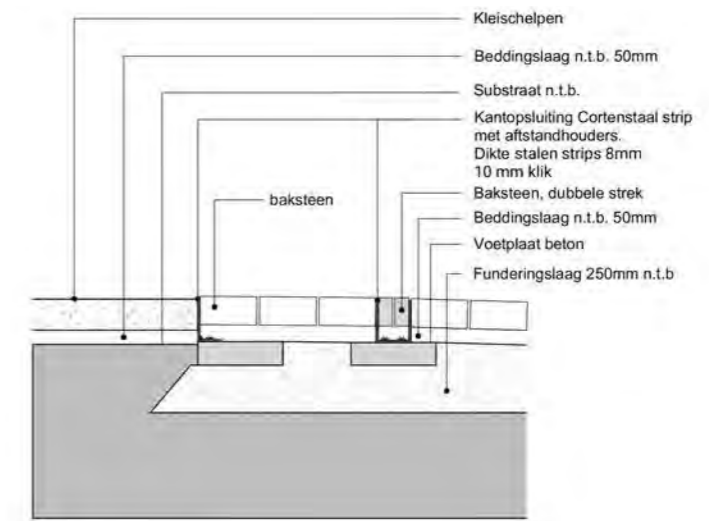
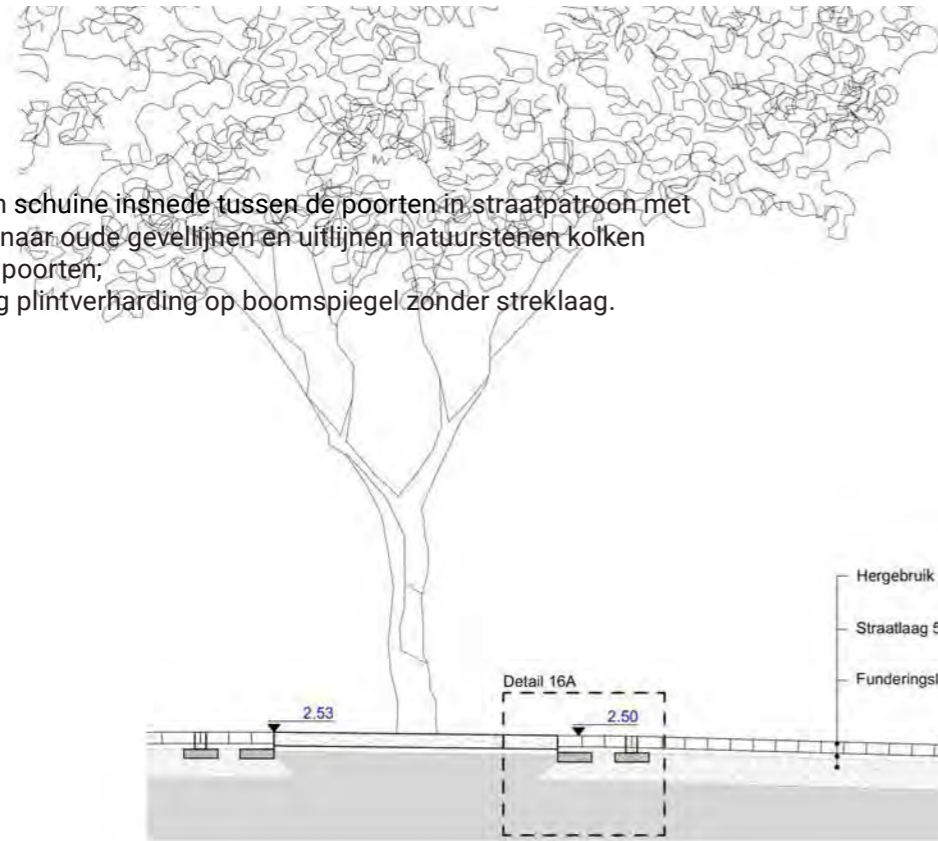
1845

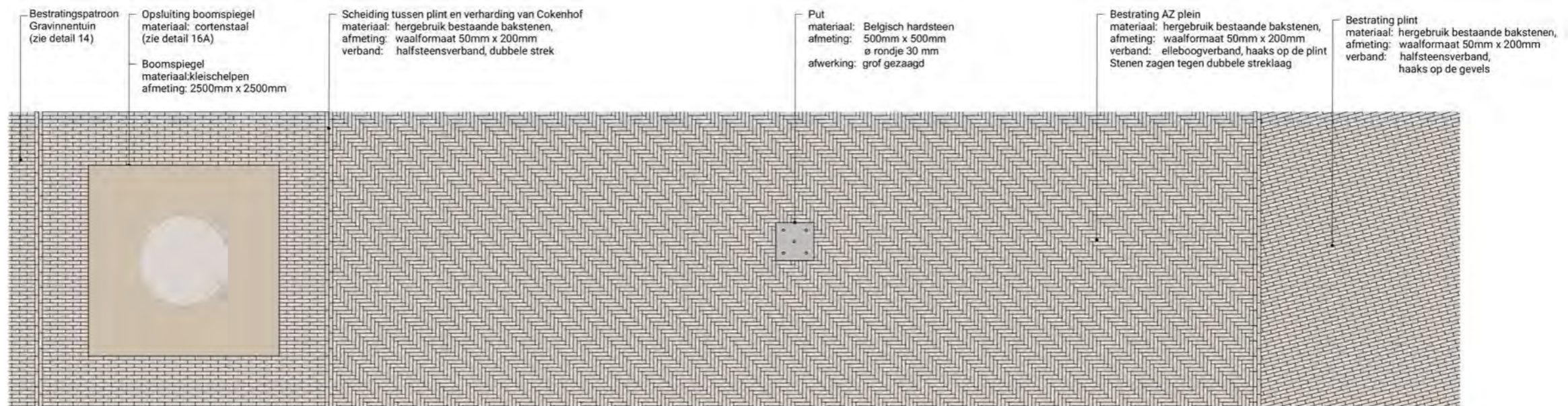
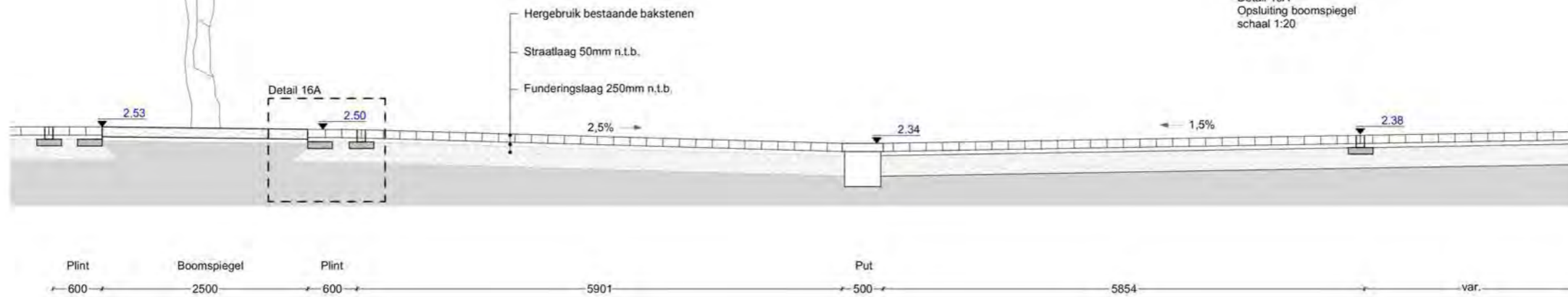
Detail bestratingspatroon voorruiimte Algemene Zaken

Ingrepen:

- articuleren schuine insnede tussen de poorten in straatpatroon met referentie naar oude gevellijnen en uitlijnen natuurstenen kolken tussen de poorten;
- aansluiting plintverharding op boomspiegel zonder streklaag.

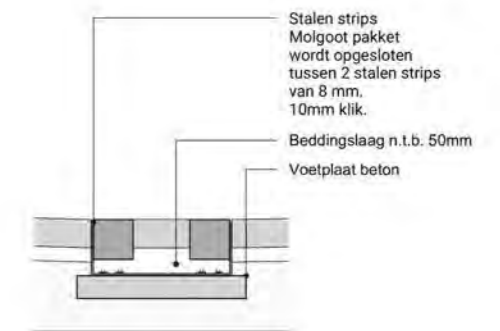
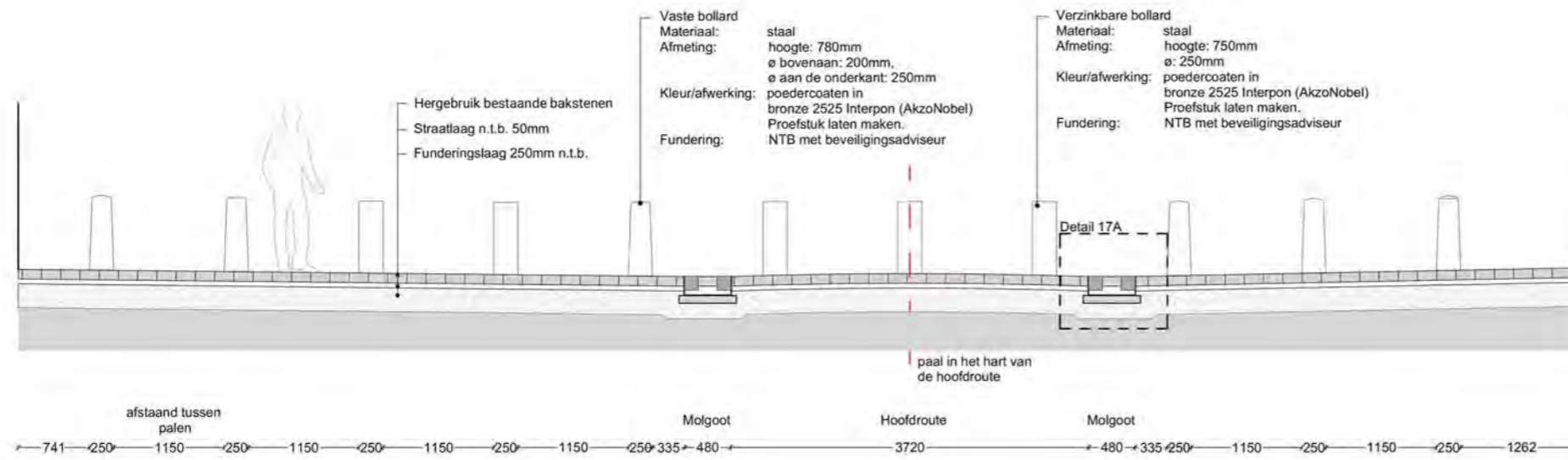
Detail 16A
Opsluiting boomspiegel
schaal 1:20

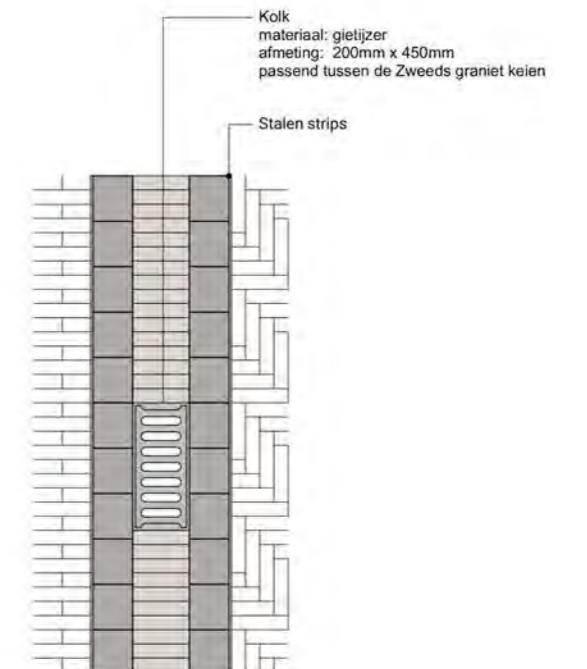
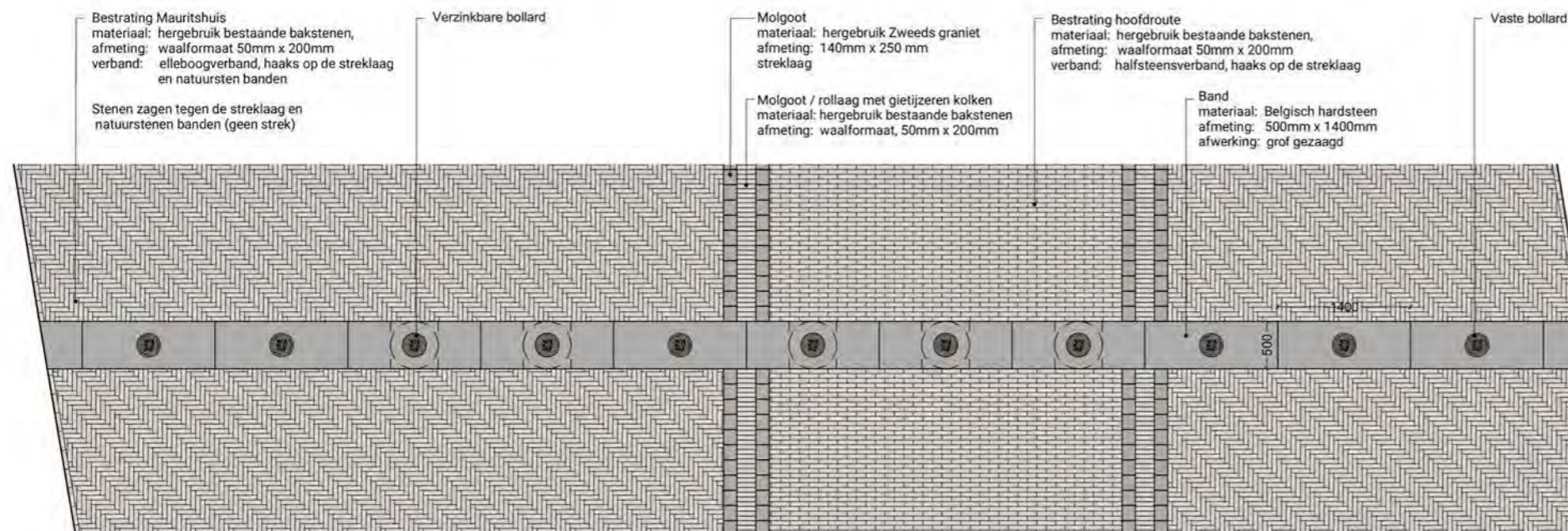
Detail bestratingspatroon en bollards voorruimte Mauritshuis

Ingrepen:

- articuleren schuine insede historische situatie in straatpatroon met hergebruikte baksteen waalformaat en biezen van hergebruikt graniet [zie detail];
- aansluiting plintverharding op Zweeds graniet zonder streklaag;
- integreren [verzinkbare] bollards in natuurstenen voetplaat [zie detail].

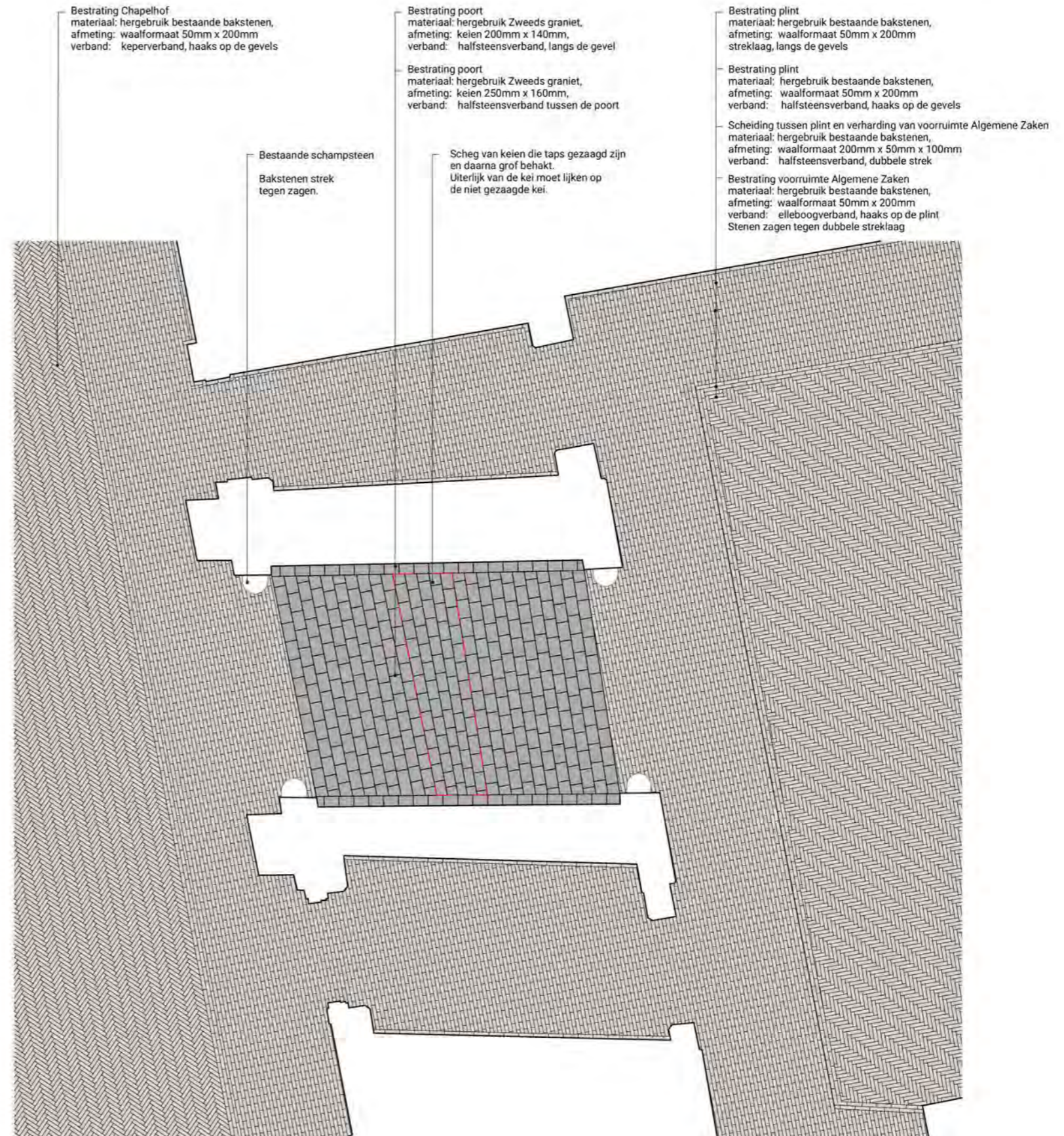
Detail 17A
Molgoot met kolken - doorsnede
schaal 1:20

Detail bestratingspatroon Middenpoort

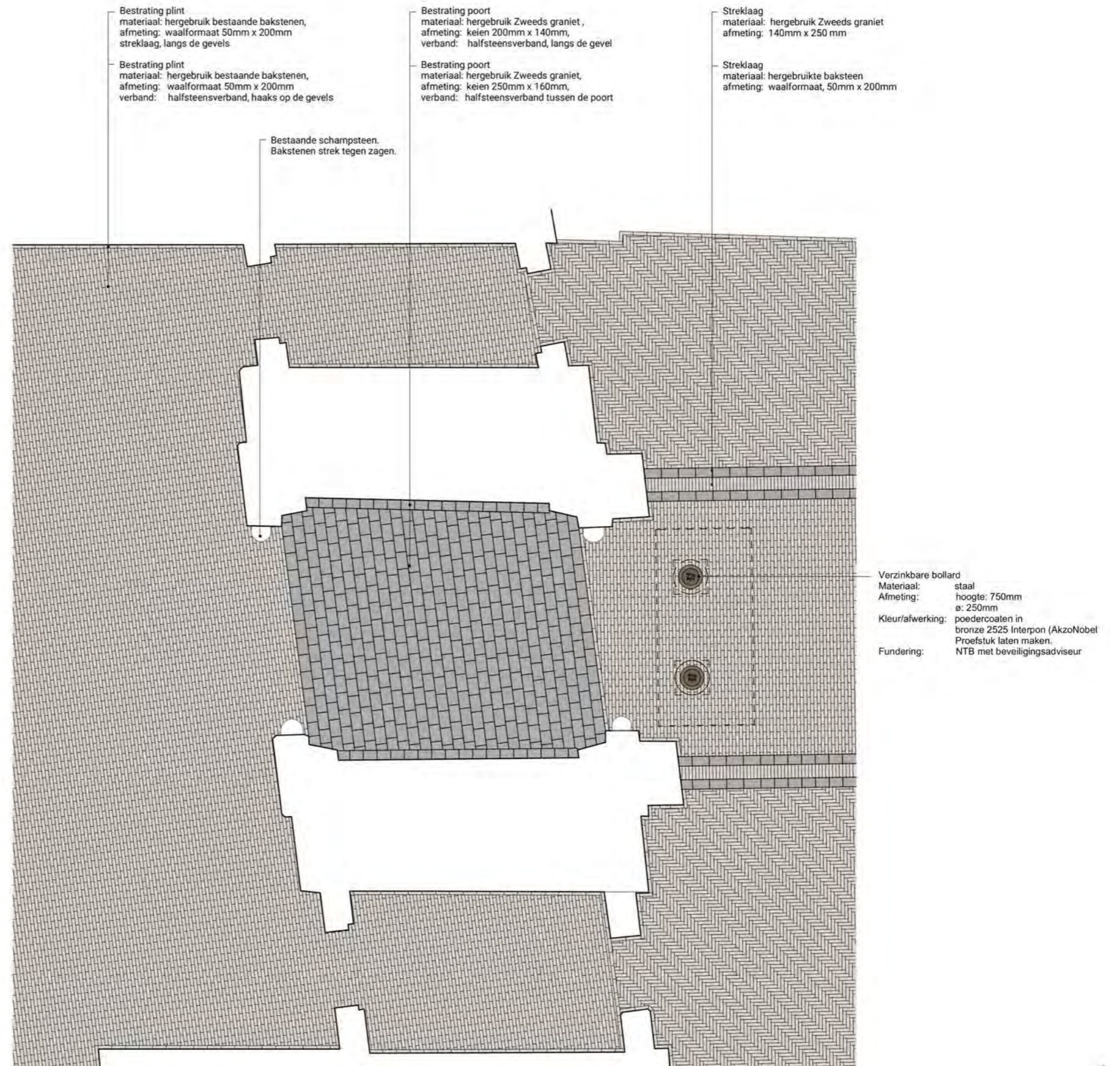
Ingrepen:

- hergebruik en renoveren Zweeds graniet in het binnenwerk van de hoofdboort;
- articuleren poort en verbinden met plintverharding hergebruikte baksteen waalformaat.

Ingrepen:

- hergebruik en renoveren Zweeds graniet in het binnenwerk van de hoofdboort;
- articuleren poort en verbinden met plintverharding hergebruikte baksteen waalformaat;
- integreren verzinkbare bollards in natuurstenen voetplaat.

Gravinnentuin

Ontwerp

Ten noordoosten van de Grafelijke Zalen lag vanaf de veertiende eeuw een omsloten nuts- en bloementuin. In de huidige situatie voelt de ruimte, door gebruik als parkeerzone, als een achterkant van het Binnenhof. Met de referentie naar de Gravinnentuin wordt een nieuwe hoogwaardige en rustige inrichting gemaakt. Het hoogteverschil in de Gravinnentuin wordt geëgaliseerd om het hoogteverschil voor de entree van de Grafelijke Zalen te minimaliseren en de toegankelijkheid van van de buitenruimte te vergroten.

Het bestratingspatroon in blokvormige parterres verwijst naar de plantvakken van de voormalige nutstuin. De scheiding met de voorruimte van het ministerie van Algemene Zaken wordt gemarkeerd door de drie lindebomen in een plint van halfsteensverband met ruime plantvakken [2.50x2.50m.] gevuld met losse schelpenverharding. In de pleinverharding wordt de voormalige Poort van Oostervant gemarkeerd, die de afsluiting van de Gravinnentuin naar het Cokenhof vormt.

Met het verlagen van het maaiveldpeil in de Gravinnentuin en Cokenhof, wordt het wortelpakket van de solitaire Zilverlinde uitgespaard. Door de verlaging van het maaiveld wordt er rondom de boom een groot groenvak met natuurstenen rand en rijke onderbeplanting ingericht.

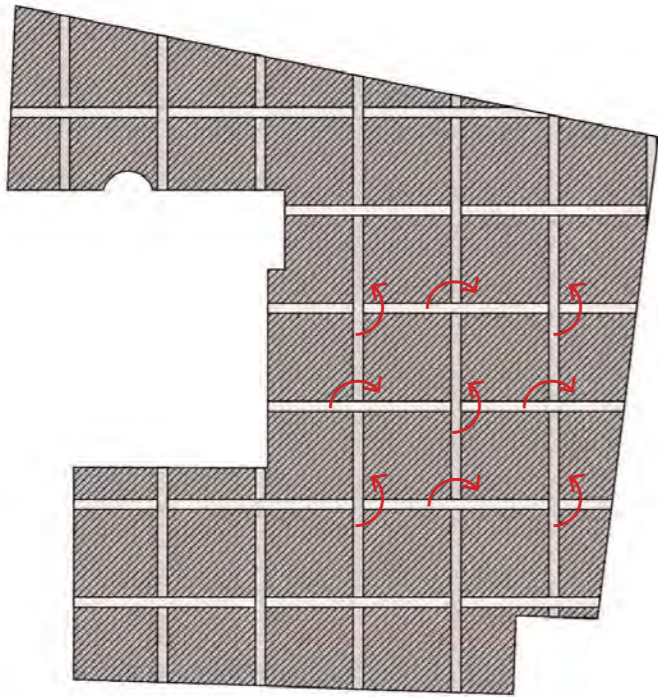
Principe bestratingspatroon:

- hergebruik genuanceerde baksteenklinkers, waalformaat;
- vlakinvulling in molenwiekverband en scheidingslijnen in halfsteensverband;
- 'weven' scheidingslijnen, zie onderstaand principe.

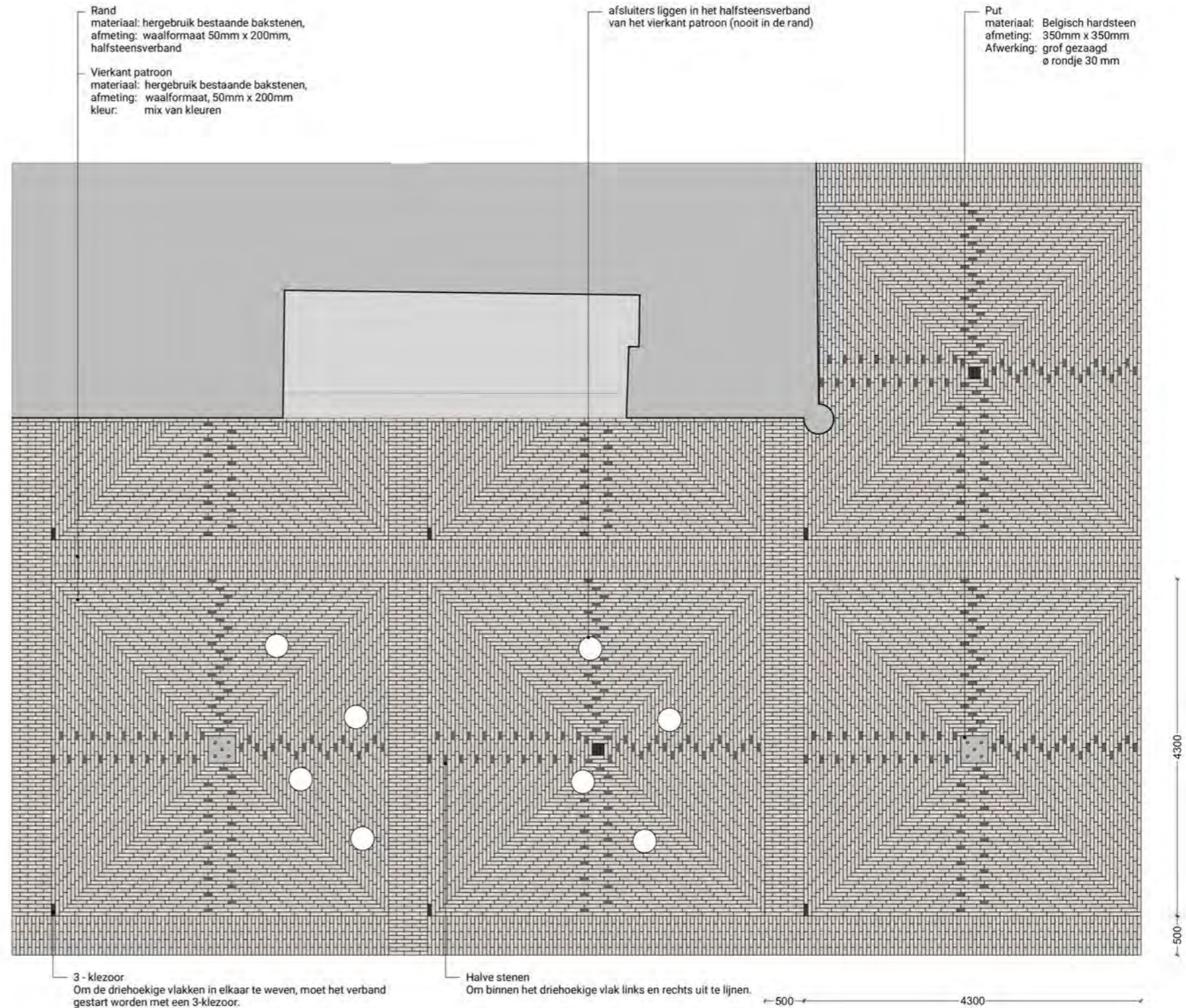

Principe bestratingspatroon:

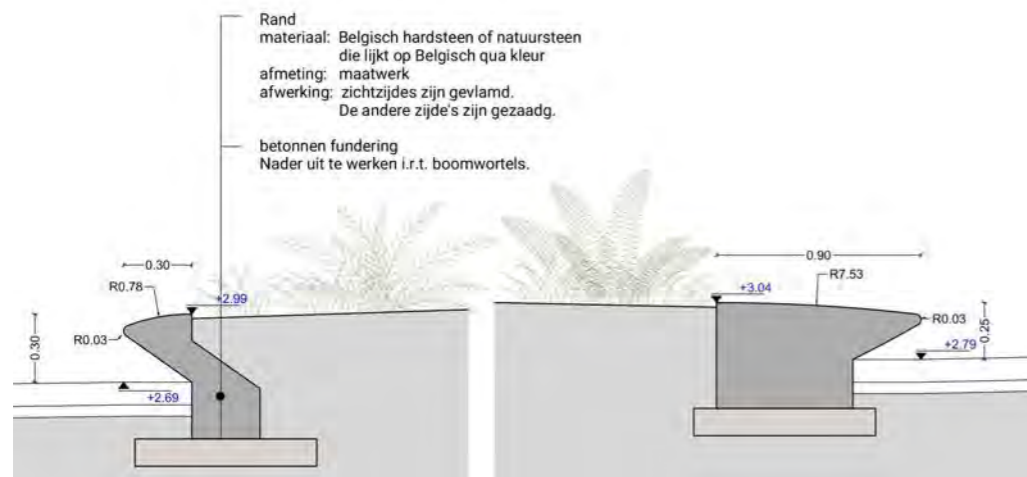
- hergebruik genuanceerde baksteenklinkers, waalformaat;
- vlakinvulling in molenwiekverband en scheidelijnen in halfsteensverband;
- om verband driehoekig vlak in elkaar te weven moet verband gestraat worden met een drie-klezoor in de hoeken;
- op hartlijn kolken wordt een weefpatroon [twee principes] van halve stenen toegepast om oneffenheden in het patroon op te lossen - nader te bepalen o.b.v. proefvak;
- 'weven' scheidelijnen, zie onderstaand principe.

Principe 'weven' scheidelijnen

Detail Bestratingspatroon

Detail boombak randen

Doorsnede Gravinntuin en nieuwe boombak

Detail Boomvak

Ingrepen:

- door het verlagen van het maaiveldpeil wordt het wortelpakket van de solitaire Zilverlinde uitgespaard. Rondom de boom wordt een groot groenvak [met behoud van wortelpakket boom] met natuurstenen rand aangebracht en met rijke onderbeplanting ingericht.
- rand natuursteen in maatwerk

Detailontwerp

Visualisatie Gravinntuin en Cokenhof [© Absent Matter, 2023]

Beplantingsplan

Uitgangspunten

- Sierlijk border met vaste planten onder de Zilverlinde [lichtgroen blad]
- Een jaarrond 'tapijt' van bloeiende planten met verschillende texturen
- Verschillende bloeiperiodes en [deels] wintergroene planten
- Plantkeuze aantrekkelijk voor insecten
- Plantkeuze tegen worteldruk, droogte en [half]schaduw
- Goed te beheren: Doordat er planten tussen zitten die uitzaaien [Pachyphragma, Euphorbia, Brunnera] zullen alle gaten gevuld worden wat onkruidgroei tegen gaat.

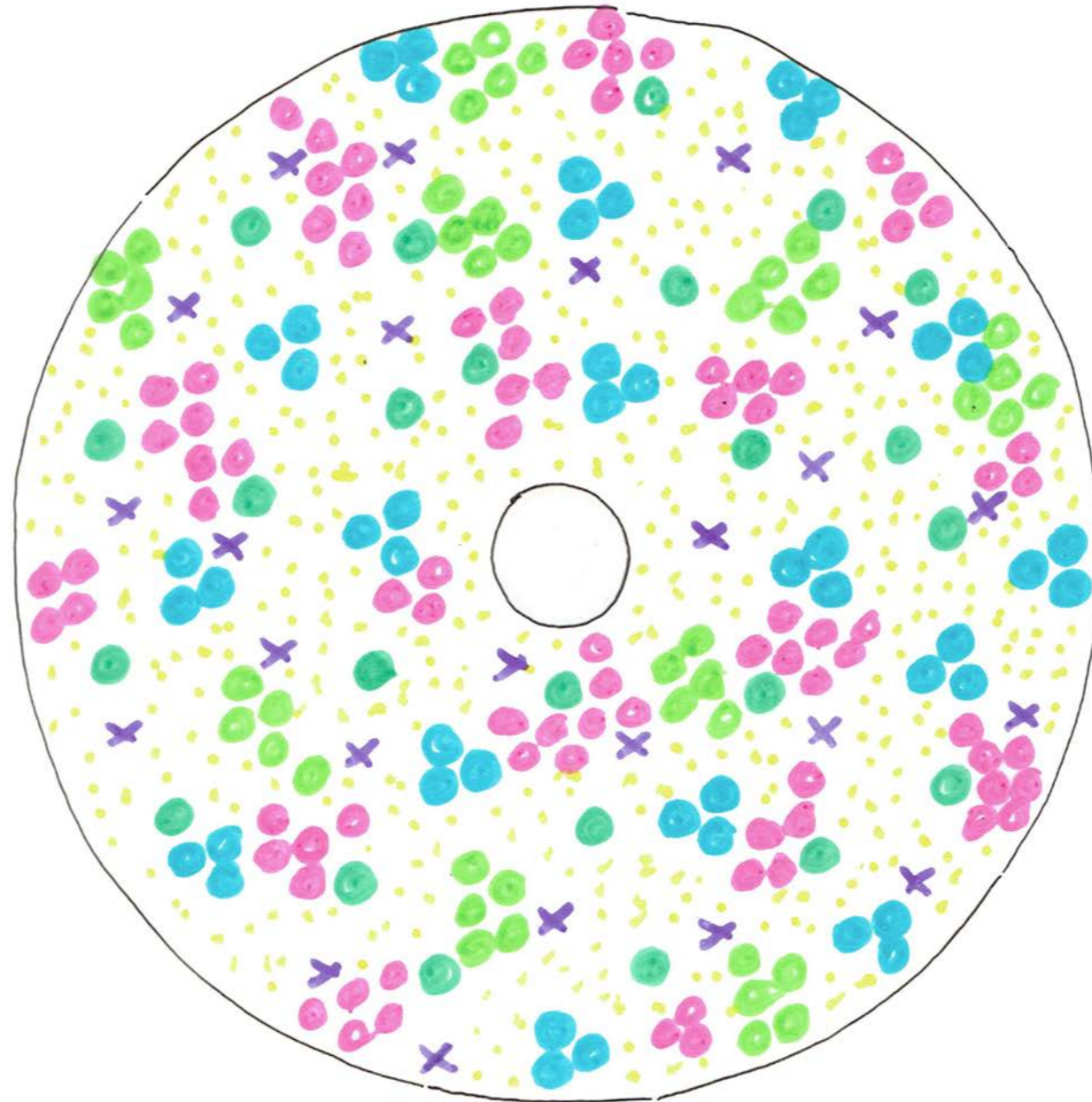
Ontwerp

Bij de plantkeuze is rekening gehouden met de groeiplaats. Vanwege de lastige omstandigheden, zoals schaduw, droogte en wortelconcurrentie, is er gekozen voor een mix van planten die geschikt zijn voor deze condities. Dit zorgt ervoor dat elke plant de kans krijgt om te groeien waar hij zich het prettigst voelt en het voorkomt grote open plekken als een plant het niet goed doet. De keuze voor planten zoals Pachyphragma en Euphorbia die zich gemakkelijk uitzaaien en uitbreiden, is een slimme strategie om een weelderig tapijt van planten te creëren. Deze planten zullen zich verspreiden en de beschikbare ruimte opvullen, waardoor een dichte beplanting ontstaat en open plekken worden geminimaliseerd. Dit zal zorgen voor een aantrekkelijk en natuurlijk ogende beplanting, dat weinig onderhoud vereist zodra de beplanting goed is gevestigd.

Het creëren van een dicht tapijt van planten kan ook helpen om onkruidgroei te onderdrukken en de bodem te beschermen tegen erosie. Het is belangrijk om de groei van deze planten af en toe te monitoren en, indien nodig hun verspreiding te beheren. Over het algemeen is dit een doordachte aanpak om een aantrekkelijke en duurzame beplanting te realiseren.

Het uitzetten van de planten gebeurt aan de hand van spelregels. Een aantal planten komt in kleine groepen. Deze worden eerst verdeeld over het vlak:

- Brunnera's: Er zijn 48 Brunnera's die in groepjes van 3 worden geplant. Dit betekent dat je 16 groepjes van 3 Brunnera's hebt, en deze worden over het vlak verdeeld.
- Polystichum's en Polygonatum's: Deze worden als individuele planten [eenlingen] over het vlak verdeeld, dus er zijn in totaal 24 van elk.
- Aster: De Aster wordt geplant in groepjes van 5. Verdeel ze over het vlak in groepjes van 5.
- Liriopé's: De Liriopé's worden geplant in groepen met wisselende groeps groottes, variërend van 3 tot 9 stuks per groep. Verdeel ze over het vlak met deze verschillende groeps groottes.
- Open ruimtes: Nadat alle bovengenoemde groepen zijn verdeeld, vul je de open ruimtes op met Pachyphragma, Geranium en Euphorbia.

Schematische weergave hoe de boomspiegel eruit zou kunnen zien

Vaste planten

aantal		kwaliteit
48	Aster divaricatus 'Beth'	p9
48	Brunnera macrophylla 'Emerald Mist'	p9
108	Euphorbia cyparissias 'Fens Ruby'	p9
108	Geranium macrorrhizum 'Spessart'	p9
84	Liriopé 'Moneymaker'	p9
84	Pachyphragma macrophyllum	p9
24	Polygonatum odoratum	p9

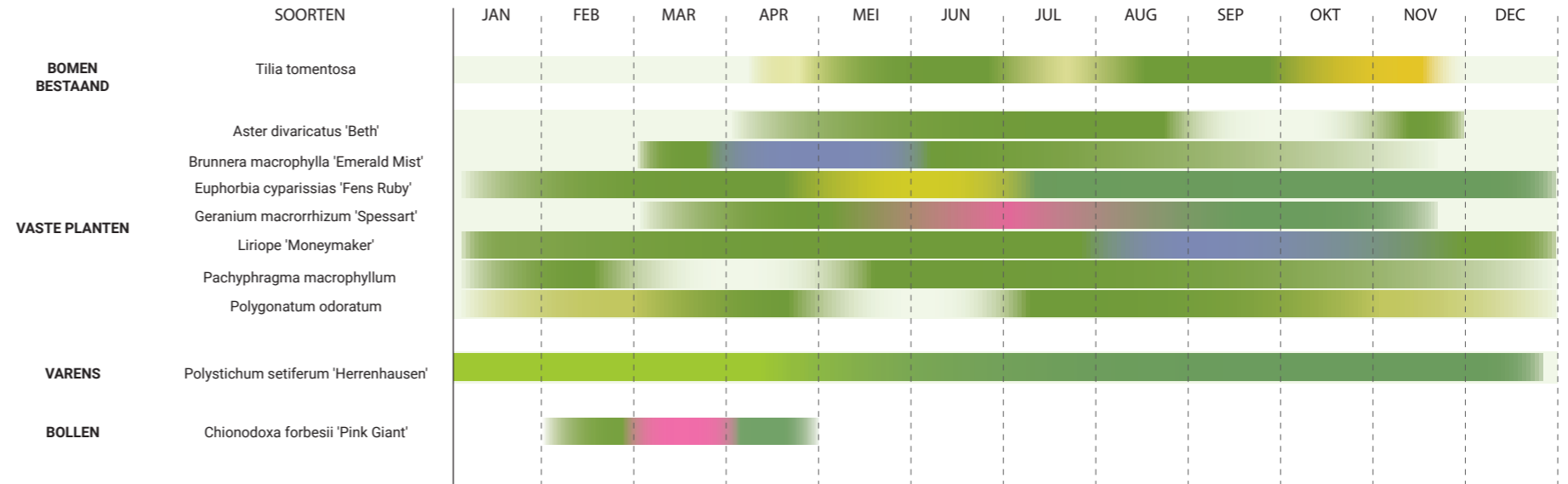
Varens

aantal		kwaliteit
24	Polystichum setiferum 'Herrenhausen'	p9
Bollen		
aantal		kwaliteit
200	Chionodoxa forbesii 'Pink Giant'	6

Beheer

Het is belangrijk dat het beplantingsontwerp zijn kwaliteit behoudt gedurende zijn levensduur. Het eerste jaar na aanleg moet het onkruid zorgvuldig verwijderd worden.

Als de beplanting gesloten is het onderhoud minimaal. Bijna alle planten zijn wintergroen dus is in het vroege voorjaar is weinig beheer nodig. Omdat de niet wintergroene planten in kleine groepen geplant zijn zal het afgestorven blad nauwelijks opvallen en tot humus verteren. Alleen het teveel aan blad van de Zilverlinde moet weg geharkt worden zodat de sneeuwroem, een voorjaarsbloeiend bolletje, kan gaan bloeien en de andere planten niet verstikt raken.

15% Pachyphragma

20% Euphorbia

20% Geranium

Chionodoxa gestrooid in tapijt

5% Polystichum per stuk

10% Brunnera in groepen van 3

10% Aster in groepen van 5

15% Liriope 3-9 stuks per groep

5% Polygonatum per stuk

Cokenhof

Ontwerp

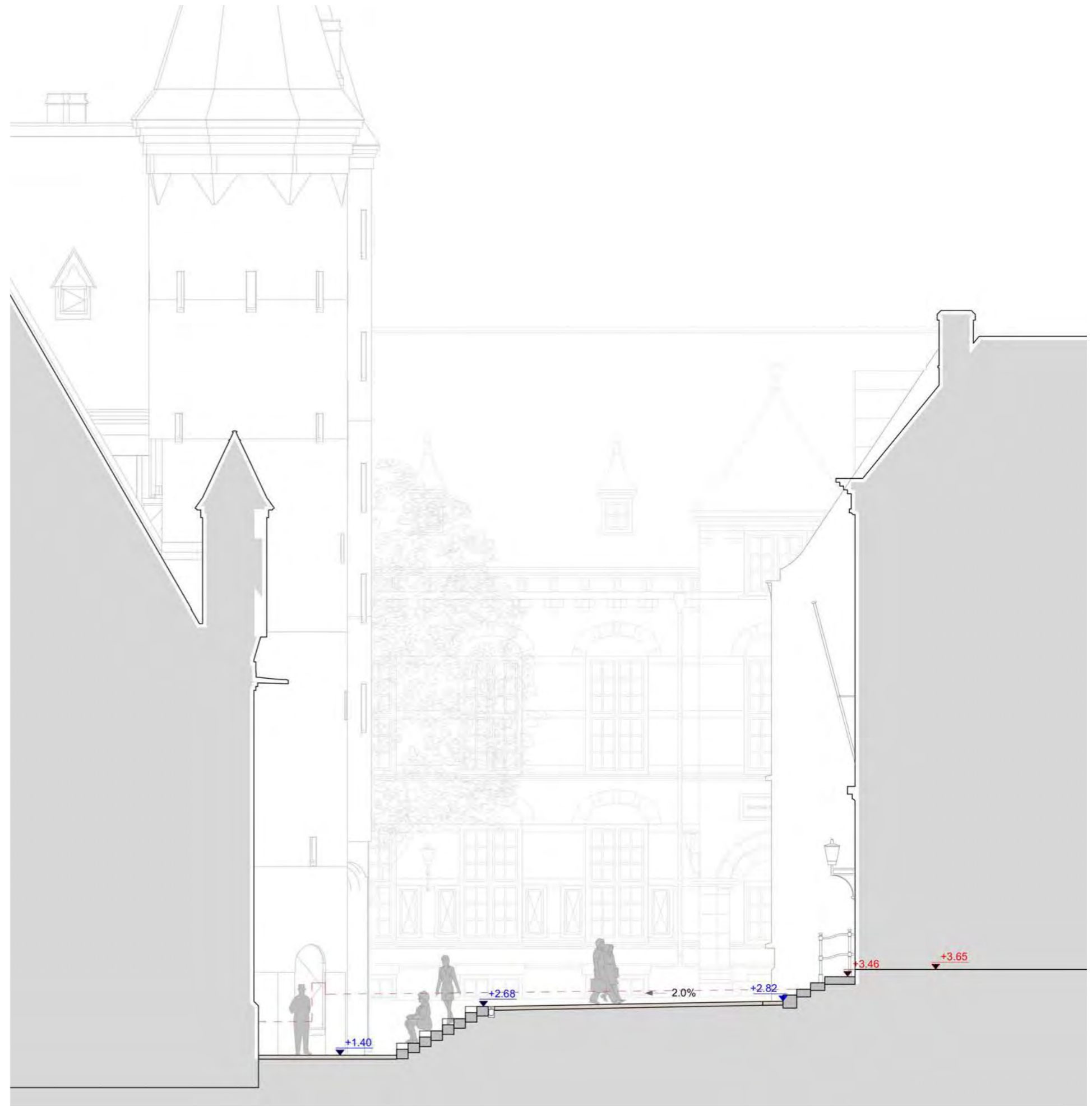
Aan de zuidkant van de Grafelijke Zalen lag het voormalige Cokenhof, ook wel de 'vuile' kant van het Binnenhof. In het Cokenhof lag een verharde logistieke ruimte waar alle overslag plaatsvond die bij het huishouden en de keuken hoorde. Groente en kruiden werden aangevoerd vanuit de nabijgelegen kooltuin en andere goederen via de Spui- en Hofpoort. In de huidige situatie presenteert het voormalige Cokenhof zich, net zoals de Gravinntuin, als gevoelsmatige achterkant van het Binnenhof.

De hoofdpzet van het bestratingspatroon in hergebruikte baksteen ligt in de plintverharding rondom buitengevels van gebouw B en de articulatie van de voormalige Poort van Oostervant. Om de kelderdieping van de Grafelijke Zalen toegankelijk te maken wordt een ruime trap geïntroduceerd van natuursteen, met geïntegreerd hefplateau. De trap is een eenvoudige vouw in het maaiveld, bestaande uit zittreden en traptreden bij de twee entrees. Door het verlagen van het maaiveld in Gravinntuin en Cokenhof wordt de impact van de trap verkleind en tevens een betere toegankelijkheid van het maaiveld geborgd.

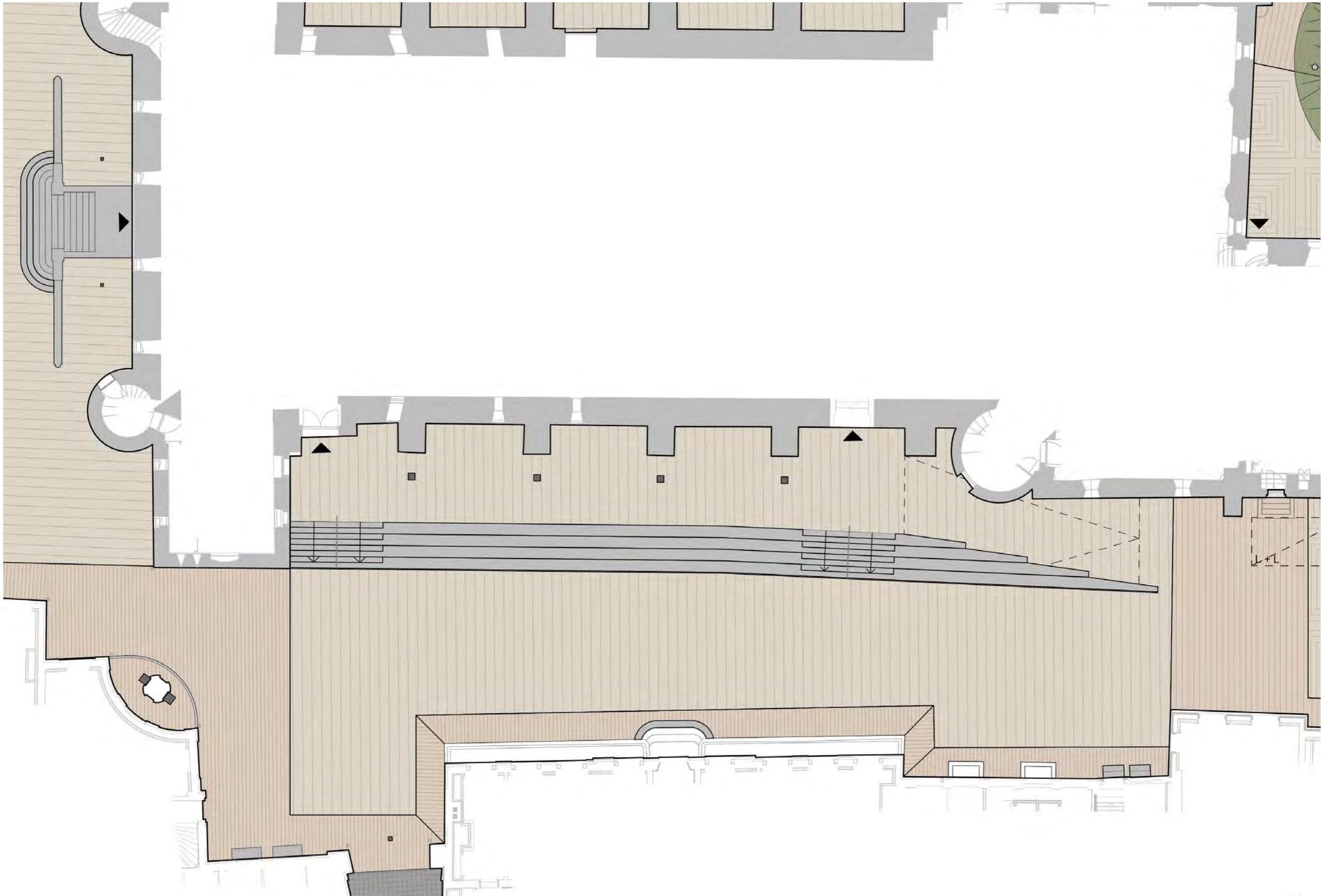
De verlaging van het maaiveld legt koekoek, entreetrap en gevelmuur van Comptoir-Generaal bloot, en tevens worden de bordessen van de entrees van Postkamer en Goudsmit Keurhuis aangepast. Op de overgang van het Opperhof wordt de waterpomp gerenoveerd en werkend gemaakt, zodat het in de beleving van de bezoeker mee gaat doen.

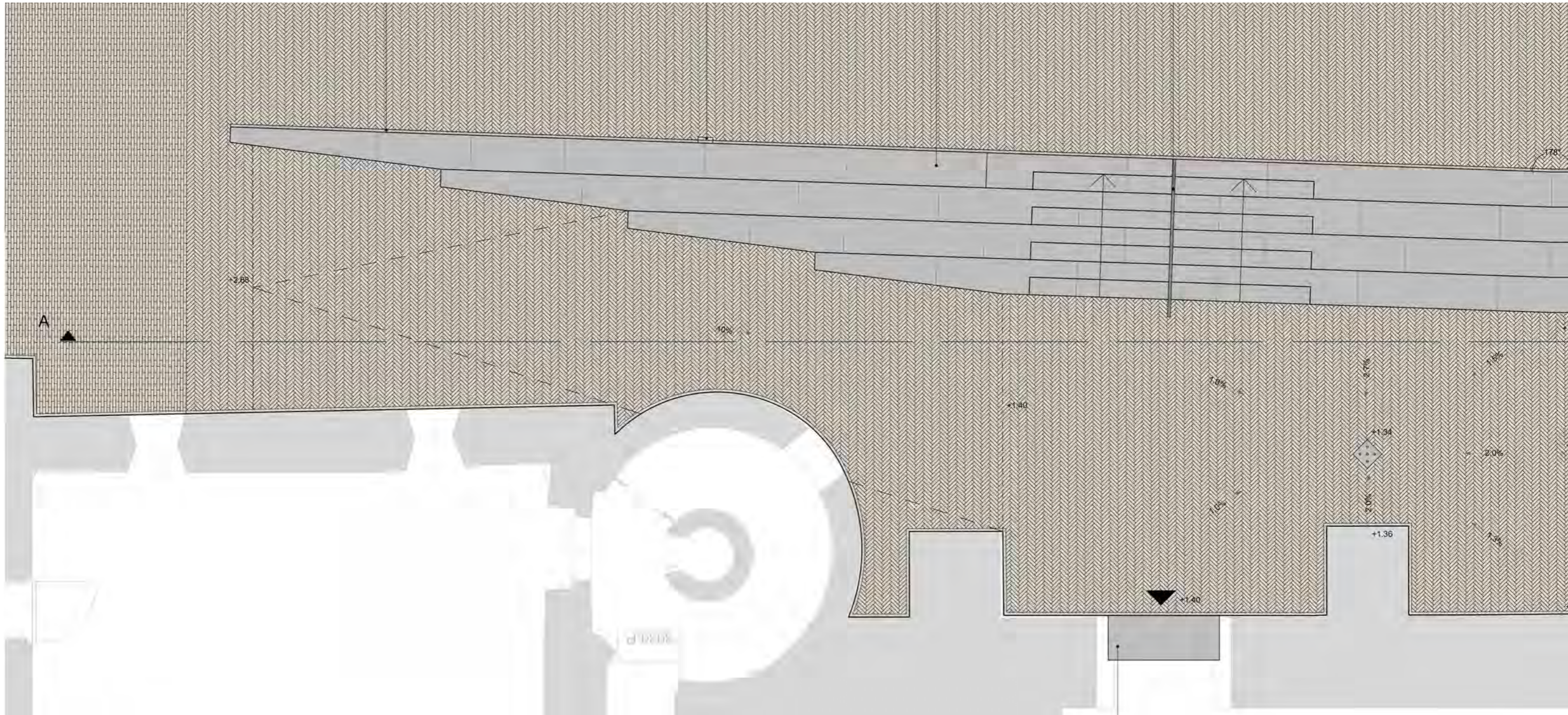
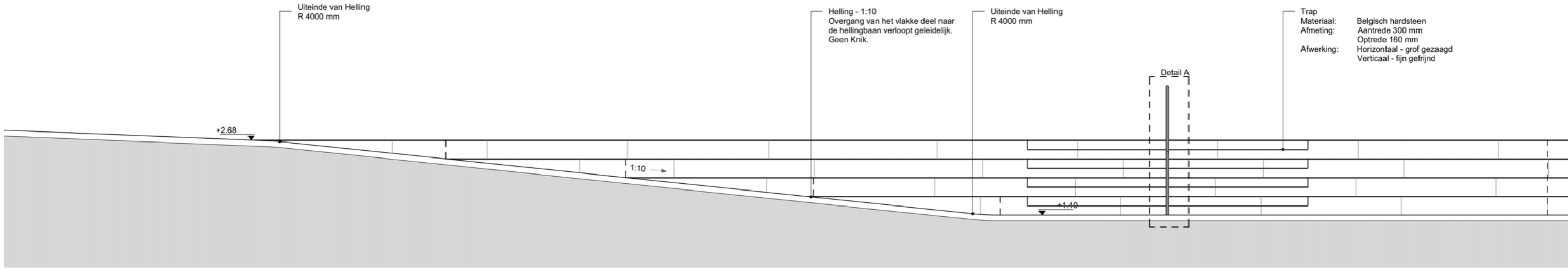

Impressie

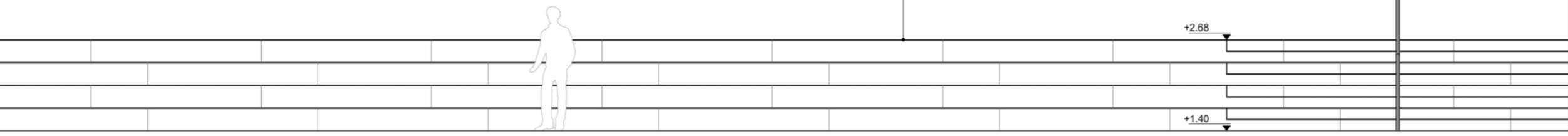
Doorsnede Cokenhof met entreetrap Grafelijke Zalen

Zitrand
 Materiaal: Belgisch hardsteen,
 Afmeting: Breedte 600 mm
 Hoogte 320 mm
 Afwerking: Horizontaal - grof gezaagd
 Verticaal - fijn gefrijnd

Trapleuning
 Materiaal: staal
 Afmeting: zie detail 12 A
 Kleur/
 afwerking: poedercoaten in
 antraciet zwart

Ontwerp hefplateau n.t.b. in TO

Bedieningselement
 n.t.b. i.o. Ongehinderd

Hefplateau
 Ontwerp en positie hefplateau
 n.t.b. in TO

Obstakelvrije
 manoeuvreerimte
 1500mmx1500mm

Deurmat
 Materiaal: Belgisch hardsteen
 Afmeting: maatwerk,
 passend tussen deur kozijnen
 Afwerking: grof gezaagd

Detail zittreden kelder Grafelijke Zalen

Ingrepen:

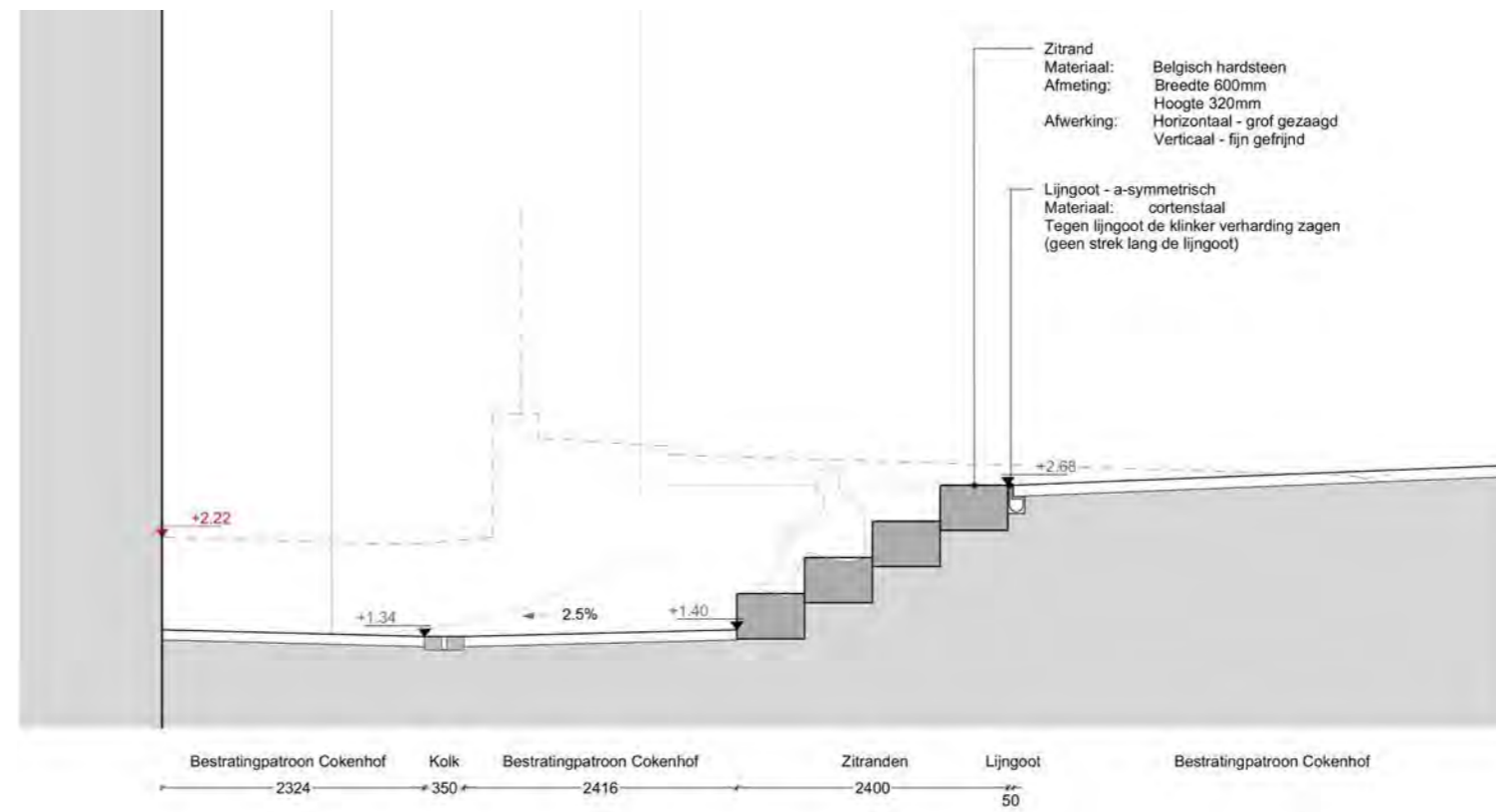
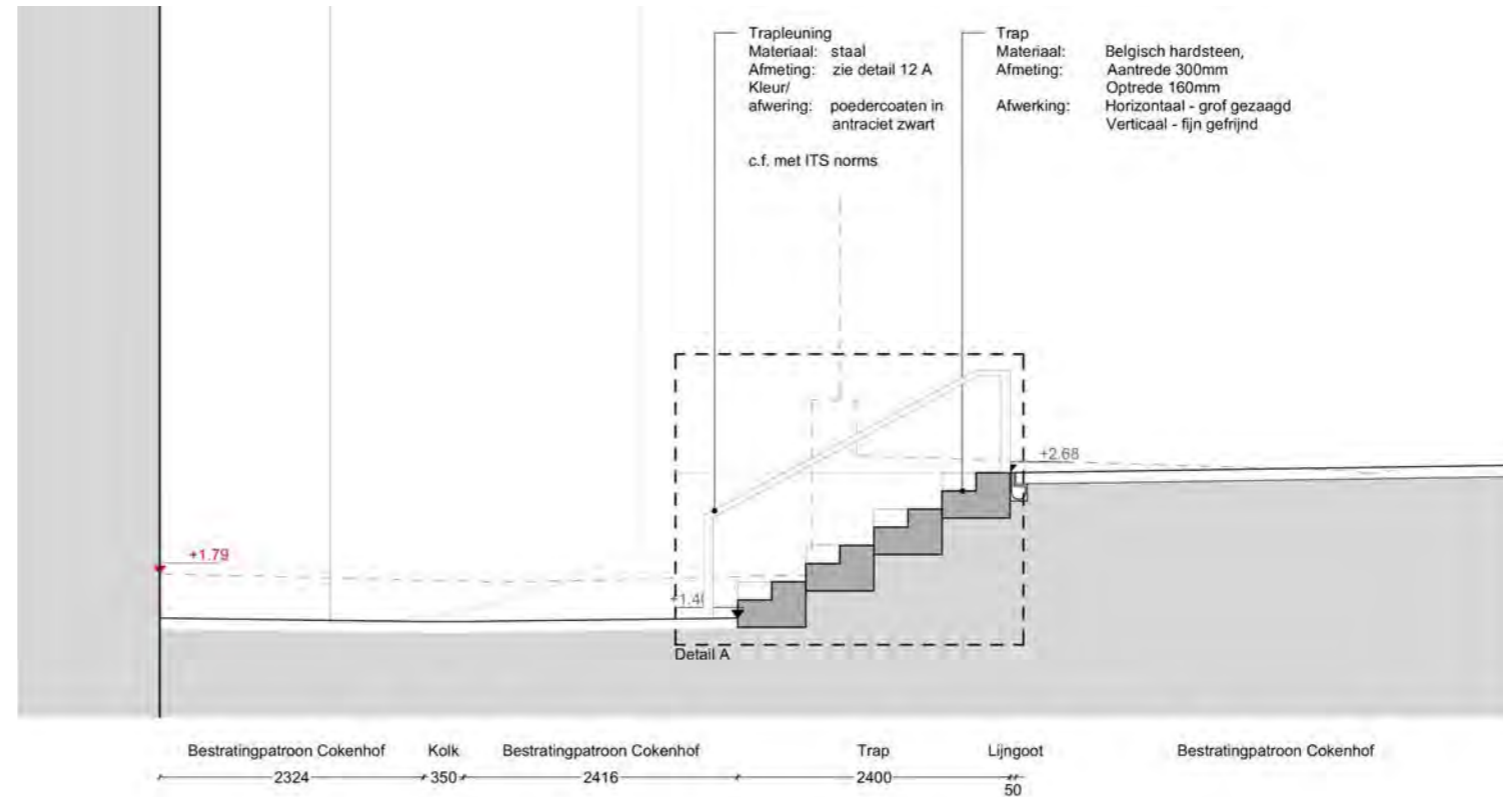
- de kelderverdieping van de Grafelijke Zalen wordt toegankelijk gemaakt door een trap van natuursteen met geïntegreerd hefplateau;
- de trap bestaat uit zittreden en traptreden bij de twee entrees;
- vormgeving in bloktreden van natuursteen met grof gezaagde aantrede en fijn gefrijnde optrede, facet 10 mm. [zie details].

Principe materiaalafwerking:
Horizontaal - grof gezaagd en Verticaal - fijn gefrijnd

Impressie

Doorsnede entreetrappen en zittreden Grafelijke Zalen

Visualisatie entreetrappen Grafelijke Zalen [© Absent Matter, 2023]

Detail entreetrap kelder Grafelijke Zalen

Ingrepen:

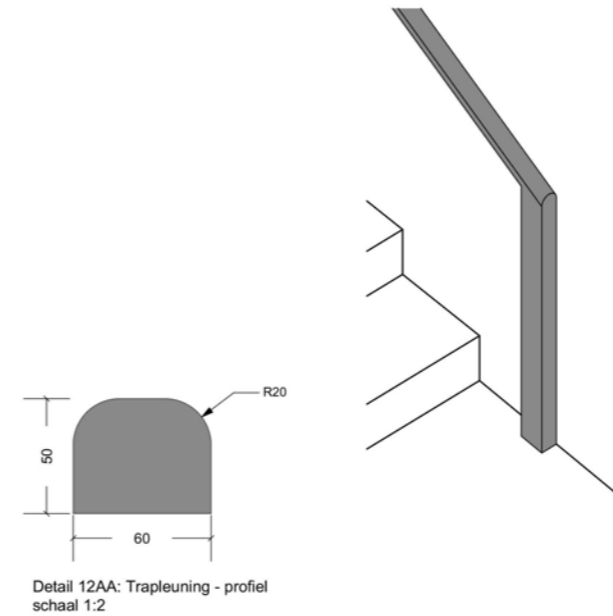
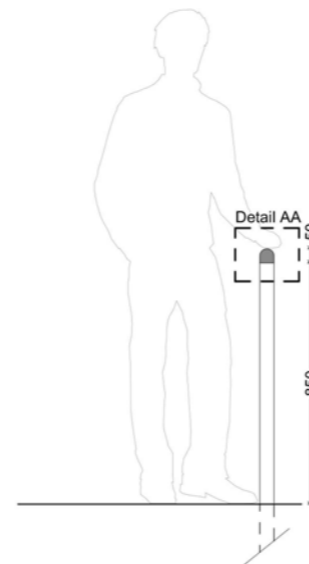
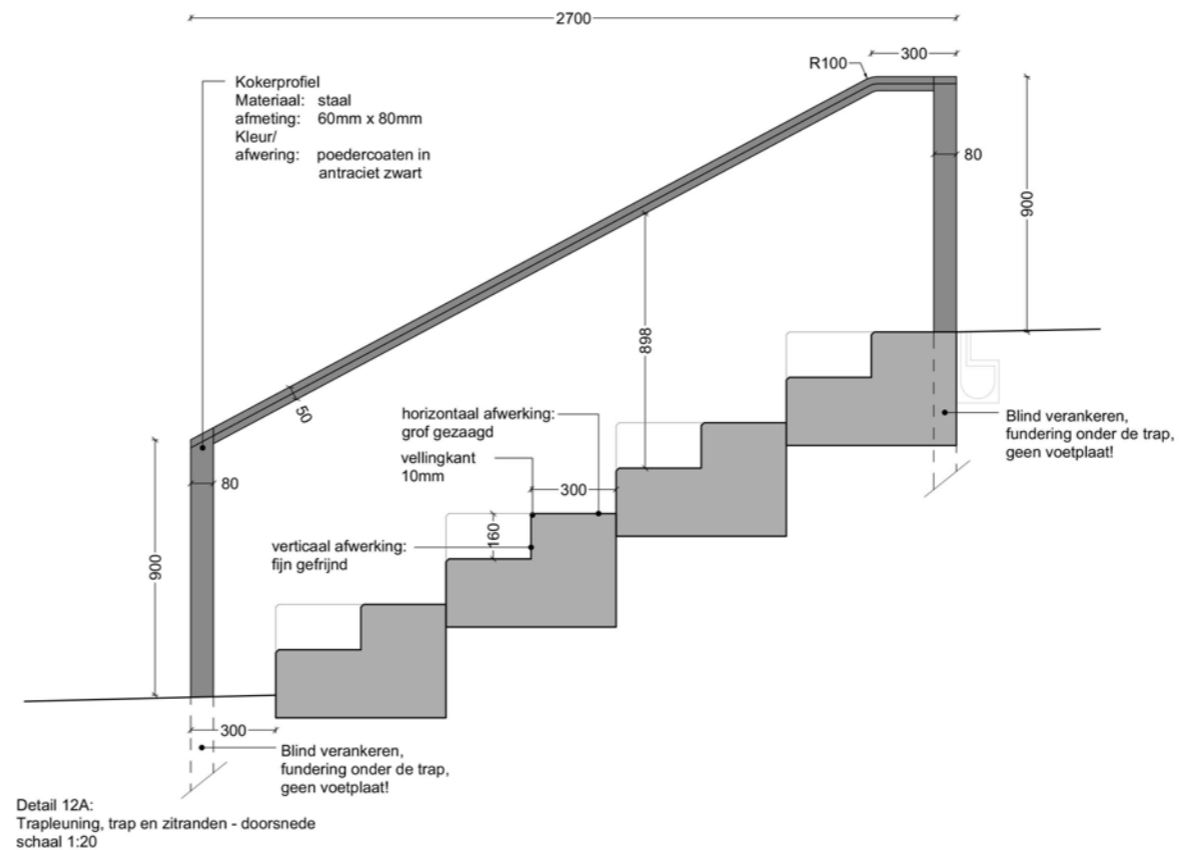
- de kelderverdieping van de Grafelijke Zalen wordt toegankelijk gemaakt door een trap van natuursteen met geïntegreerd hefplateau;
- de trap bestaat uit zittreden en traptreden bij de twee entrees;
- vormgeving in bloktreden van natuursteen met grof gezaagde aantrede en fijn gefrijnde optrede, facet 10 mm. [zie details];
- Leuning conform eisen ITS, materialisering n.t.b.

Impressie

Impressie

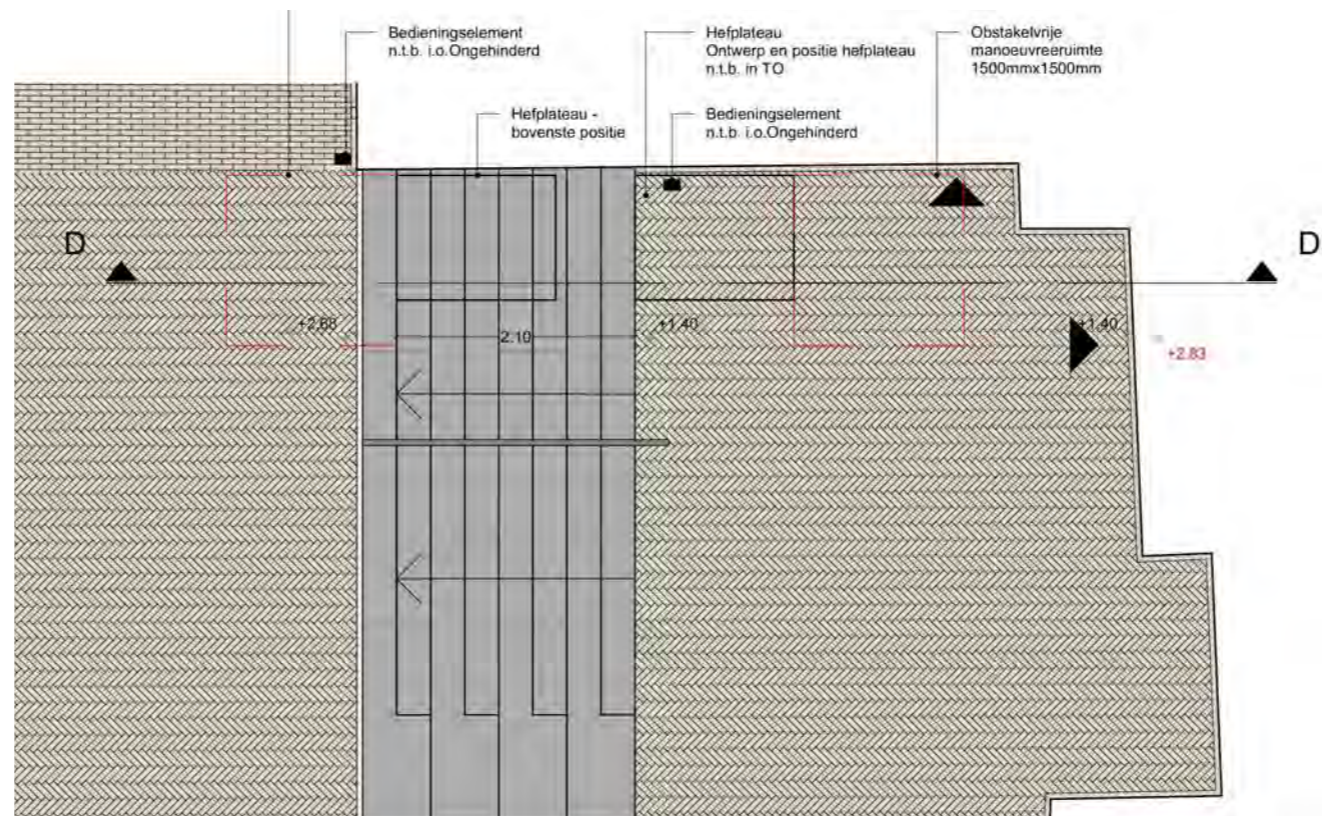
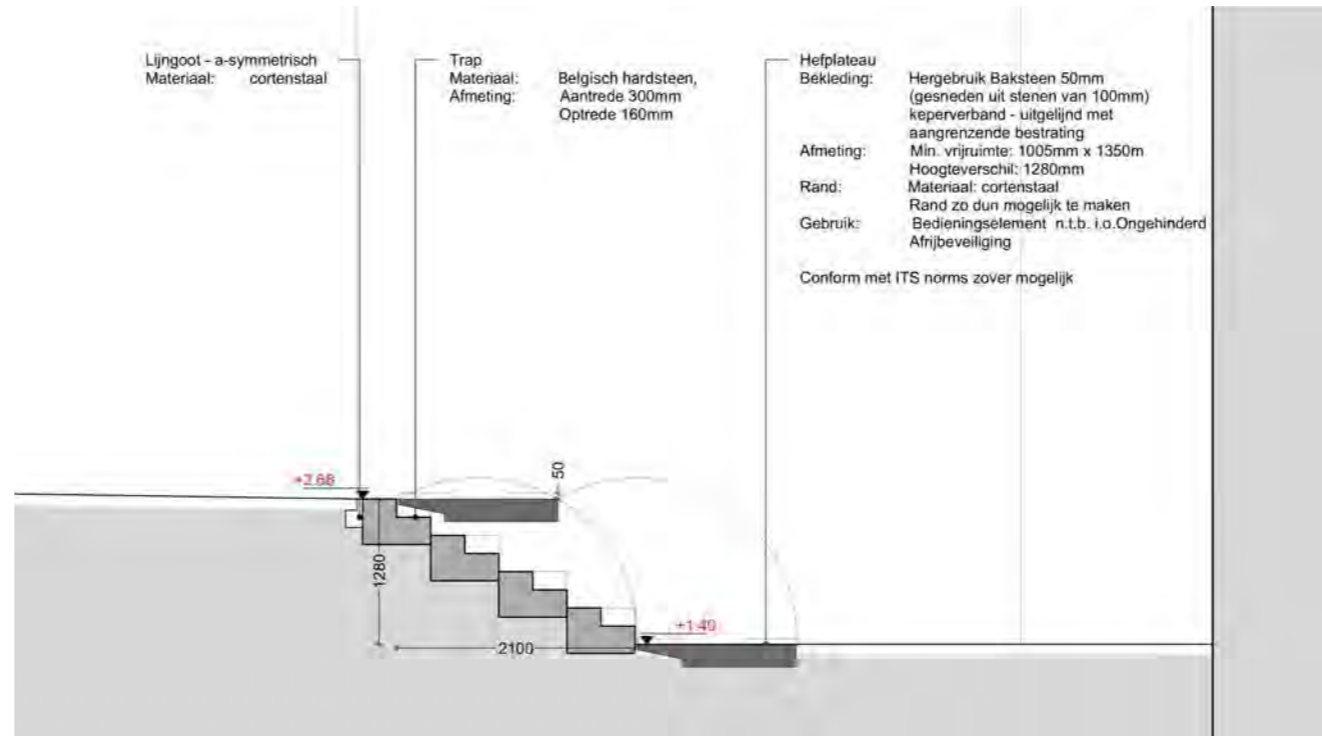

Doorsnede entreetrappen Grafelijke Zalen

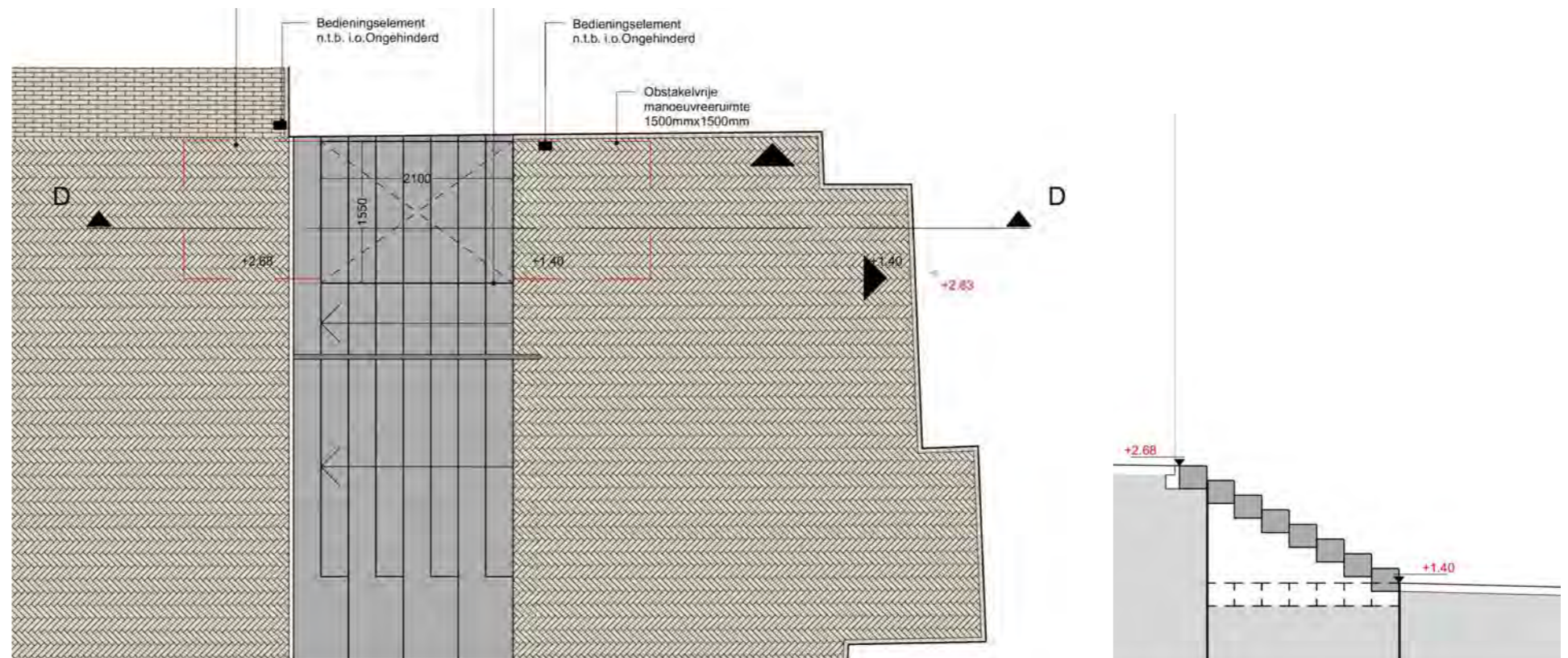
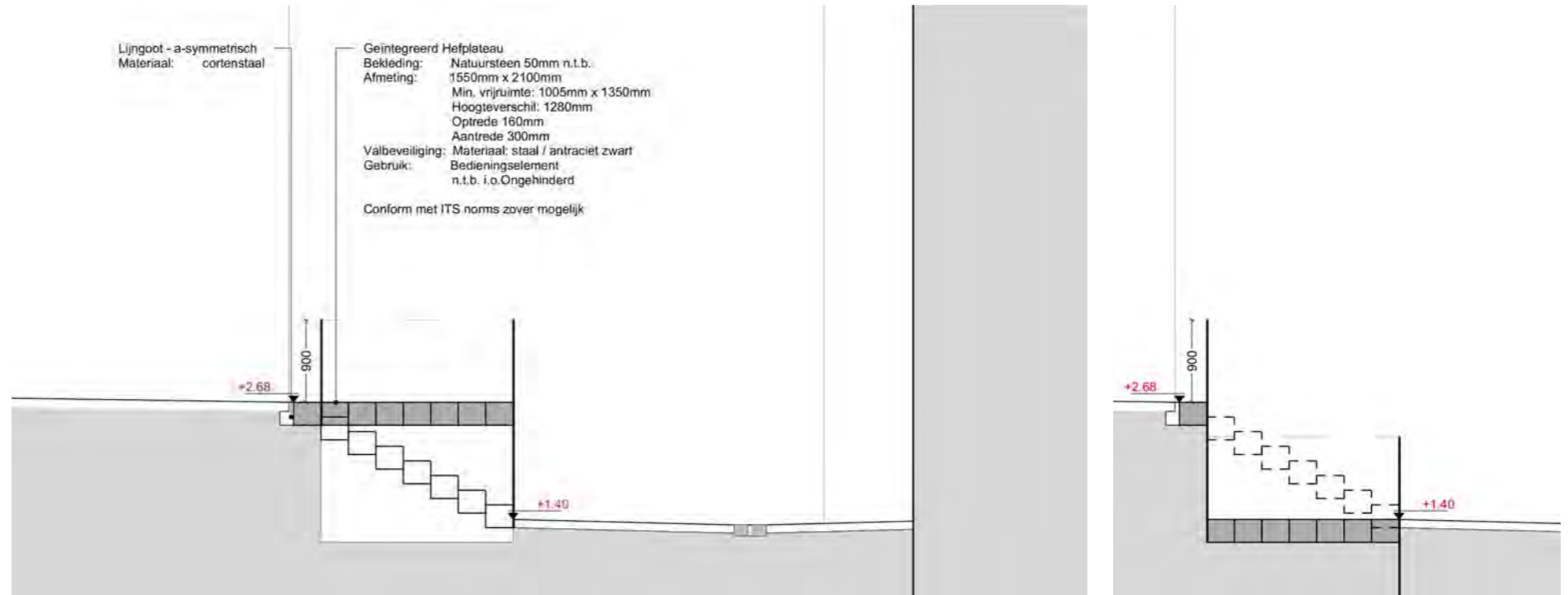
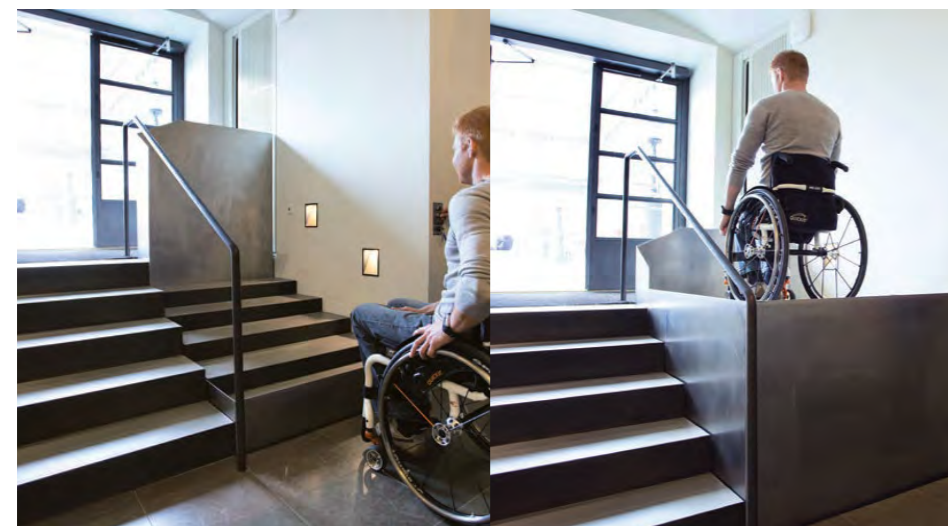

Detail traplift

- Optie 1

- Optie 2

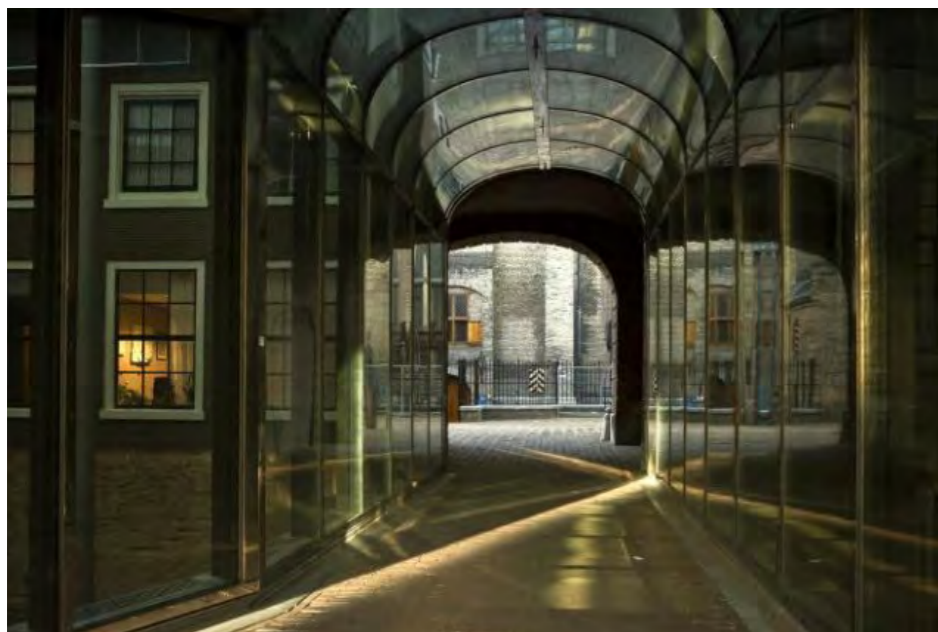

Detail Hofpoort

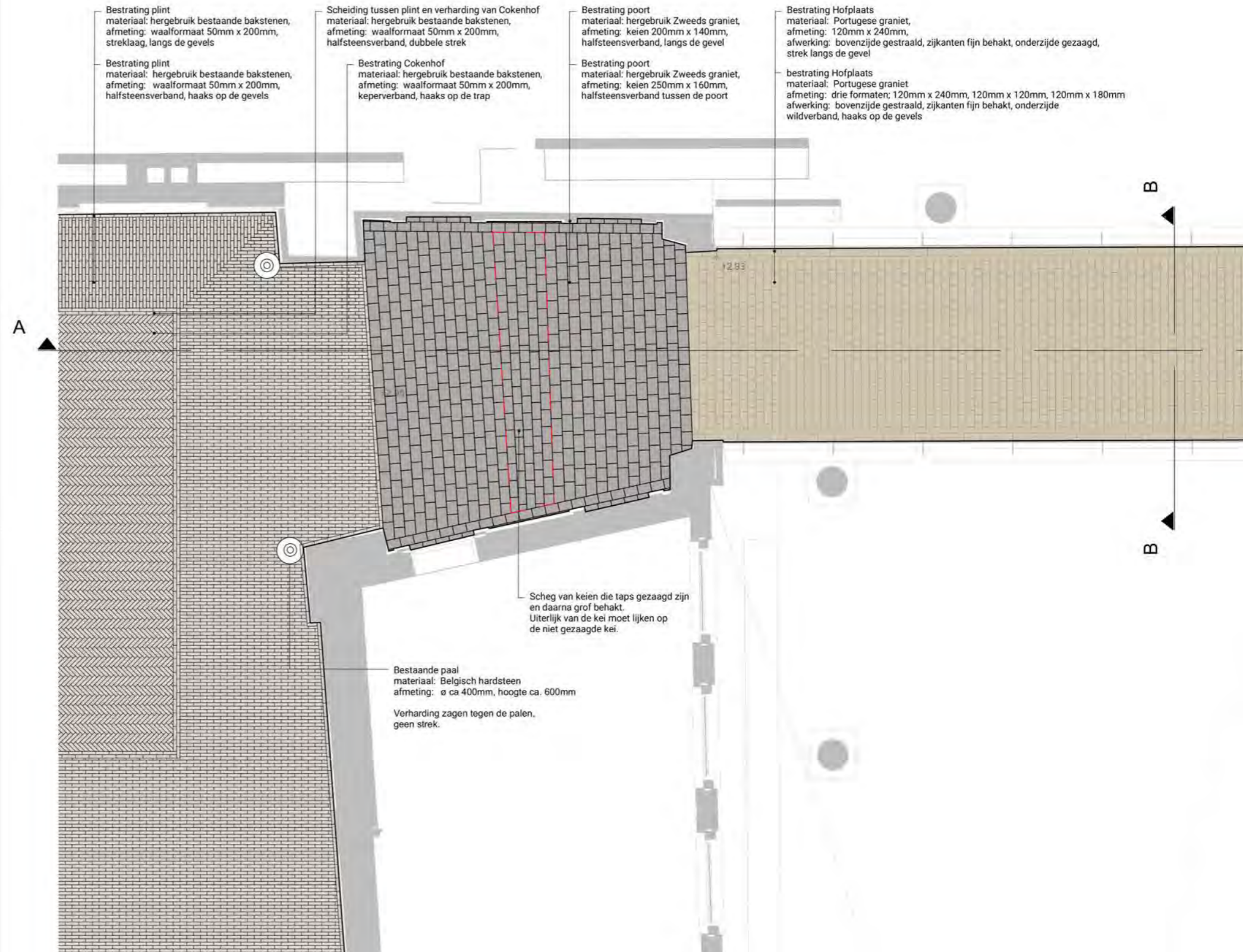
Hofpoort en hellingbaan Hofplaats zijn onderdeel van de bouwaanvraag Hofplaats en publieksentree

Ingrepen:

- hergebruik Zweeds graniet uit Opperhof in Hofpoort, detaillering overeenkomstig met andere stadspoorten;
- zandkleurige natuursteen van de Hofplaats doortrekken in het glazen deel in verlengde van Hofpoort;
- profiel buitenzijde poort zo veel mogelijk afvlakken t.b.v. toegankelijkheid.

Huidige situatie

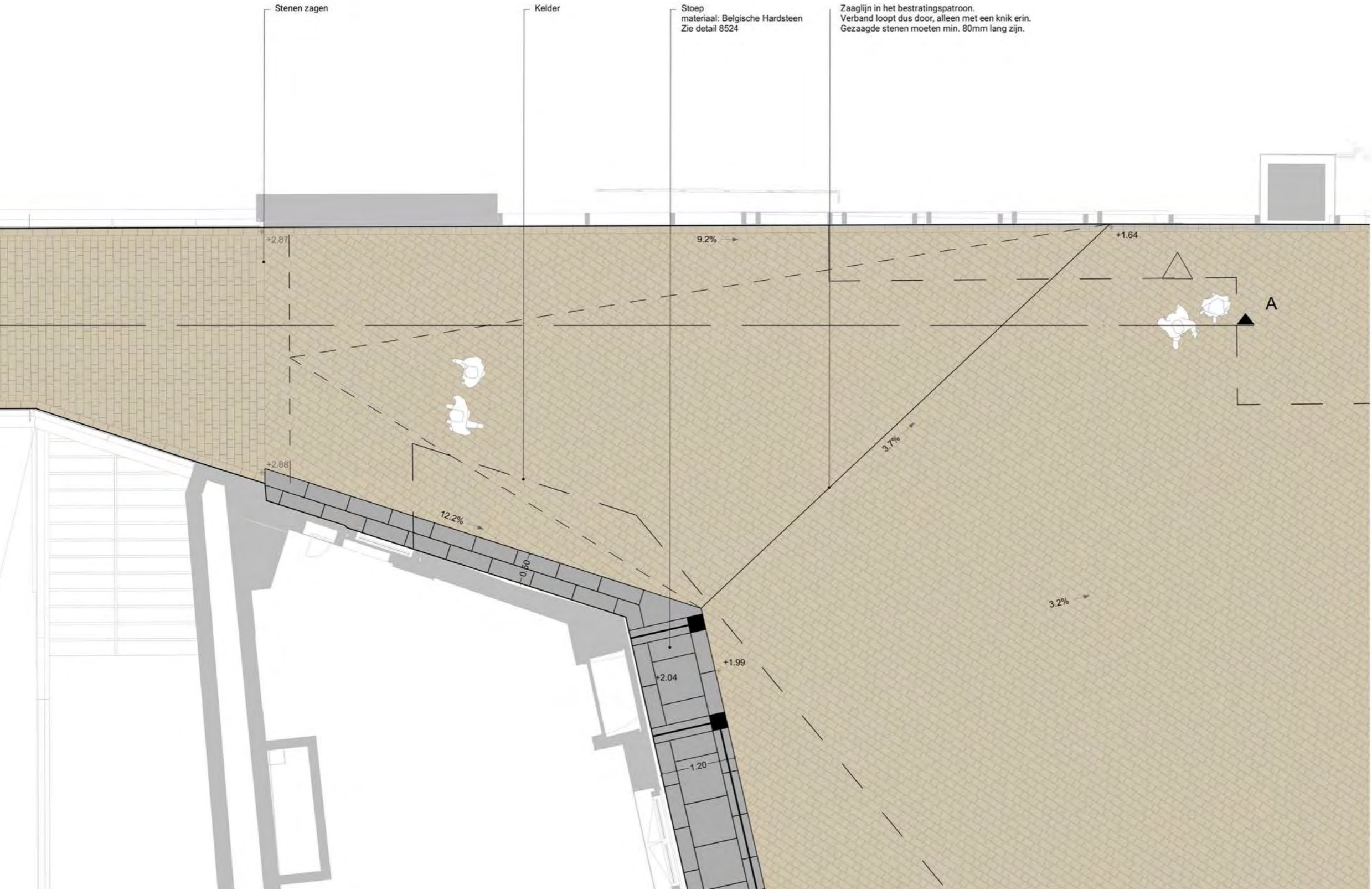

Stenen zagen

Kelder

Stoep
materiaal: Belgische Hardsteen
Zie detail 8524

Zaaglijn in het bestratingspatroon.
Verband loopt dus door, alleen met een knik erin.
Gezaagde stenen moeten min. 80mm lang zijn.

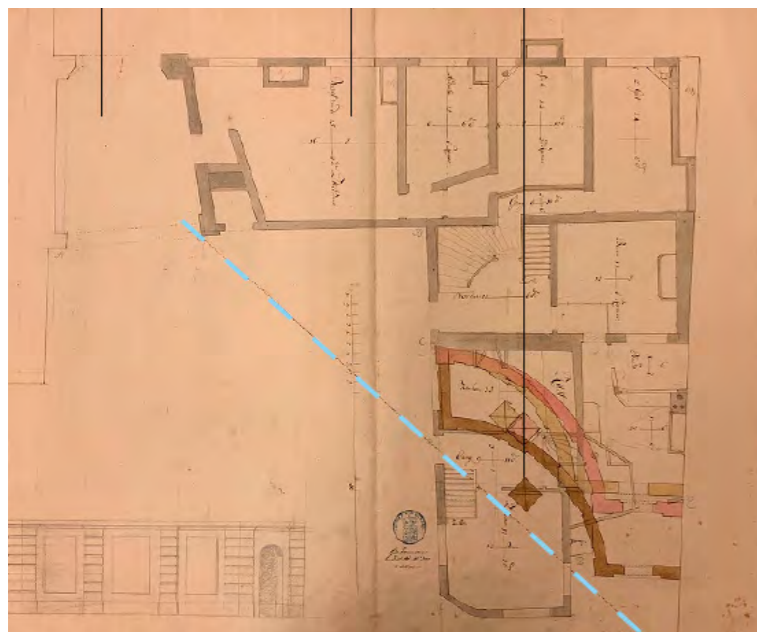

Detail waterpomp

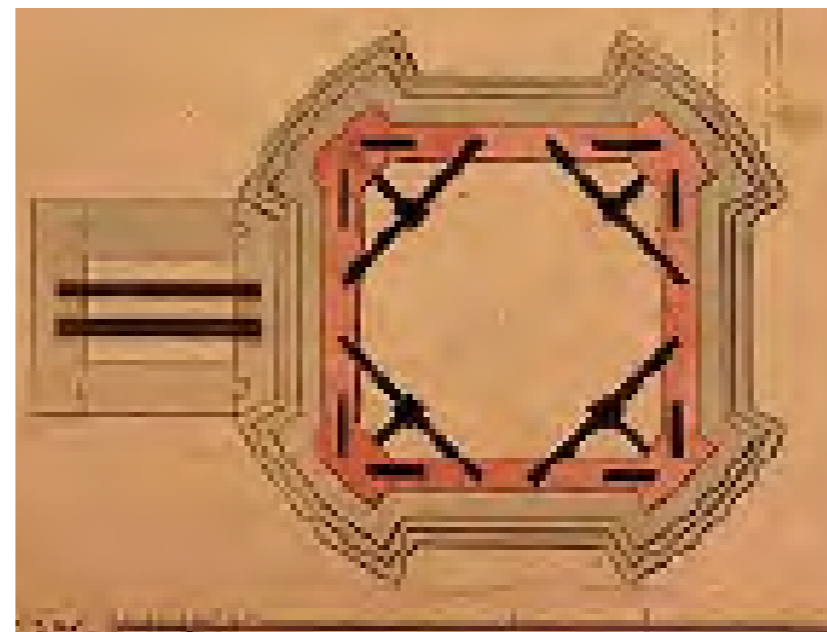
De renovatie van de waterpomp biedt een uitstekende gelegenheid om zowel het historisch erfgoed te behouden als nieuwe betekenis toe te voegen. De waterpomp werkend maken maakt het mogelijk voor zowel bezoekers als schoolklassen om hier een flesje water te vullen, waardoor de pomp een functioneel en interactief element wordt in de beleving van de Binnenhof. Deze renovatie draagt niet alleen bij aan het behoud van het historische karakter, maar maakt de waterpomp ook toegankelijker en relevanter voor het publiek.

We stellen hiervoor de volgende ingrepen voor:

- waterpomp aansluiten en werkend maken;
- vervangen straatkolken door natuurstenen elementen [zie detail].

Waterpomp can 1778 -1782

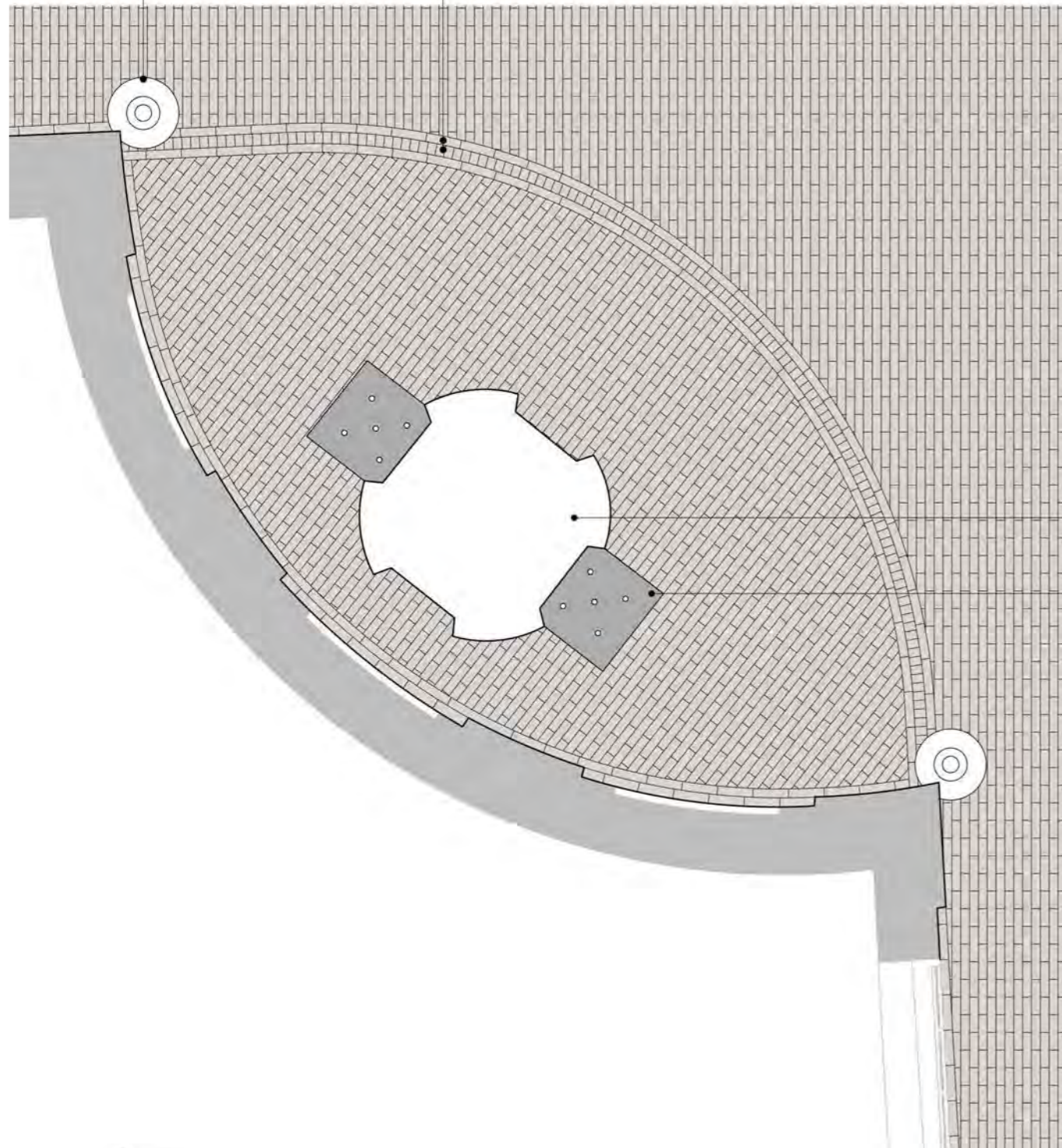

Referentie betratingspatroon

Bestaande schamppaal
 materiaal: Belgisch hardsteen
 afmeting: \varnothing ca 400mm, hoogte ca. 600mm
 Verharding zagen tegen de palen,
 geen strek.

Scheiding tussen de plint en de verharding van de Waterpomp
 materiaal: hergebruik bestaande bakstenen,
 afmeting: waalformaat 50mm x 200mm
 verband: halfsteensverband, haaks op de gevels

Scheiding tussen de plint en de verharding van de Waterpomp
 materiaal: hergebruik bestaande bakstenen,
 afmeting: waalformaat 50mm x 200mm
 kopse rollag

Waterpomp

Putten
 Materiaal: Belgisch hardsteen
 Afmeting: maatwerk;
 beide putten zijn afwijkend van formaat!
 \varnothing rondje 30 mm
 Afwerking: grof gezaagd

Verharding zagen tegen de putten,
 geen strek.

Detail nieuwe positie waterpomp

Impressie

5. CEREMONIEEL GEBRUIK

Principe ceremonie Prinsjesdag

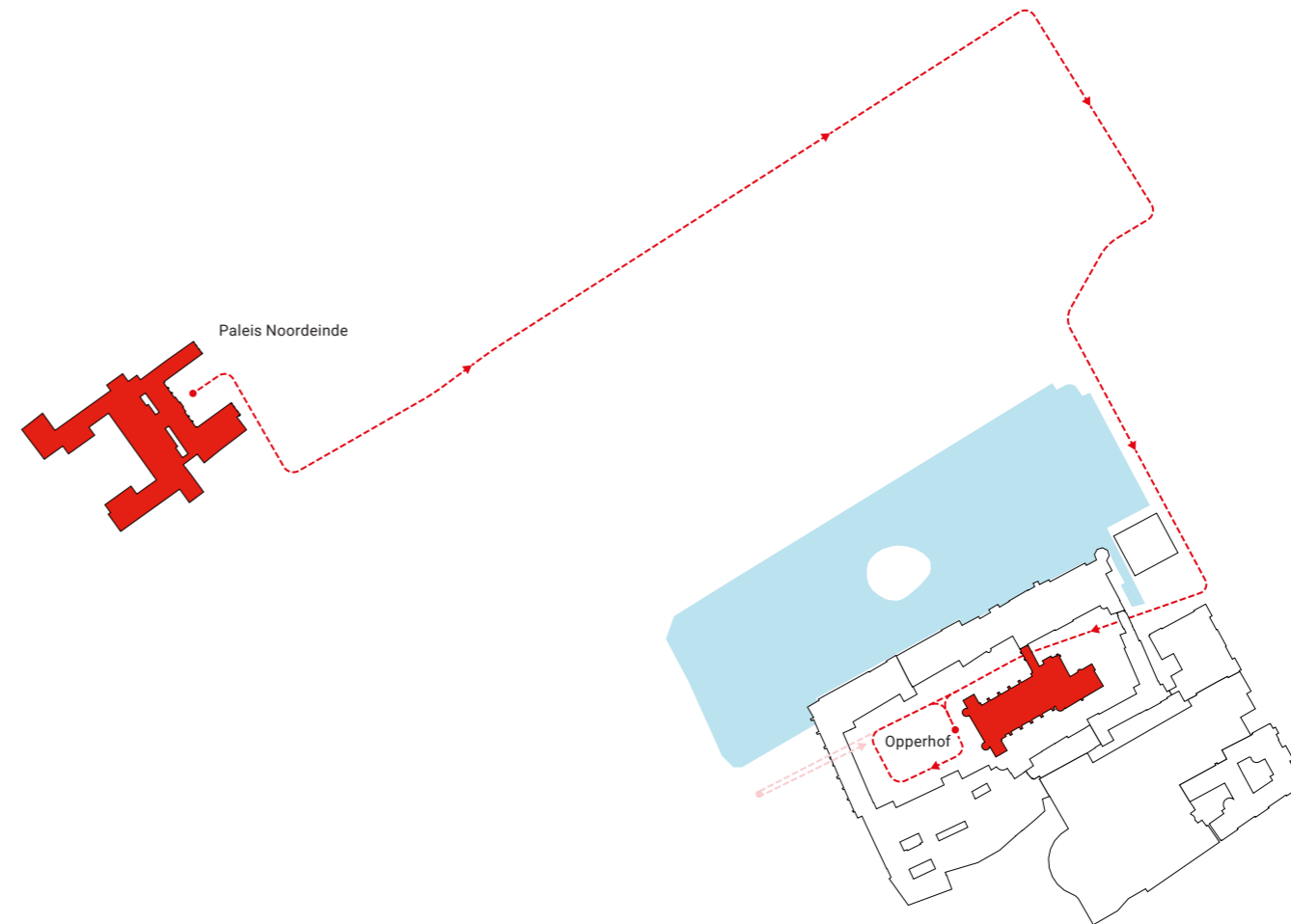
Prinsjesdag valt elk jaar op de derde dinsdag in september. Op Prinsjesdag rijdt de Koning in de koets naar de Ridderzaal. Daar spreekt hij de Troonrede uit. Zo opent hij het nieuwe werkjaar van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer. Daarna gaat de minister van Financiën met het koffertje naar de Tweede Kamer. Daar biedt de minister de Miljoenennota en de Rijksbegroting aan. Prinsjesdag is een dag die met veel rituelen gepaard gaat.

Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima maken op Prinsjesdag de tocht van Paleis Noordeinde naar het Binnenhof in de koets. De route gaat niet langs de kortste weg van Paleis Noordeinde naar het Binnenhof. De gebruikelijke route is: Noordeinde, Heulstraat, Kneuterdijk, Lange Voorhout, Tournooiveld, Korte Vijverberg, Binnenhof, bij elkaar ruim een kilometer. Deze route is in gebruik sinds 1925, toen door een verhoging van de straat het niet langer mogelijk was om onder de Stadhouderspoort aan de voorzijde van het Binnenhof door te gaan - de koets komt nu via de Mauritspoort en de Binnenpoort het Binnenhof op.

De koninklijke stoet is vergezeld met veel militair vertoon en wordt begeleid door verschillende ere-escortes. In de stoet rijden vier koetsen mee en deze bestaan achtereenvolgens uit:

1. eerste rijtuig: bespannen met 2 paarden, vergezeld door een lakei bij elk portier, met daarin: Kamerheer van de Koning en Ceremoniemeester van het Hof;
2. tweede rijtuig: bespannen met 2 paarden, vergezeld door een lakei bij elk portier, met daarin: Grootmeester van het Huis van Z.M. de Koningen;
3. derde rijtuig: Gala-glasberline, bespannen met 4 paarden, vergezeld door een hulpkoetsier bij elk paard en twee lakeien aan elke zijde van de koets, met daarin: Z.K.H. prins Constantijn en H.K.H. prinses Laurentien;
4. vierde rijtuig: Koets, bespannen met 8 paarden, vergezeld door een hulpkoetsier bij elk paard, een postiljon op het paard links vooraan en vier lakeien aan elke zijde van de koets, met daarin: Z.M. Koning Willem-Alexander en H.M. koningin Máxima.
[Bron: Wikipedia, rijksoverheid.nl]

De koets is met de acht paarden maatgevend in de route van Prinsjesdag. Het verplaatsen van de Binnenhoffontein op het Opperhof naar de oude locatie is met afvaardiging van de Koninklijke stallen besproken en goedgevonden. Er zou zelfs meer ruimte komen om de draaicirkel te maken. Het maaiveld ter plaatse van de entreetrap van de Ridderzaal vlakgemaakt, zodat de koets makkelijker kan stoppen en stilstaan voor de entree [zie peilenplan].

Route Prinsjesdag

Draaicirkel Opperhof Prinsjesdag [Bron: Hans Kouwenhoven]

Prinsjesdag [Bron: ANP]

Principe voorstel inpassing ceremonieel gebruik hoofdentree Grafelijke zalen met verlaagd maaiveld voor comfortabele haltering van de koets. Toevoegen twee extra traptreden.

Tonrond hellend maaiveld voor entree Ridderzaal, oefening Prinsjesdag 2019 [Bron: Arthur van de Vlies]

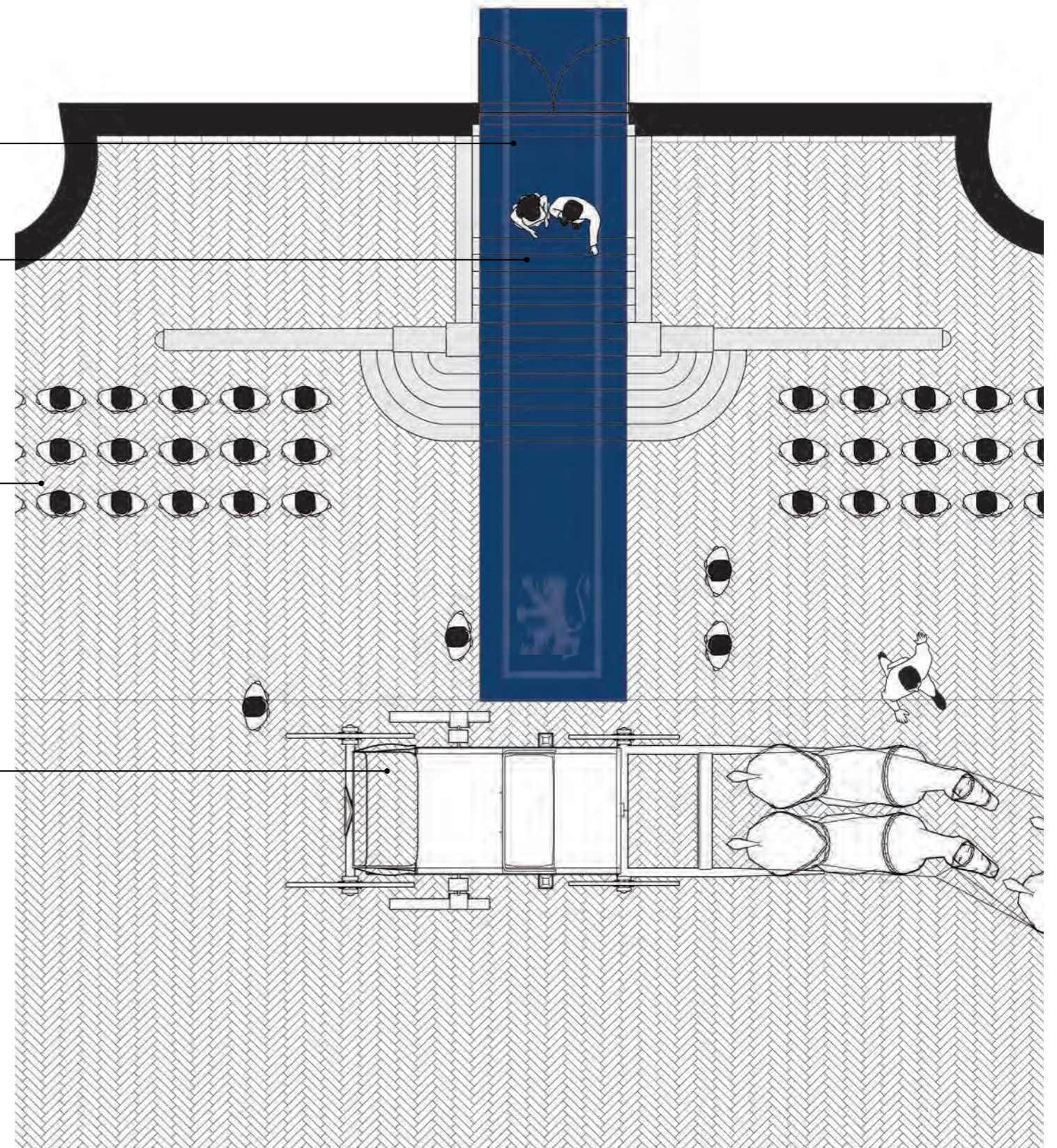
Loper op entreetrap Ridderzaal [Bron: ANP]

Indien nodig: Tijdelijke voorziening hellingbaan onder entreetapijt

Entreeloper met bies

Opstelruimte garde

Opstelplek koets: Afvlakken maaiveld zodat uitstap makkelijker wordt

Principevoorstel entree Ridderzaal Prinsjesdag

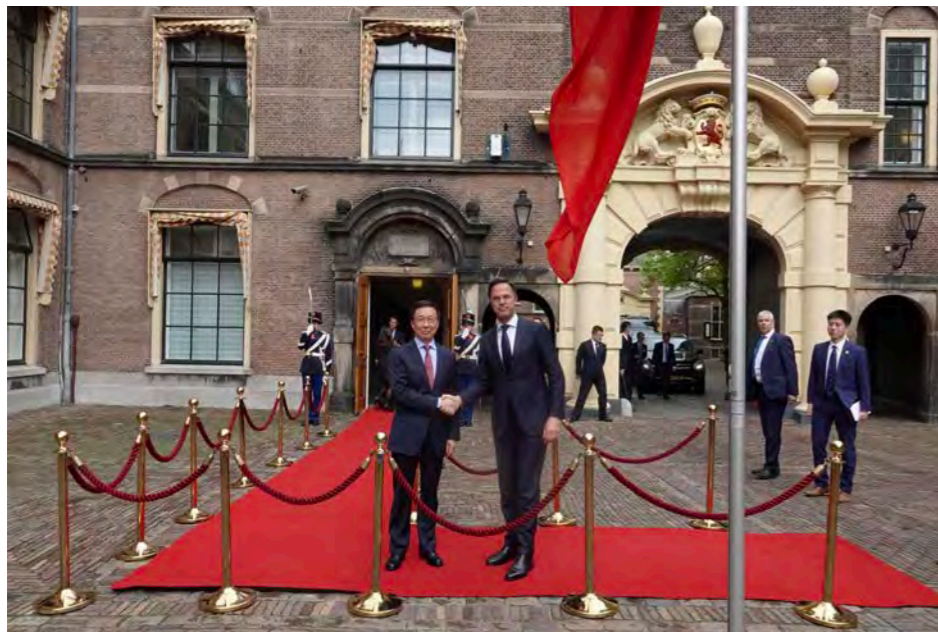
Principe ceremonie VVIP TK, AZ

Principe voorstel inpassing ceremonieel gebruik hoofdentrees met positie van vlaggen aan weerszijden van de looper. Toevoegen vlagpotten in maaiveld [rondom schoonknippen] met uplighters. Vlagmasten, looper en hekwerken gelden als tijdelijke voorzieningen.

Geschikt voor:

- Binnenhof 19, 20 [AZ]
- Binnenhof 1A, 2 [TK]

Nader te bespreken met gebruikers.

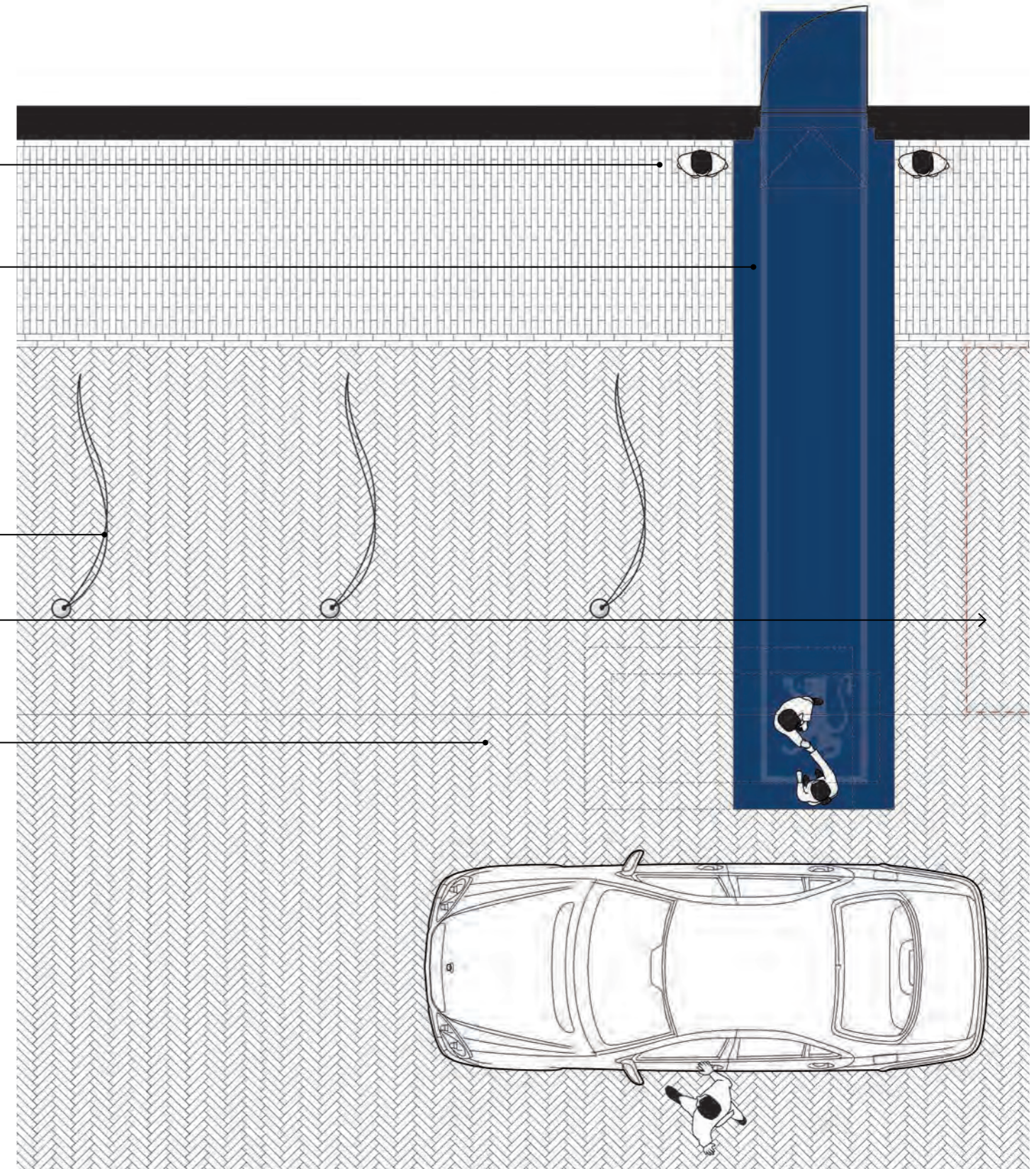
'Bontmutsen' aan beide zijden van entree

Entreeloper met bias

Drie vlagmasten haaks op tapijt
Vlag Gastland, vlag Nederland, vlag Europa
Onderlinge afstand ca 3.00- 4.00m.
Verlichting in lichtmast
Mastpotten Metaal - brons/messing-kleurig
Baksteen rondom op maat knippen

Opstelvak Pers

Optie om tapijt richting te draaien [bijvoorbeeld bij AZ - Binnenhof 20]

[Bron: onbekend]

Principevoorstel hoofdentree bij ceremonies

Principe ceremonie VVIP EK

Principe voorstel inpassing ceremonieel gebruik hoofdentrees met positie van vlaggen aan weerszijden van de looper. Toevoegen vlagpotten in maaiveld [rondom schoonknippen] met uplighters. Vlagmasten, looper en hekwerken gelden als tijdelijke voorzieningen.

Geschikt voor:

- Binnenhof 22 [EK]

Nader te bespreken met gebruikers.

[Bron: onbekend]

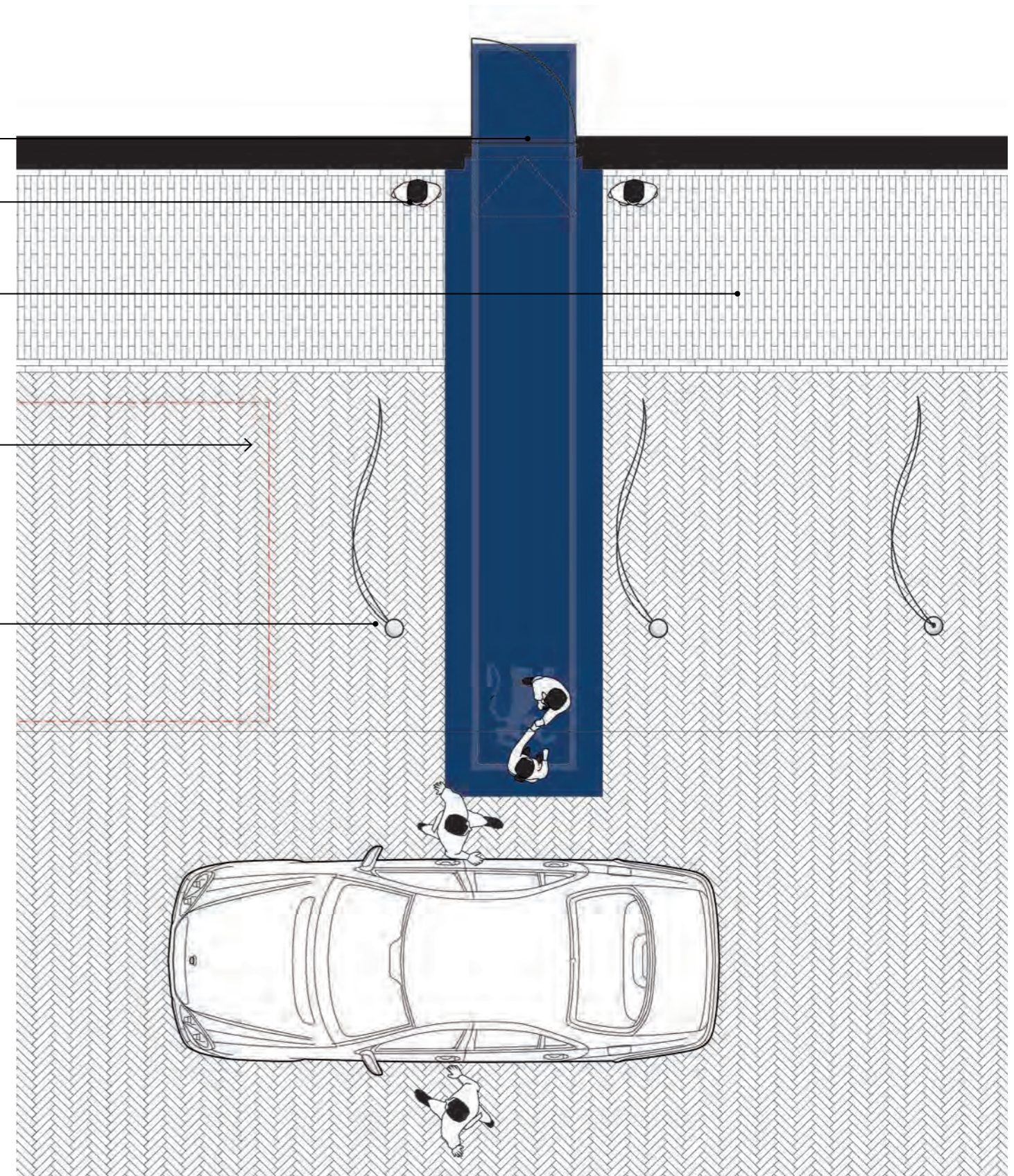
Tijdelijke voorziening hellingbaan onder entreetapijt

'Bontmutsen' aan beide zijden van entree

Entreeloper met bias

Opstelvak Pers

Drie vlagmasten haaks op tapijt
Vlag Gastland, vlag Nederland, vlag Europa
Onderlinge afstand ca 3.00- 4.00m.
Verlichting in lichtmast
Mastpotten Metaal - brons/messing-kleurig
Baksteen rondom op maat knippen

Principe voorstel hoofdentree bij ceremonies

BIJLAGEN

- A. Inventaris verharding
- B. Entrees

Bijlage A

Inventaris verharding

Materialisering en detaillering

Het uitgangspunt voor de materialisering en inrichtingselementen van de openbare ruimtes van het Binnenhof is 'stenen eruit - stenen erin'. Dit is mede ingegeven door het financieel kader en de doelstelling 'sober en doelmatig', maar draagt ook bij aan de circulariteit van het project. Om goed te weten wat er is en wat de kwaliteit en bruikbaarheid van de materialen is, is een inventaris van materialen opgesteld. Uitgangspunt bij het hergebruik is de toekomstwaarde van het product en de afstemming op de tijdloze en ingetogen uitstraling in materialisering en detaillering.

Rond Grafelijke zalen

Natuursteen Opperhof en tussen Opperhof en Middenpoort

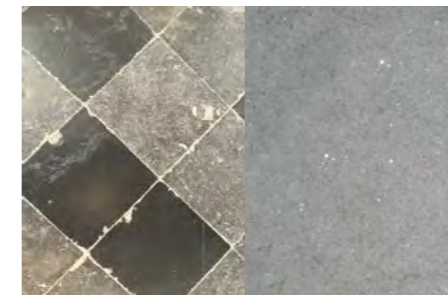
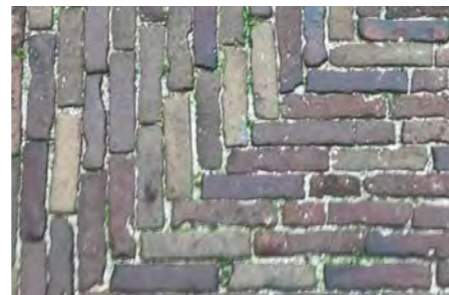
Tussen Middenpoort en Grenadierspoort

Poorten

Binnenhof Fontein

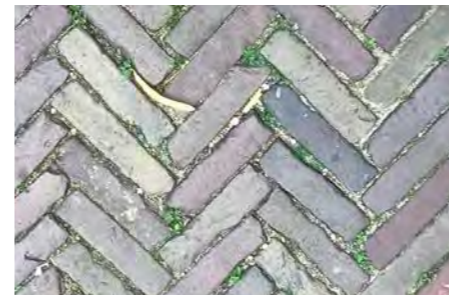
Overgangzone arcade Eerste kamer en Tweede kamer

Banken

Kolken in opperhof

Voormalig Cokenplein en voormalige tuin

Bomen Voormalige Tuin

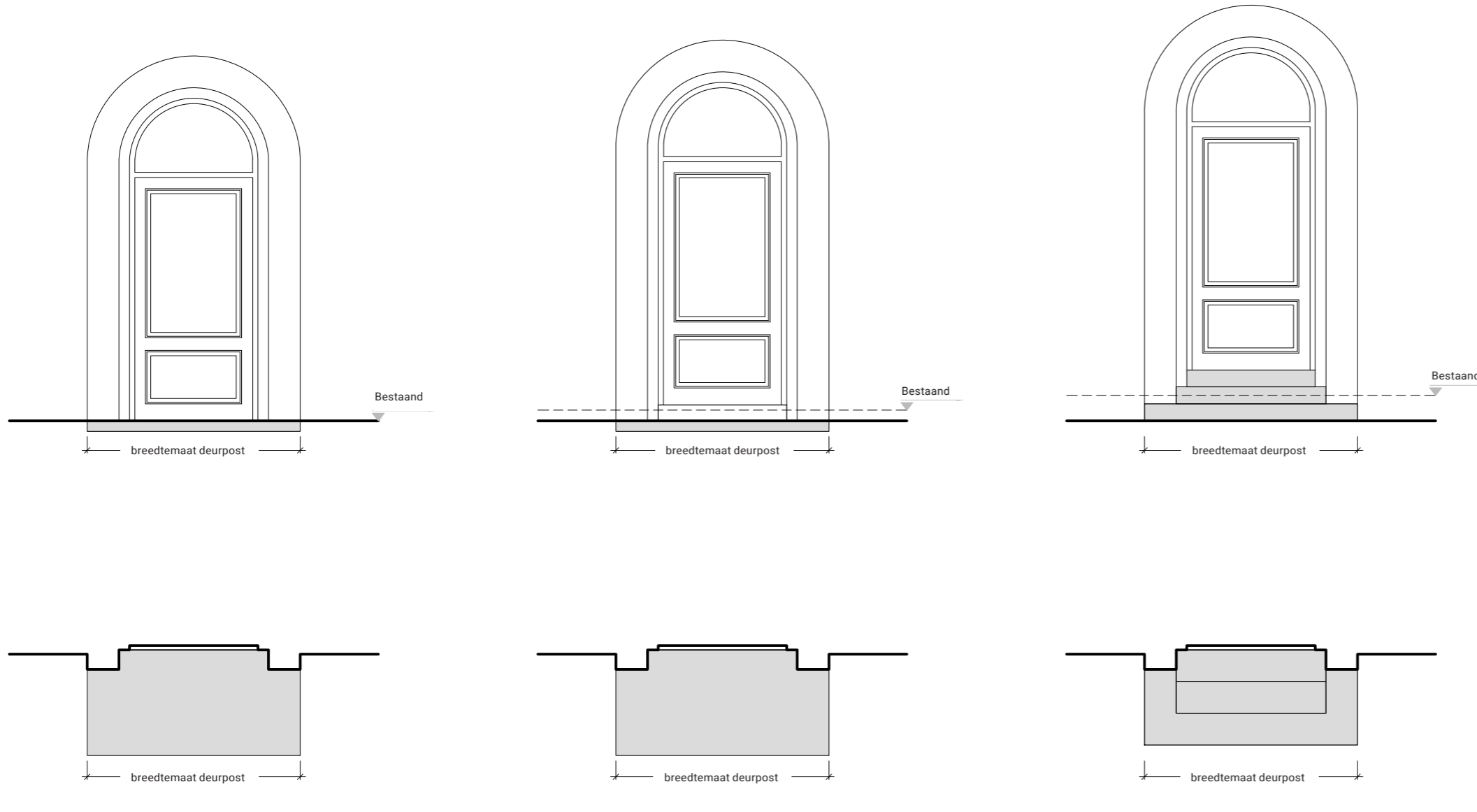

Inventarisatie materialisatie - Types verhardingen

Inventarisatie materialisatie - Geschiktheid voor hergebruik

Principe voorstel ontwerp deuren, toegankelijkheid entrees en inpassing van ITS norm bij hoofdentrees
 Conform NEN 1814: 2001 nl - Toegankelijkheid van buitenruimten, gebouwen en woningen

0 mm hoogteverschil

Type A - MIVA toegankelijk:

Bestaande situatie - drempel niveau
 Natuursteen 'deurmat' in de bestrating gelegd

0 - 20 mm hoogteverschil

Type B - MIVA toegankelijk:

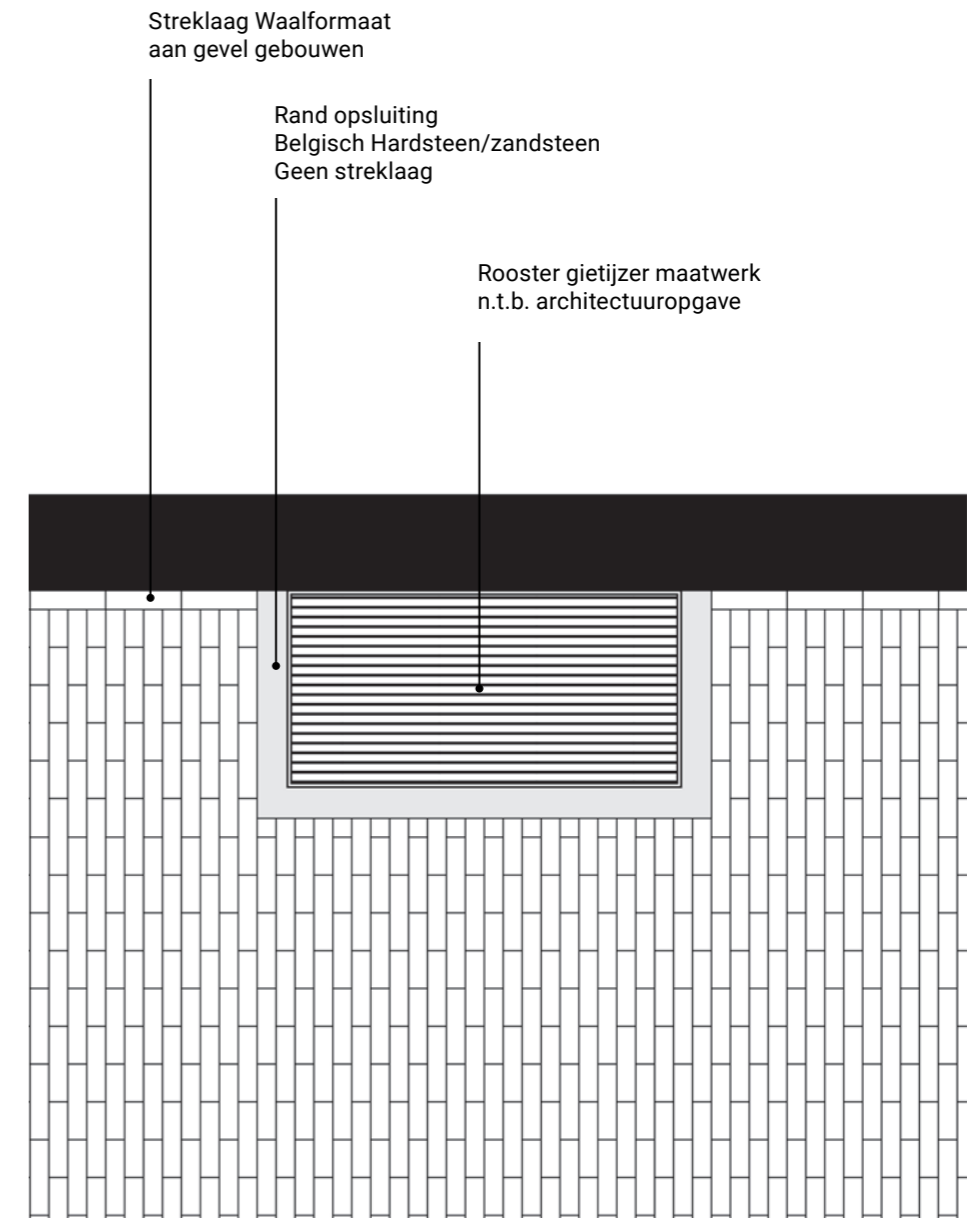
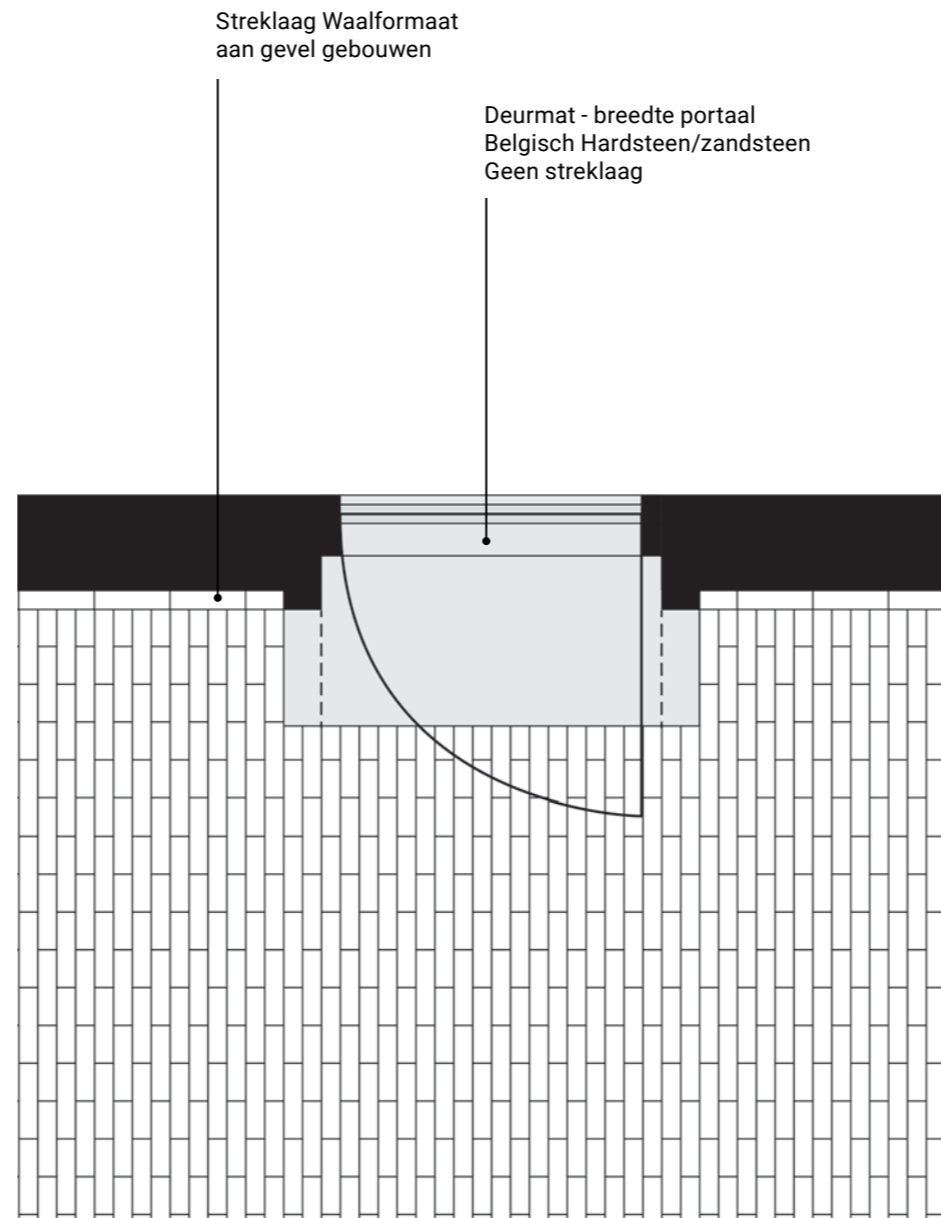
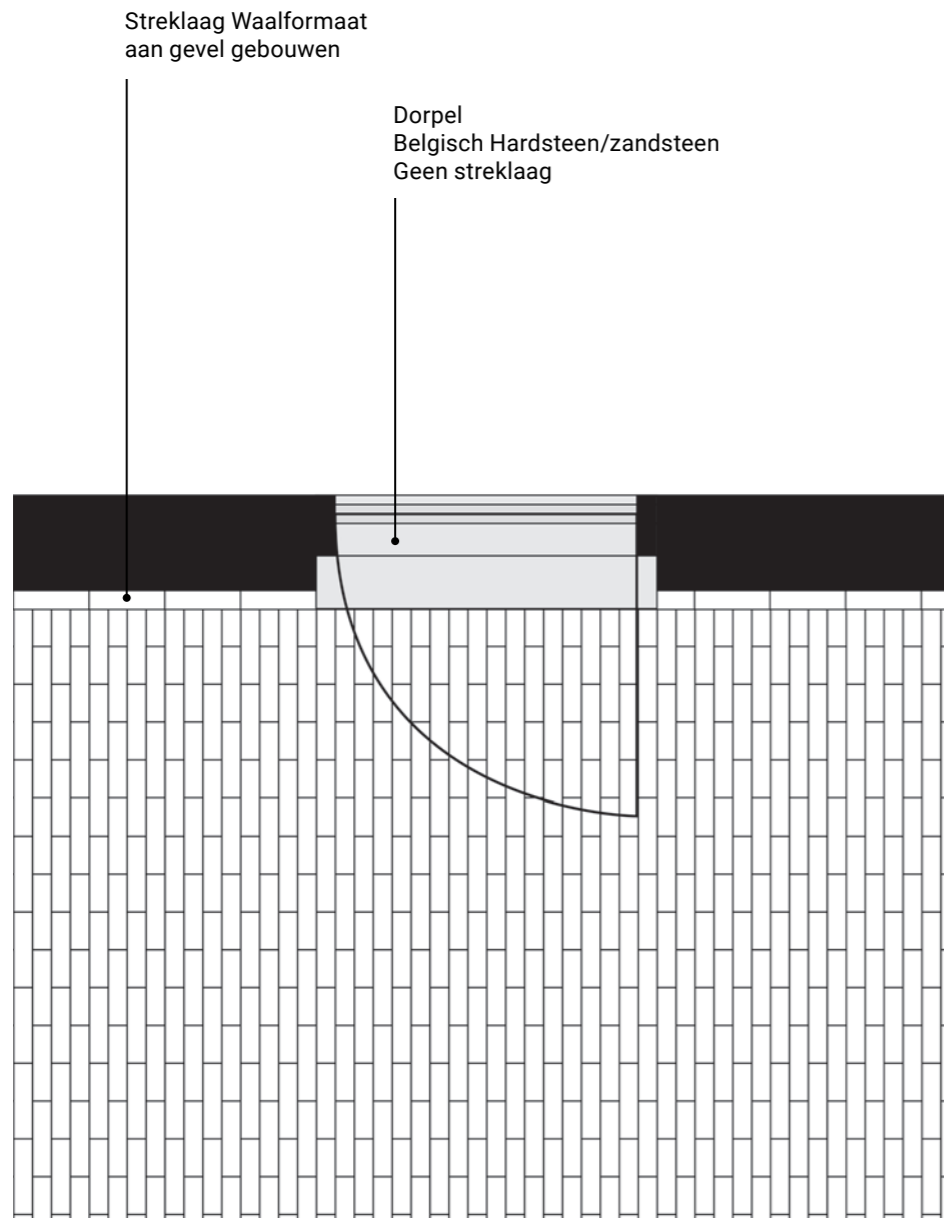
Bestaande situatie - kleine optrede
 Natuursteen 'deurmat' in de bestrating gelegd

20 - 500 mm hoogteverschil

Type C - Niet MIVA toegankelijk:

Bestaande situatie - één of meer treden
 Extra natuurstenen trede(n) toegevoegd

Principe voorstel detaillering deuren en koekoeken

Colofon

Copyright

De inhoud van dit boek en de hierin opgenomen gegevens, afbeeldingen, teksten en combinaties daarvan zijn beschermd door auteurs-, en databankrechten. Tenzij anders vermeld berusten deze rechten bij Karres en Brands b.v. Zonder schriftelijke toestemming is het niet toegestaan deze website of enig onderdeel hiervan voor eigen doeleinden te gebruiken, openbaar te maken en of te verveelvoudigen.

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

KARRES BRANDS

Opdrachtgever
Rijksvastgoedbedrijf

Coördinatie en ontwerp
Karres en Brands

Adviseurs

Rod'or Advies
Climmy Schneider
Studio DL

Civiele techniek en kostenraming
Beplantingsontwerp
Lichtontwerp

Visualisaties

Artist impressions - Absent Matter

In samenwerking met

Steenhuis Meurs [cultuurhistorische onderbouwing]
BiermanHenkett [Eerste Kamer en Tweede Kamer Gebouw A/B]
Merk X [Raad van State]
Office Winhov [Grafelijke Zalen]
Rappange & Partners Architecten [Algemene Zaken]
Van Hoogevest architecten [Grafelijke Zalen]
WDJA [Tweede Kamer Gebouw C/K]
Combinatie De Kroon [Technische hoofdinfrastructuur]

